

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋਂ! ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਉਡੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ - ੧੧ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ - ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਤਮਕ ਰਸ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਈਆਂ ਲੱਖਾਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਮਗ ਧਰਤੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੂਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਰੱਜ ਰੱਜ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਹੋਏ, ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਗੁਰੂ-ਰੂਪ-ਸਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆਏ ਸੰਤ ਜਨਾ, ਸਾਧੂਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਸੁਣ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ, ਚਾਰ ਦਿਨ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਐਸਾ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੋ ਅਸਥਾਨੁ ਬਤਾਵਹੁ ਮੀਤਾ॥

ਜਾ ਕੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਨੀਤਾ॥ ਪੰਨਾ - 385

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਨਿਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮ-ਸਾਧਨਾ ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਨਾਮ-ਭਿੱਜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਆਭਾ, ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਵੇਖਣ ਤੇ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਨਾਮ-ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਵਡਭਾਗੀ ਹਨ, ਉਤਮ ਭਾਗਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ ਅਤੇ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮੈਲ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਮਜਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਨ-ਪਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਪੰਛੀ-ਝਾਤ ਵਖਰੇ ਲੇਖ '11ਵੇਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਨਜ਼ਾਰੇ' ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਝਲਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਕਹੋ, ਚਾਹੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਚਿਣਗ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ -

ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ।

ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਕੁਲ ਕਾਇਨਾਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਖਲਕਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਜਿਸ

ਵਿਚ ਰੱਬ ਆਪ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਵੇਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਮਾਨਸ ਜਾਤੀ ਇਕ ਹੈ, ਸਭ ਭਰਾ ਭਰਾ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੇਰੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਬੇਗਾਨਾ ਨਹੀਂ, 'ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਕ' ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੀਏ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਏ। ਇਹ ਅਹਿਮ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੀ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਾਨ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਤੇ ਪਰਸਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਰ੍ਹੇਵਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਾਮਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕੱਠ ਚਾਰੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੋਹਣੇ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸਭਨਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀਅ-ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਲੱਗੇ ਸਵਾਰਗਤੀ ਗੇਟ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਥਾਂ ਥਾਂ ਮਾਈਕ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਫ ਸਾਫ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਟੈਂਪੂਆਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਸਾਈਕਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਭ ਲਈ ਅਲੱਗ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਭੀੜ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਨਹੀਂ। ਅੱਗੇ ਕਈ ਜੋੜਾ ਘਰ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਸਹੂਲਤ ਹੈ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਦੁੱਧ-ਚਿੱਟੇ ਕਲਸਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅੰਦਰ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪੂਰੇ ਨਗਰ ਦੀ ਝਲਕ ਵਜਦੀ ਹੈ। 35 ਤਵੀਆਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੂਣੇ ਮਿੱਠੇ ਚਾਵਲਾਂ ਦੇ ਦੇਰਚੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਾਲ ਭਾਜੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਗਤਾਂ ਸਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਸੇਵਕ ਦੌੜ ਦੌੜ ਕੇ ਦਾਲਾ ਜੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਜੀ, ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਖਮੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੈਸਾ ਅਗੰਮੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਬੈਕੁੰਠ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਰੋਸ (ਗੁੱਸਾ) ਨਹੀਂ, ਭੀੜ ਨਹੀਂ, ਉਚੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ।

ਅੱਗੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਜੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੋਹਣੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸੇਵਕ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 34 ਤੇ)

ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਜੋਤ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ- 41)

ਸ਼ਾਨ

**ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!**

**ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥**

ਪੰਨਾ - 256

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥**

ਪੰਨਾ - 289

**ਧਾਰਨਾ - ਗਾਵੋ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਆਵੋ ਸਿੱਖੇ ਪਿਆਰਿਓ -2, 2.
ਸਿੱਖੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਆਵੋ ਸਿੱਖੇ ਪਿਆਰਿਓ -2, 2.
ਗਾਵੋ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, -2.**

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਹਿਹੁ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ -920

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਐਸੀ ਧੁੱਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਆਪ ਆਏ ਹੋ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਕਿਥੋਂ-ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਬਾਲਾ, ਰੋਪੜ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤੱਕ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਤਪ ਹੈ ਇਹ, ਇੰਨੀ ਗਰਮੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਧੂਣੀਆਂ ਤਾਪਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਵਾਂ ਸੂਰਜ ਸਿਰ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਜੇ 100 ਸਾਲ ਤਪ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੀਵਾਨ ਸਰਵਣ ਕਰ ਲਓ, ਇਸ ਦਾ ਫਲ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਐਸੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਨਿਰਾਰਥਕ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਹਠ ਤਪ' ਹੈ ਤੇ ਇਹ 'ਸਹਿਜ ਤਪ' ਹੈ। ਸਹਿਜ ਤਪ ਦਾ, ਸਹਿਜ ਭਜਨ ਦਾ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕੋ, ਨੇਤਰ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੱਖੋ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਓ ਫੇਰ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਪੰਨਾ - 546

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਿੰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਘਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਗਰੀਬੀ 'ਚ ਰਹਿਣ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਗਰੀਬੀ 'ਚ - ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਕਲਜੁਗ 'ਚ ਜਨਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਤਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਲੱਖ ਸਾਲ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤ੍ਰੇਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਹ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ ਲਓ - ਮਨ ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਫਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਮਾਮੂਲੀ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਕਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਧਿਆਉ॥ (ਚੌਪਈ)

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦੇਵਤੇ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ ਇਕ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਆਦਿ ਹੈ ਨ ਅੰਤ ਹੈ, ਨਾ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਨਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਨਾ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ -

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ॥

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ॥

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥

ਪੰਨਾ - 7

ਕਹਿੰਦੇ ਅਸਚਰਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ -

ਨਾਰਦ ਸੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇ,

ਰੁਮਨਾ ਰਿਖ ਸੇ, ਸਭ ਹੂ ਮਿਲਿ ਗਾਇਓ॥

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਭੇਦ ਲਖਿਓ,

ਸਭ ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਹਰਿ ਹਾਥ ਨ ਆਇਓ॥

ਪਾਇ ਸਕੈ ਨਹੀ ਪਾਰ ਉਮਾਪਤਿ,

**ਸਿੱਧ ਸਨਾਥ ਸਨੰਤਨ ਧਿਆਇਓ॥
ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਤਿਹ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ,
ਜਿਹ ਕੋ ਅਮਿਤੋਜਿ ਸਭੈ ਜਗੁ ਛਾਇਓ॥**

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਨੇਤ ਨੇਤ ਨੇਤ ਵੇਦ ਉਚਾਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਤੂੰ ਹੈਂ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ।” ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਤਰਸ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਹੈ, ਐਡਾ ਮਾੜਾ ਜੁਗ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਲੱਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਨਾ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਪਰ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਸੰਗ ‘ਚ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣਗੇ ਉਥੇ ਨਾ ਤੂੰ ਗੜਬੜੀ ਮਚਾਈਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏਗਾ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ, ਅੱਲਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ -

**ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥**

ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਸੀ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪਏਗੀ। ਕਿੱਡਾ ਚੰਗਾ ਜੁਗ ਹੈ, ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਰਹਿਮਤ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਖੁੰਝ ਜਾਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ‘ਓਅੰਕਾਰ’ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜਦੋਂ ‘ਏਕੰਕਾਰ’ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਸਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ-

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ॥

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨ ਹੋਈ, ‘ਓਅੰਕਾਰ’ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ -

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਆਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਪੰਨਾ - 3

ਆਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣ ਗਈ। ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਇੱਟਾਂ ਆਈਆਂ, ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਪਾਣੀ, ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅੱਗ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥

ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥

ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਿਆ ਅਕਾਲ

ਪੁਰਖ ਨੇ - ਓ..... ਅੰਕਾਰ

ਆਹ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਿਆ, ਮੇਰਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਨਾ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਧੁਨ ਚਲ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈ, ਓਸ ਦਿਨ ਹੀ ਪਰਲੋਂ ਆ ਜਾਏਗੀ -

ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਸਬਦੇ ਹੋਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 117

ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਉੜੀ ਹੈ ਇਹ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਆਪ ਦਾ ਜੋ ਹਿਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨ ਦਬਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਪਿੰਜਣੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਖੂਨ ਸਿੱਮਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਝਰੀਟਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, ਖੂਨ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਤਰੇ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ ਤੇ ਹੱਥ ਖੂਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕੀ ਗਿਆ! ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਪਏ ਨੇ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਤੇ ਖੂਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਝਰੀਟਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਫੇਰ ਦੇਖਿਆ, ਚੋਲਾ ਵੀ ਫਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਫਟੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਆਹ! ਚੋਲਾ ਵੀ ਆਪ ਦਾ ਫਟ ਗਿਆ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਝਰੀਟਾਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ - ਪਿੰਜਣੀਆਂ ਤੇ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ! ਆਪ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਗੁਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਆਏਗੀ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਸੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।” ਚਾਹੇ ਇਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ - ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉਸ ਗੁਰਸਿਖ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਸਤਿਗੁਰ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੇ -2, 2.
ਪਿਆਰਿਓ! ਸਤਿਗੁਰ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੇ -2, 2.
ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, -2.**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਸਰੂਪ ਇਥੇ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਸੀ ਤੁਸੀਂ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ ਲਹਿਣਾ! ਤੂੰ ਦੇਖ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਰੋੜ ਬਰਤਨ ਭਰੇ ਹੋਣ, ਸੂਰਜ ਚਮਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਯਕੀਨ ਲਿਆਓ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਓ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ-

**ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ॥
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥ ਪੰਨਾ - 283**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੂਸਰਾ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਸਾਡਾ ਇਕ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਸਾਡਾ ਹੋਰ ਹੈ।”

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 16,108 ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ - ਐਨੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਸੀ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਿਹੜੇ ਸਰਬੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਰਤਦੇ ਨੇ, ਨਾਲੇ ਉਹ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੋਗ-ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ। ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ।” ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਹੋਵੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ।

ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਦੇਖੋ! ਤੁਸੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਹੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਦਿਸਦੇ ਵੀ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਇਹ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਹ! ਓਹ ਪਰਨਾ ਲਿਆ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਤਾਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ।” ਪਰਨਾ ਲੈ ਆਇਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਸਾਡੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ।” ਜਦੋਂ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੰਢ ਦੇਵੇ, ਪਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਲੱਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਵਲ੍ਹੋਟੇ, ਫੇਰ ਗੰਢ ਦੇਵੇ, ਫੇਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਰਿਆ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਰਨਾ ਤਾਂ ਲੱਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਗੰਢ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਹੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਆਹ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।”

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਨੰਦੇੜ ਸਾਹਿਬ ਆਖਰੀ ਵਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕਨਾਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਚਿਖਾ ਚਿਣ ਲਈ, ਕਨਾਤ ਤਾਣ ਲਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੈਰਾਗ ਕਰਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿਹੜੀ ਉਮਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ? ਅਜੇ 42 ਸਾਲ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਐਨਾ ਤਕੜਾ ਸਰੀਰ, ਹੁਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੁਰਸਿੱਖੋ! ਮੈਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ -

**ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ॥
ਕਰੋਂ ਸੰਭਾਲ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇਰੀ॥**

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਸਿਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਾ, ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੋਰ ਨੇ ਅੰਦਰਲੇ -

**ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨ ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੇ ਮਾ ਪਿਰੀ॥
ਪੰਨਾ - 577**

ਇਹ ਨੇਤਰ ਉਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਏਗਾ -

**ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥
ਪੰਨਾ - 293**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦਿਸਿਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੋਰ ਨੇ, ਇਹ ਨੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇਤਰ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਓਹੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਏ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੋਰ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਦਿੱਬਯ-ਨੇਤਰ’

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 407

ਸਭ ਪਾਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਕਨਾਂ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵੀ ਅੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਨੇ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਜੱਫਾ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਵੇਂ ਛੱਡਾਉਣ, ਧੂਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ, ਚਿਖਾ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਵਿਛੋੜੀ ਨਾ, ਵਿਛੋੜੀ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਵਿਛੋੜਾ ਨਾ ਦੇਵੀਂ। ਨੱਠ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੱਫਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਬਾਹਾਂ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗੀਆਂ, ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਪਾਇਆ, ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਪਾਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ! ਫੇਰ ਫੜ ਲੈ ਸਾਨੂੰ ਜੇ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਲਥ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਸਰੂਪ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਪਕੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਹੀ ਨੂਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ।”

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਸੁਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸੰਤ ਇਹ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਸੰਗਤ 'ਚ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾ! ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੈਠਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਦੇਖੀਂ ਫੇਰ ਮਾੜੇ ਫੁਰਨੇ ਨਾ ਉਠਾਈਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦੇਖ ਲੈਣੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਬੁਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਗੁੱਝਾ (ਲੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੁਝ -

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ॥

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ॥

(ਚੌਪਈ)

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਫੇਰ ਹੁਣ ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੌਣ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ

ਬੱਕਰੀਆਂ ਝਾੜਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਸਲ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਡੇ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਕੰਡੇ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਨੇ।”

ਆਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ -

ਏਕ ਅਯਾਲੀ ਅਜਾ ਚਰਾਈ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1164

ਅਯਾਲੀ (ਆਜੜੀ) ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਨ ਇਕਾਂਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਯੁਤ ਪਢਹਿ ਸੋਹਿਲਾ ਸੋਇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ‘ਸੋਹਿਲਾ’ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰਕੇ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ।” ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਬੀਬੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਜੀ ਦਬਾਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਭਾਈ! ਤੁਸੀਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਦਬਾਅ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹਟ ਜਾਏਗਾ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਭੂਤ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ, ਭੂਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਭੂਤ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੂਤ ਤਾਂ ਆਉਣੇ ਹੀ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਬਣੋ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਣੋ, ਭੂਤ ਆਪੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ -

ਮਨ ਇਕਾਂਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਯੁਤ ਪਢਹਿ ਸੋਹਿਲਾ ਸੋਇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਕਹਿੰਦੇ ਮਨ ਇਕਾਂਤ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਉਹ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੰਟਕ ਝਾਰ ਅਪਾਰ ਜਹਿ ਫਿਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਿ ਹੋਇ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਝਾੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਝਾੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਹੈ ਸਮੀਪ ਬਿਚਰੋਂ ਤਿਹ ਸੰਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਝਾੜਾਂ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ।

ਲਗਨੇ ਦੇਉਂ ਨ ਕੰਟਕ ਅੰਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ। ਜਿਹੜੇ ਝਾੜੀ ਦੇ ਕੰਡੇ ਲਗਣੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੰਡੇ ਰੋਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਤਹਾਂ ਝਰੀਟ ਲਗੀ ਇਹੁ ਜਾਨਹੁ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਝਰੀਟਾਂ ਸਾਡੇ ਲਗੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਓਥੇ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ, ਇਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਿਸਚੇ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣੋ।

ਲਹਿਣੋ! ਸਾਚ ਬਚਨ ਮਮ ਮਾਨਹੁ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਹੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ! ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਤੂੰ ਸੱਚ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ -

ਪਢਹਿ ਸੋਹਿਲਾ ਜੋ ਕਿਤ ਕੋਊ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹੇਗਾ - ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ -

ਤਿਹ ਸਮੀਪ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮੈਂ ਹੋਊ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ 1165

ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿਚ ਰਖੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਬੱਕਰੀਆਂ ਕਿਥੇ ਚਾਰਦਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਚਾਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪਾਸੇ। ਇਕ ਗੁਰਸਿਖ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖ ਕਾਕਾ! ਤੂੰ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ ਜੀ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੰਡਿਆਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ।”

ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਦੇਖ! ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਝਰੀਟਾਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਸੀ।”

ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ (ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ) ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣ, ਸੌਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੌਂ ਜਾਣ, ਨਾ ਸੁਪਨੇ ਮਾੜੇ ਆਉਣ, ਨਾ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਪਵੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਭੂਤ ਆਵੇ, ਨਾ ਪ੍ਰੇਤ ਆਵੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਚੋਰ ਆਵੇ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਓ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਆਇਆ, ਸੌਦਾਗਰ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ, ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘੋੜੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਏਸ ਦੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗਰੀਬੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਮੈਥੋਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਲ ਕੀ ਬੂਟੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਸੁੰਘਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਵੀ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਤਾ

ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿ ਦੇਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਐਉਂ ਕਰ, ਤੂੰ (ਕੀਰਤਨ) ‘ਸੋਹਿਲਾ’ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਗੁਰੂ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਲਾ ਲਿਆ ਕਰ।”

ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰ। ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰੋ, ਕੁਰਲਾ ਕਰੋ, ਸਾਫ਼ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਬੈਠੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਕਰੋ ਧਿਆਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ - ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਖਵਾਰੇ॥

ਚਉਕੀ ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 626

ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਬਦ - ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫॥

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ॥

ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 819

ਜਹ ਸਾਧੂ ਗੋਬਿਦ ਭਜਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਨਕ ਨੀਤ॥

ਣਾ ਹਉ ਣਾ ਤੂੰ ਣਹ ਛੁਟਹਿ ਨਿਕਟਿ ਨ ਜਾਈਅਹੁ ਦੂਤ॥

ਪੰਨਾ - 256

ਚੌਥਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ: ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ -

ਮਨ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਚਿਤਵਨੀ ਉਦਮੁ ਕਰਉ ਉਠਿ ਨੀਤ॥

ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਆਹਰੇ ਹਰਿ ਦੇਹੁ ਨਾਨਕ ਕੇ ਮੀਤ॥

ਪੰਨਾ - 519

ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸਲੋਕ ਹੈ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸਲੋਕ ਹੈ - ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਹ ਹੈ -

ਸਿਰ ਮਸੂਕ ਰਖਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੰ ਹਸੁ ਕਾਯਾ ਰਖਾ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥

ਪੰਨਾ - 1358

ਇਹ ਸਾਰਾ ਚਾਰ ਲਾਇਨਾਂ ਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੋ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ (ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ) ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੂੰ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੀ, ਤੇਰੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ, ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸੀਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੋਏਗਾ; ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਉਹ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣਗੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਗੇ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਸਵੇਰੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਸ ਦੀ ਚਾਬੀ ਹੈ ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਤੂੰ ਤੇ ਤੇਰੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਜਪੁਜੀ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਲਾ ਹਟ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਘੋੜੇ ਓਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।”

ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਮੰਤਰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਬਾਣੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਮਹਾਂ-ਮੰਤਰ ਹੈ। ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ, ਨਾ ਦੁਆਪਰ ਦਾ, ਨਾ ਤ੍ਰੇਤਾ ਦਾ ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਹੁਣ ਐਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਛੱਡੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਬਾਬਾ ਜੀ!

ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੀਬੀ! ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਨਾ ਜੀ! ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ।”

ਬਈ ਦੱਸੋ ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਕਰੋ, ਬਈ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਮੰਤਰ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹੀ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਰੋਗੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ। ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਜਿਥੇ ਚੋਰ ਪਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਥੇ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ (ਹਰ ਰੋਜ਼) ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ; ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮੱਥਾ ਥੜਾਕ ਦੇ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਗਬਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਨਾਲ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਮੰਤਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਉਸ ਦੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਘਸ਼ੁੰਨ ਲੱਗੇ, ਹਾਏ! ਹਾਏ!! ਕਰਦਾ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਨਾ ਵੜੇ। ਜਿਹੜਾ ਵੜੇ ਕਿ ਇਥੇ ਕੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਘਸ਼ੁੰਨ ਪਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵੀ ਲਗਵਾਉਣੇ ਨੇ ਘਸ਼ੁੰਨ?” ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਚਲੋ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਘਸ਼ੁੰਨ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਕਿਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।” ਅਖੀਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜਿਆ, ਫੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕੁਟਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋ ਇਹ (ਕੀਰਤਨ) ‘ਸੋਹਿਲਾ’ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੰਤਰ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਜੀ! ਘਰ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਦੀ ਰਾਖੀ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਜਾੜ ‘ਚ ਪੈ ਜਾਓ, ਰੋਗੀ ‘ਚ ਪੈ ਜਾਓ, ਕਿਤੇ ਪੈ ਜਾਓ। (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ, ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੀ, ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਚੋਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੋਈ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਥੜਾਕ ਦੇ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਹ ਜਾਣੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾ ਵਿਚਾਲੇ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ; ਉਹ ਉੱਘਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਇਹ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਏ। ਜਾਗ ਆ ਗਈ ਜਦੋਂ ਘੋੜੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗੇ ਅਗਾੜੀਆਂ-ਪਿਛਾੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲਗਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਪਰ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਓਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਫੇਰ ਪੜ੍ਹ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖੁਰਲੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਵੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਲਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌਕਰ-ਚਾਕਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਰ ਫੜ ਲਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੜ ਲਓ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮਾਲਕ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਬੜੇ ਘੋੜੇ ਚੋਰੀ ਕਰੇ ਨੇ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲਾਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਸ ਦਿਨ ਦੇ ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਤੂੰ ਕਲਾਮ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਤੇ ਅਸਾਡਾ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ-ਕੁਟ ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਰ ਲੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਲਾਮ ਦੱਸ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਕਲਾਮ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਲਾਮ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸਾਨੂੰ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਹ।”

ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, (ਕੀਰਤਨ) ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਫੇਰ ਛੋਟੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਇਹ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਜੇ ਜਗਾ ਦੇਈਂ। ਘੜੀ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖ ਲਇਓ, ਨਾ ਇਕ ਮਿੰਟ ਏਧਰ, ਨਾ ਓਧਰ। ਦੋ ਵਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਠਾ ਦੇਏਗਾ, ਇਕ ਦਮ ਤੜੱਕ ਦੇ ਕੇ ਜਾਗ ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਉਥੇ ਸਾਡਾ ਇਕ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਨਾਂਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਾਂਗਾ। ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਦੋ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲਗਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬੀਬੀ! ਜੇ ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਦੋ ਵਜੇ ਜਾਗਿਆ ਕਰ। ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੈਂ ਲਾ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਜੇ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ,

ਪੜਦੇ ਦੇ ਓਹਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣ ਲਈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆ ਜਾਵੇਂਗਾ? ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘੜੀ ਹੈ?”
ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਨਾਂਹ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅੰਦਰਲੀ ਘੜੀ ਹੈ।”

25 ਅਖੰਡਪਾਠ ਹੋਏ ਸੀ, ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਜਾਣਾ, ਕਦੇ ਮੈਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਕਹਿ ਕੇ ਪੈ ਜਾਣਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਵਜੇ ਜਗਾ ਦੇਈ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਅੰਦਰ ਘੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਐਨੇ ਵਜੇ ਜਾਗਣਾ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ, ਉਨੇ ਵਜੇ ਹੀ ਜਗਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਓ।

ਸੋ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ, ਵਿਚਾਰਨ ਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਸੁਣਨ-ਪੜ੍ਹਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ਆਇਓ,
ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ ਕਉ ਬਾਣੀ -2, 2.
ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ਆਇਓ
ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ ਕਉ ਬਾਣੀ -2.**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਿਤੇ ਭੁੱਲਿਆ ਨਾ ਫਿਰੀ -

**ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ ਸਕਉ ਤ ਲੇਹੁ ਬਹੋਰਿ॥
ਨਾਗੇ ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਗਏ ਜਿਨ ਕੇ ਲਾਖ ਕਹੋਰਿ॥**

ਪੰਨਾ - 1365

ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸੌ ਖਰਬ ਰੁਪਈਆ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਗਏ ਨੇ। ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਉਲਟੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਇਆ ਹੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕਿੰਨਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥

ਪੰਨਾ -2

ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਮੰਨ ਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਹ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਹਾਡਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ॥ ਪੰਨਾ - 1219

ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹੁ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੇ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥ ਪੰਨਾ - 12

ਉਥੇ ਵੀ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੱਤ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਹੈ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੱਤ 'ਮੂਲ-ਮੰਤਰ' ਹੈ; ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜੋ ਤੱਤ ਹੈ ਉਹ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੰਤਰ ਹੈ। ਉਹ ਬੀਜ ਹੈ ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਹੀ ਬਾਣੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ॥ ਪੰਨਾ - 1219

ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ?

ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਲਗਹਿ ਅਨ ਲਾਲਚਿ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮ ਪਰਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਨਾਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਲਾਲਚਾਂ 'ਚ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜਨਮ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਰਥਾ ਹੀ ਗਿਆ, ਬਰਥਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਜਨਮ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ -

ਸਮਝੁ ਅਚੇਤ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਕਹਿੰਦੇ ਸਮਝ ਲੈ ਮੇਰੇ ਮਨਾ, ਸਮਝ ਲੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਅੱਗੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਨੇ ਤੂੰ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿੰਦਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਥੇ ਜਾਏਗੀ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੁਝੈ ਪਸੁ ਢੋਰ॥

ਪੰਨਾ - 251

ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਢੋਰ ਹੈ, ਗਧਾ ਹੈ ਗਧਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਹੈਂ ਉਲਟੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥

ਪੰਨਾ - 267

ਤੂੰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ, ਤੈਨੂੰ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਗਈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪਏ ਜਿਹੜੇ ਸੰਗਤ 'ਚ ਆ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬਿਨ ਭਾਗਾ ਸਤਿਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥

ਪੰਨਾ - 95

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਪੰਨਾ - 642

ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਨੇ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ.....॥

ਪੰਨਾ - 642

ਪਰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਕੀਹਨੂੰ ਨੇ?

..... ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 642

ਕੋਈ ਨੇਕ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸਮਝੁ ਅਚੇਤ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਥੀ ਸੰਤਨ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਐ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਦਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

ਲਾਭੁ ਲੈਹੁ ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਅਰਾਧਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਲਾਭ ਲਓ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਰਿਦੇ 'ਚ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰੋ।

..... ਛੁਟਕੈ ਆਵਣ ਜਾਣੀ॥ ਪੰਨਾ - 1219

ਫੇਰ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਛੁਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੰਮਣਾ-ਮਰਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਅਰਾਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਉਦਮੁ ਸਕਤਿ ਸਿਆਣਪ ਤੁਮਰੀ ਦੇਹਿ ਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉਦਮ ਵੀ ਦੇ ਤੇ ਸਕਤੀ ਵੀ ਦੇਹ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਵੀ ਦੇਹ ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਾਂ। ਮੈਂ ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਸੇਈ ਭਗਤ ਭਗਤਿ ਸੇ ਲਾਗੇ ਨਾਨਕ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ, ਬਾਣੀ, ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਜਪੋ। ਚਾਰ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਬੈਖਰੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ। ਦੂਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ 'ਮਧਮਾ' ਜਿਹੜੀ ਕੰਠ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪਸੰਤੀ' ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਚਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਣਾ, ਬੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਣਾ ਅੰਦਰ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਝੁੰਮਣੀਆਂ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਝੁੰਮਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਨਾਮ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪਰ੍ਹਾ ਬਾਣੀ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ੍ਹਾ ਬਾਣੀ 'ਮੂਲ ਧਾਰ' ਚੱਕਰ ਜੋ ਹੈ ਗੰਢ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਏਥੇ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਚਾਰੇ ਬਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਤੂੰ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਜਪਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਨਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣਾ ਹੋਵੇ, ਨਲਕਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰੋਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਇਹ 'ਬੈਖਰੀ ਬਾਣੀ' ਨਾਲ ਗਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ਗਾਓ -

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 920

ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਓ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਜਿੰਨਾ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੋ ਜਿੰਨਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ॥

ਪੰਨਾ - 797

ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ -

..... ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ॥

ਪੰਨਾ - 797

ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਫੇਰ ਉਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਾਲਾ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੋ, ਕਰੀ ਜਾਓ, ਕਰੀ ਜਾਓ, ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਹੌਲੀ ਕਰੋ ਪਰ ਘੰਟੇ ਬਹੁਤੇ ਲਾਓ। ਜਿਸ ਨੇ ਤਾਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਈ 8-10 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਲਾਓ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਤਕੀ ਤਾਂ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਆਉਂਦੇ ਜਨਮ 'ਚ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਉਹ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਲਾਓ। ਇਹ 8-10 ਘੰਟੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਾਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦੇ, ਜੀਭ ਮਲ੍ਹਕ-ਮਲ੍ਹਕ ਹਿੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅੰਦਰ ਆਪੇ ਹੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਜਪਦੇ ਦੇ ਫੇਰ ਰਸਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੰਠ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਸਾਹ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਹ ਨਾਮ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਇਕ ਸਾਹ ਵਿਚ 20 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਚਾਹੇ 40 ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਚਾਹੇ ਅੱਧਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਇਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਖਿੱਚ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿਲਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਜੀਭ ਹਿਲਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਜਪਾ ਜਾਪ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 1291

ਫੇਰ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਚੱਲ ਪਵੇ।

ਧਾਰਨਾ - ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਏ ਜੀ,

ਜਾਪ ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ -2, 2.

ਜਾਪ-ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨਾ ਵੀਸਰੈ -2, 2.

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਏ ਜੀ,

ਜਾਪ ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ -2.

ਬਿਨਾ ਜਪਣ ਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿਲਾਉਣ ਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਜੀਭ ਹਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਮ ਜਿਵੇਂ ਫੁਹਾਰਾ ਚਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਭਲ ਵਾਂਗੂ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਪਾ-ਜਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣ॥

ਪੰਨਾ - 1291

ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਜੋ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਘਰ ਹੈ
ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ 'ਦਸਵਾ ਦੁਆਰਾ' ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ
ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ -

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਪੰਜ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਉਥੇ ਧੁਨਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਧੁਨ ਚਲਦੀ
ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਜ ਸਬਦ ਵਜਦੇ
ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜ ਸਬਦ ਕੀ
ਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਕਿੱਥੇ ਵਜਦੇ ਨੇ? ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬੜੇ ਅਣਜਾਣ
ਬਣ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ-ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ,
ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਉਤਲੇ-ਉਤਲੇ ਰਹਿ
ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ,
ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ -

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੇਰਾਨੁ ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਦੀਪਾਂ ਨੂੰ, ਲੋਆਂ ਨੂੰ, ਖੰਡਾਂ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੇਖਦਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ, ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਉਥੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਗ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ -

ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥
ਪੰਨਾ - 3

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਨਾਲ
ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਚਿਤ ਨਹੀਂ
ਆ ਰਹੇ। ਉਥੇ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਸਰੀਰ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ -

..... **ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥**
ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ..... ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਇੜਾ-ਪਿੰਗਲਾ ਦੋ ਨਾੜੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਥੇ
ਜਾ ਕੇ ਜੁੜਦੀਆਂ ਨੇ - ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਖਮਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
ਵਿਚਾਰਲੀ ਨਾੜੀ ਨੂੰ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਜਪਦਾ-ਜਪਦਾ ਇਥੇ ਬਿਰਤੀ
ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਫੇਰ ਇਹ ਰਾਗ ਸੁਣਦਾ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੂੰ cosmic music, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੰਗੀਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।
ਬਿਨਾ ਵਜਾਏ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਵਾਜੇ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾ ਸੋਹਣੇ, ਸੁਰੀਲੇ ਵਾਜੇ ਨੇ।

..... **ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥**
ਪੰਨਾ - 1291

ਜਿਥੇ ਅਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੈ ਉਥੇ ਲਿਵ
ਲਾ ਕੇ ਸੁਣ।

ਅਕਬ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ॥ ਪੰਨਾ - 1291
ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ

ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਓ -

..... **ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ਪੰਨਾ - 1291**

ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨ 'ਚ ਸਮਾ ਕੇ, ਮਨ ਮਰ
ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਅ-ਮਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਮਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਦਾ ਮਨ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਇਸ ਸਰੀਰ 'ਚ।

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਫੇਰ ਜਿਹੜੀ ਭਟਕਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹਟ ਜਾਏਗੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ
ਜਾਏਗੀ, ਅੰਦਰ ਉਲਟਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ ਕਮਲ ਸਿਧਾ
ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਮਨ ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਰੇ
ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲਿ ॥
ਪੰਨਾ - 1376

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ..... ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ 24 ਘੰਟੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਰਦਾ,
ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਨਾਮ
ਜਪਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੰਨ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਨਾਮ
ਜਪਦਾ ਹੈ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਰੋਮ-ਰੋਮ ਹਰਿ ਧਿਆਵੇ,
ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਦਾ -2, 2.
ਰੋਮ ਰੋਮ ਹਰਿ ਧਿਆਵੇ,
ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਦਾ -2.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥ ਪੰਨਾ - 941

ਜਦੋਂ ਅਜਪਾ-ਜਾਪ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਸ਼ਕ ਹੋਵੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ
ਸੂਈ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਛੇਕ ਕਰ ਦਿਓ, ਪਾਣੀ ਭਰ
ਦਿਓ, ਪਾਣੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਬਰੀਕ ਛੇਕਾਂ
ਵਿਚੋਂ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਦਬਾਓ ਪਾਓਗੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ
ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਰੀਰ
ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੋਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਸਾਮ ਨੇ,
ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੀਂ, ਮੈਲ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤੇ
ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਨਾਮ
ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰੇਕ ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ
ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਸੁਣਦੀ ਵੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ?
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ
ਅਜੇ ਏਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਨਾਮ
ਜਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਭਾਈ! ਰੋਮ-ਰੋਮ ਨਾਲ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਜਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ -

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਇ ਜੁਗਾਇ ਸਮਾਇ ॥
ਪੰਨਾ - 1291

ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ.....॥ ਪੰਨਾ - 1291

ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣ - ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਧੀਰਜ -

..... **ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ॥ਪੰਨਾ - 1291**

ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਘਰ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਭਟਕ ਕੇ ਅਸੀਂ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਘਰ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ -

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥

ਪੰਨਾ - 1291

ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਦਾਸ ਹਾਂ ਭਾਈ ਉਸ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸੋ -

ਲਾਭੁ ਲੈਹੁ ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਅਰਾਧਹੁ.....॥

ਪੰਨਾ - 1219

ਜਦੋਂ ਰਿਦੇ 'ਚ ਅਰਾਧਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਨਾਮ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਹਰਟ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੂੰ-ਤੂੰ-ਤੂੰ -

ਹਰਹਟ ਭੀ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਹਿ ਬੋਲਹਿ ਭਲੀ ਬਾਣਿ॥

ਪੰਨਾ - 1420

ਉਹ ਵੀ ਤੂੰ-ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਛੀ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਜਪਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੇ,

ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ ਦੇ ਪੰਖੇਰੂ -2, 2.

ਵਣਾਂ ਦੇ ਪੰਖੇਰੂ, ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ ਦੇ ਪੰਖੇਰੂ -2, 2.

ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੇ,..... -2.

ਜੋ ਬੋਲਤ ਹੈ ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਪੰਖੇਰੂ

ਸੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਾਪਤ ਹੈ ਨਹੀ ਹੋਰ॥ ਪੰਨਾ - 1265

ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ 'ਦਿਬਯ ਕੰਨ' ਬੰਦ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਮ ਜਪ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਜਨ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ

ਛੁਟਿ ਗਇਓ ਜਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ॥ ਪੰਨਾ - 1265

ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਇਥੇ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਰਾਮ ਬੋਲਦੇ,

ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ ਬੋਲਦੇ -2, 2.

ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਰਾਮ ਬੋਲਦੇ,

ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ ਬੋਲਦੇ -2.

ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ ਰਾਮਾ ਬੋਲੈ॥

ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਕੋ ਬੋਲੈ ਰੇ॥

ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਕੁੰਜਰ ਚੀਟੀ ਭਾਜਨ ਹੈ ਬਹੁ ਨਾਨਾ ਰੇ॥

ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਮ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਸਮਾਨਾ ਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 988

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬੋਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਬੋਲਦਾ ਵੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਦਿਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕੁ ਕਰਹਿ ਹਾਕੁ॥

ਪੰਨਾ - 897

ਕਹਿੰਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਹ; ਇਸ ਜਨਮ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ, ਤੂੰ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਪੰਛੀ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਸੱਪ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਗੰਡੋਲਾ (ਗੰਡੋਆ) ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੈਂ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੋਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 176

ਦਰਖਤ ਵੀ ਬਣਿਆ, ਨਾਮ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਵਕਤ ਸੀ। ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਨਾ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੰਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸੁਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਸੁਣਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!-

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ॥

ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ॥ ਪੰਨਾ - 313

ਐਨਾ ਰੋਲਾ-ਘਚੋਲਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਲਗਦਾ; ਨਾਮ ਕਿਥੇ ਸੁਣਨਾ ਹੈ ਸੂਖਸ਼ਮ ਚੀਜ਼। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਨ ਟਿਕਦਾ, ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ -ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਪਤਾ ਹੀ ਉਦੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ-

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 6

ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ'? ਨਾਮ ਕਿਥੋਂ ਸੁਣਨਾ ਹੈ?

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ਼ਾਮੁ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥ ਪੰਨਾ - 293

ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਚੰਦ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪੰਛ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਬਸੰਤਰ ਤੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਹ ਖੰਡ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਦੀਪ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਾਤਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਾਤਾਲ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਖਾਣੀਆਂ ਚਾਰੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਅੰਡਜ, ਜੇਰਜ, ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ, ਦੇਵਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ 33 ਕਰੋੜ, ਜੱਖ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਦੈਂਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਪੰਖੀ, ਭੂਤ, ਪ੍ਰੇਤ, ਪਰਬਤ, ਵੇਲਾਂ, ਸੂਖਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਥੂਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਿਧ-ਸਾਧਕ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੈ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ -

ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਆਪਣਾ ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ ਸੋ ਚੁਣਿ ਕਢੀਐ॥

ਪੰਨਾ - 473

ਸੋ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਜਿੰਨੀ ਹੈ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਰਾ ਕੁ ਏਧਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਜਰਾ ਕੁ ਪੱਛੜ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਆਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਨਾ ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੰਦਸ਼ ਵਿਚ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੀ,

ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ-ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ -2, 2.

ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੀ

ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ-ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ -2.

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥

ਉਹ ਧੁਨ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ - ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਗਿਰ ਜਾਣ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਿਮਰੇ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣਤਾਸਾ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਿਮਰਹਿ

ਸਿਮਰੇ ਸਗਲ ਉਪਾਰਜਨਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਖੰਡ ਦੀਪ ਸਭਿ ਲੋਆ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਸਚੁ ਸੋਆ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਖਾਣੀ ਸਿਮਰਹਿ ਬਾਣੀ

ਸਿਮਰਹਿ ਸਗਲੇ ਹਰਿ ਜਨਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵਤੇ ਕੋਝਿ ਤੇਤੀਸਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਜਖਿ ਦੈਤ ਸਭਿ ਸਿਮਰਹਿ

ਅਗਨਤੁ ਨ ਜਾਈ ਜਸੁ ਗਨਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੂਤਾ॥ ਪੰਨਾ - 1078

ਜਿੰਨੇ ਪੰਜ ਭੂਤ ਨੇ ਪਉਣ, ਪਾਣੀ, ਆਕਾਸ਼ ਵਗੈਰਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿਮਰਦੇ ਨੇ। ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਸਿਮਰਦੇ ਨੇ, ਪੰਛੀ ਸਿਮਰਦੇ ਨੇ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ? ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਅਕਲ ਹੈ ਆਦਮੀ ਨਾਲੋਂ। ਆਹ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾਓ, ਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ - ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ, ਕੁੱਤੇ ਦੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਈ ਜਾਓ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਲਈ ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਪਰਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਜੇ ਕਦੇ ਮਨੁੱਖ ਆ ਜਾਵੇ। ਕੁੱਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਹ drug (ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਈ) ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਮਨੁੱਖ, ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਆਹ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੁਕੇ ਲਓ, ਉਹ ਉਥੋਂ ਹੀ ਭੌਂਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਕੋਲ drug ਹੈ, drug ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ। ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਚੋਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਕੁੱਤਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਉਹ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੱਪੜਾ ਸੁੰਘਾ ਦਿਓ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਫੜ ਲਏਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਹਿਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਦਾ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬੱਚਾ ਡੁੱਬ ਜਾਏਗਾ ਹਿਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਡੁਬੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਦੁੱਧ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਮੇਰੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦੁੱਧ ਕਿਥੇ ਹੈ ਮਾਂ ਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਕਲ ਵੱਧ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਇਹ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ। ਹਰਿਆ ਪਸ਼ੂ ਹੋਵੇ, ਫਸਲ ਵਿਚ ਵੜਨਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਤਾਂ ਚੁੰਘੀ ਜਾਏਗਾ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨੱਠ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਫਸਲ 'ਚ ਵੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ।

ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਹਾਥੀ ਜਿਸ ਵਕਤ

ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਲਗਿਆ ਤਦੁੰਏ ਦਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ,
ਸਿਰਫ ਇਕ ਛੁੱਟ ਸੁੰਡ ਰਹਿ ਗਈ ਉਸ ਦੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ
ਨੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਿਆ -

ਜਬ ਹੀ ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਗਜ ਗਰਾਹ ਤੇ ਛੁਟਾ॥

ਪੰਨਾ - 632

ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਤੰਦੂਏ ਦੇ ਤੰਦ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਰੱਬ, ਕਿਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਾਥੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ

ਚੀਟੀ ਕੀ ਚਿਘਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤ ਹੈ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਜੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਵੀ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ....., ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਖਾ ਕੇ ਤੂੰ ਛੁਟ ਜਾਏਗਾ?

ਕਬੀਰ ਖੁਬ ਖਾਨਾ ਖੀਚਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੋਨੁ॥

ਹੇਰਾ ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ॥

ਪੰਨਾ - 1374

ਪਹਿਲਾਂ ਖਾ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਖਾਣਗੇ ਇਹ। ਕਰਮ ਬੀਜ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਜੋਰੁ ਕੀਆ ਸੋ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਲੇਇ ਜਬਾਬੁ ਖੁਦਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 1375

ਬੱਕਰਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਆ ਕੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗਰਦਨ ਵੱਢ ਲੈ? ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ਇਕ ਜਣਾ ਉਧਰੋਂ ਫੜਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਉਧਰੋਂ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਾਰ ਹੁਣ ਗੰਡਾਸਾ, ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ ਮਾਸ ਖੁਆਉਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਸਭ ਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ -

ਸਿਮਰਹਿ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੁਤਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬਨ ਪਰਬਤ ਅਉਧੁਤਾ॥

ਲਤਾ ਬਲੀ ਸਾਖ ਸਭ ਸਿਮਰਹਿ.....॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਵੇਲਾਂ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਹ ਫੁੱਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਦੇ ਨੇ -

..... ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਮਨਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬੁਲ ਸੁਖਮ ਸਭਿ ਜੰਤਾ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਹਰਿ ਮੰਤਾ॥

ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿਮਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ

ਸਗਲ ਭਵਨ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਧਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ -

ਸਿਮਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਆਸਰਮਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਚਾਰੇ ਆਸ਼ਰਮ -

ਸਿਮਰਹਿ ਜਾਤਿ ਜੋਤਿ ਸਭਿ ਵਰਨਾ॥ ਪੰਨਾ - 1079

ਚਾਰੇ ਵਰਨ -

ਸਿਮਰਹਿ ਗੁਣੀ ਚਤੁਰ ਸਭ ਬੇਤੇ

ਸਿਮਰਹਿ ਰੈਣੀ ਅਰੁ ਦਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਰਾਤ ਤੇ ਦਿਨ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸਿਮਰਹਿ ਘੜੀ ਮੂਰਤ ਪਲ ਨਿਮਖਾ॥ ਪੰਨਾ - 1079

ਆਹ ਪਲ ਵੀ, ਨਿਮਖ ਵੀ, ਸਕਿੰਟ ਵੀ, ਮਿੰਟ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਸਿਮਰੈ ਕਾਲੁ ਅਕਾਲੁ ਸੁਚਿ ਸੋਚਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਕਾਲ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਹਿ ਸਉਣ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੰਜੋਗਾ

ਪੰਨਾ - 1079

ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਗਨ ਨੇ ਨਾਂਹ, ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ -

..... ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ ਇਕੁ ਖਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਜੇ ਭੁਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਭੁਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਯਾਦ ਹਰੀ ਨੂੰ ਰਖਦੇ,

ਕਾਹਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਰਾਮ ਭੁੱਲਿਆ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਕਾਹਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਰਾਮ ਭੁੱਲਿਆ -2, 2.

ਸਾਰੇ ਯਾਦ ਹਰੀ ਨੂੰ ਰਖਦੇ,..... -2.

ਬਿਰਖ (ਰੁੱਖ), ਵੇਲਾਂ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੱਬ ਯਾਦ ਹੈ, ਜੇ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਵਕਤ ਰੱਬ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ -

ਦਿਲ ਕਾ ਮਾਲਕੁ ਕਰਹਿ ਹਾਕੁ॥

ਪੰਨਾ - 897

ਐਸੀ ਹਾਕ (ਅਵਾਜ਼) ਮਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਵਿਛੜਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਹਾਕ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਨਮ ਧਾਰ ਲਏ, ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਧਾਰ ਲਏ ਹਾਕ ਰੱਬ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਣ ਤਾਂ ਸਹੀ ਅੰਦਰ ਕਦੇ ਪੁਛ ਲੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੁਆਮੀ ਸੋਈ॥

ਅਵਰੁ ਨ ਕਹੀਐ ਦੂਜਾ ਕੋਈ॥

ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨਿ ਕਾਟਿਓ ਭ੍ਰਮੁ ਸਗਲਾ

ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕ ਬਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 1079

ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਐਨੀ ਵੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਓ, ਇਕ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਰੱਬ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਕਿਥੇ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ

ਆਹ ਹਵਾ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਹਰ ਕਦਮ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਹ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਯਾਦ ਤਾਂ ਕਰ ਲਓ ਉਸਨੂੰ। ਜੇ ਯਾਦ ਕਰ ਲਵੋ -

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ॥ ਪੰਨਾ - 262

ਫੇਰ ਸੁੱਖ ਆਪੇ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਆ ਗਏ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ -

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ॥
ਪੰਨਾ - 524

ਇਕ ਵਿਘਨ? ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਾਡੀ ਹੁੰਦੀ, ਘਾਟੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਜੀ ਸਾਨੂੰ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਘਾਟੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਪਾਪ ਤਾਂ ਸਿਰ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਉਹ ਕਰਮ ਜੂਨੀਆਂ ਨੇ, ਕਰਮ ਭੋਗਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਸੁਤੰਤਰ ਜੂਨੀ ਇਕੱਲੀ ਹੀ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਠੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਗੁਣਾ ਗਵਾਈ ਗੰਠੜੀ ਅਵਗਣ ਚਲੀ ਬੰਨਿ॥
ਪੰਨਾ - 23

ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 328

ਜਿਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਮਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਪੁੱਤ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਨਸ਼ੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਆਪ ਵੀ ਦੁਖੀ ਦੂਜੇ ਵੀ ਦੁਖੀ, ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਮੁੰਡਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਡੋਡੇ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਮੰਗਣਾ ਕਰ ਦੇਈਏ?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਓਏ! ਕੁੜੀ ਰੋਏਗੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਬਹੁਤ ਹੈ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਣੀ ਹੈ ਕੁੜੀ ਨੇ? ਉਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੋਲ ਰਖਣਾ, ਨਸ਼ੇ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਲੜਾਈਆਂ-ਝਗੜੇ ਫਸਾਦ ਕਰ ਲੈਣੇ ਨੇ; ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇ ਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬ ਮਿਹਨਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇ ਤੂੰ। ਉਹ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਦੁਖ-ਸੁਖ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨਗੇ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਸੇ ਜੋ ਬੰਦੇ ਨੇ-

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥

ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 328

ਕਹਿੰਦੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਪੁੱਤ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਜਿਹ ਨਰ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਸਾਧੀ॥
ਜਨਮਤ ਕਸ ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ॥ ਪੰਨਾ - 328

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ; ਚਲੋ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਅਪਰਾਧੀਆ! ਫੇਰ ਤੂੰ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਇਥੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਸੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣਿਆ ਵੇ,
ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ -2, 2.
ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਸੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣਿਆ ਵੇ
ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ -2.

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ
ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥
ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ
ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ॥
ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 450

ਕੈਸਾ ਨਾਮ? ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਜਪ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਮਾਂ ਦੀ ਗਲ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਫਾਂਸੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਜੰਮਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਸੀ? ਕਾਹਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦਿੱਤੀ? ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰੀਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੁਖੀ ਹੋਏ? ਸਭ ਕੁਝ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੁੱਤ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਰਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਸੀ? ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਪਾਪ ਕਰੇਗਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਰਹਿਤਨਾਮੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਸੇਵੀਐ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਤਜਿ ਜਾਇ॥
ਪਾਣੀ ਤਾ ਕੇ ਹਾਥ ਕਉ ਮਧਰਾ ਸਮ ਅਘਦਾਇ॥
ਮਦਰਾ ਦਹਤੀ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭਾਂਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ॥
ਜਗਤ ਜੂਠ ਸ਼ਤ ਕੁਲ ਦਹੈ ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ॥

ਸੱਤ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੱਤ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਫਾਹਾ ਵੱਢ ਲਿਆ ਆਪੇ ਹੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ - ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦਾ, ਮਾਰਨ ਦਾ ਪਾਪ - ਇਕ ਲੱਖ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਇਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਐਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਕਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ? ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਨਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ -

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ

ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਪੰਨਾ - 450

ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਪਾਪ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਜੇ ਤੰਬਾਕੂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰਦਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਭੁੱਕੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਓ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਰਖਸ਼ਕ, ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਵਰਗਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੜੋਤਾ, ਸਾਡਾ ਪੋਤਾ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਵਧੇ, ਵਿਘਨਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਦੇਖੀ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ। ਉਥੇ ਆਹ ਸਾਡੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਛਣ ਚਲੀ ਗਈ, ਮੇਮ ਨੂੰ Mrs. Vinter ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉ। ਸਮਾਂ ਲੈ ਲਿਆ, ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਗਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਰੂਹ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਹਮਣੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੇਠਲੇ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇਹ ਕਿ 1966 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਦਾਦੀ ਮਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਫਲਾਣੇ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ। ਫੇਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਹ ਹੈ ਉਹ ਬੀਬੀ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚਲੇਗਾ, ਇਸ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਉਣੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਾ ਲਈ ਫੇਰ।

ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਗੰਧਰਵ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਦੇਵ ਗੰਧਰਵ ਵਿਚ, ਸਵਰਗ ਵਿਚ, ਪਿੱਤਰ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਪਰਜਾਪਤਿ ਲੋਕ, ਕਰਮ ਦੇਵ ਲੋਕ, ਅਜਾਨਦੇਵ ਲੋਕ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ, ਬੈਰੁਠ ਧਾਮ, ਸਚਖੰਡ - ਉਥੇ ਤੱਕ ਬੈਠੀਆਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖੂਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖੂਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਘਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਫੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਸ਼ੂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਨਿਆਣੇ (ਬੱਚੇ), ਫੇਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਨ ਕੂਰ, ਮਾੜੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਵ ਜੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜੇ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀ ਲਵੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ -

ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਸੇਵੀਐ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਤਜਿ ਜਾਇ॥

ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਛਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਿਤਰ ਵੀ ਛਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਪਾਣੀ ਤਾ ਕੇ ਹਾਥ ਕਉ ਮਧਰਾ ਸਮ ਅਘਦਾਇ॥

ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹੈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਜਿੰਨਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਦਾ। ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ-

ਮਦਰਾ ਦਹਤੀ ਸਪਤ ਕੁਲ ਭਾਂਗ ਦਹੈ ਤਨ ਏਕ॥

ਸੱਤ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਜਗਤ ਜੂਠ ਸ਼ਤ ਕੁਲ ਦਹੈ ਨਿੰਦਾ ਦਹੈ ਅਨੇਕ॥

100 ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਹੁਣ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਦੋਖ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਧੂਆਂ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਮਰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਰਦੇ ਨੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਚਲਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਆਹ ਸਾਡੇ ਰੋਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾ ਪੀਓ - ਨਾਪੀਓ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਦੇਣਾ ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਧੂਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾ ਵਰਤੋ। ਸਾਡੇ ਅਖਬਾਰ ਲਿਖਦੇ ਸੀ ਲਓ ਜੀ! ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਇਹ ਤੰਬਾਕੂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਜਦੋਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਮਰਨ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਤੰਬਾਕੂ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਧਾ ਲਿਆ, ਬੀੜੀਆਂ ਹੀ ਬੀੜੀਆਂ ਪੀ ਲਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਖਾਤਮਾ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੰਦ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਇਹ ਰਕਤ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏਗਾ ਉਹ ਰੋਗੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ ਤੰਬਾਕੂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ, ਕੈਂਸਰ ਹੋਏਗਾ ਉਸ ਨੂੰ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਦਸਵੀਂ ਪੁਸ਼ਤ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਦਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਸਵੀਂ ਪੁਸ਼ਤ ਜਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦਸਵਾਂ ਬਾਬਾ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਦਸਵੇਂ ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ gene ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, gene ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੰਬਾਕੂ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਨਹਗਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ -

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ

ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਪੰਨਾ - 450

ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ -

ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥

ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ॥

ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ॥

ਪੰਨਾ - 450

‘ਚਲਦਾ’

11ਵੇਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਨਜ਼ਾਰੇ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਆਯੋਜਿਤ 11ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਮਿਤੀ 29.9.01 ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਭਿੰਨਵੀ ਰੈਣ ਵਿਚ ਅਤੇ ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ ‘ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ’ ਦੇ ਅਣੀਆਲੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੀਆਂ ਜਿੰਦਣੀਆਂ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਿਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਖਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦਸਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੁਗਧ ਕੀਤਾ।

ਉਪਰੰਤ ਬੀਬੀ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ‘ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ’ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰ ਸਮਰਪਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਪੰਨਾ - 1412

ਆਪਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਮਣ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥ (ਪੰਨਾ - 176) ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੇ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਭਾਫ਼ ਬਣ ਕੇ ਆਕਾਸ਼ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਦਲਾਂ ਵਿਚ ਭਰਮਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਫੇਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ, ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲਿਆਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਭਰਮਣ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋਬਾਰਾ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਐਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਖੜਾ ਪੈਂਡਾ ਇਕੱਲੇ ਤਹਿ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਧ ਦਾ ਸੰਗ ਬਖਸ਼ਿਆ ਤਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੈਂਡਾ ਸੁਵਿਧਾ ਨਾਲ ਤਹਿ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਹਰੀ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੂਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ -

ਮੇਰੇ ਸੁੰਦਰੁ ਕਹਹੁ ਮਿਲੈ ਕਿਤੁ ਗਲੀ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਬਤਾਵਹੁ ਮਾਰਗੁ ਹਮ ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਚਲੀ॥
ਪੰਨਾ - 527

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਮਾਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅਕਹਿ ਪੀੜਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ‘ਭੈਣੇ ਸਾਵਣ ਆਇਆ’ ਵਿਚ ਬੜੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਰੋਵੰਦੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਰੁਨਾ ਰੁੰਨੜੇ ਵਣਹੁ ਪੰਖੇਰੁ॥
ਇਕੁ ਨ ਰੁਨਾ ਮੇਰੇ ਤਨ ਕਾ ਬਿਰਹਾ ਜਿਨਿ ਹਉ ਪਿਰਹੁ ਵਿਛੋੜੀ॥
ਪੰਨਾ - 558

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਰਗ ਉਚਿਤ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬਿਰਤੀ ਖਿੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਧਨਾ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੰਜਮ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ, ਕੀੜੀ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਹਉ ਆਸਰਿਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਾਰੇ ਵਿਦਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਹਸਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ, ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਚ, ਹਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥
ਏਕੁ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ॥
ਲੋਗਾ ਭਰਮਿ ਨ ਭੂਲਹੁ ਭਾਈ॥
ਖਲਿਕੁ ਖਲਕ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਲਿਕੁ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸ੍ਰਬ ਠਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 1349

ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭਾਈ ਘਨੂਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਗੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਲਿਆਈਏ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ -

ਆਵਹੁ ਭੈਣੇ ਗਲਿ ਮਿਲਹ ਅੰਕਿ ਸਹੇਲੜੀਆਹ॥
ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਰਹੁ ਕਹਾਣੀਆ ਸੰਮ੍ਰਥ ਕੰਤ ਕੀਆਹ॥

ਪੰਨਾ - 17

ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰਸ ਹੁੰਦੇ, ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਲਾਹਨੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਉਲਾਹਨੋ ਮੇ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ॥
ਮਨ ਮੀਠ ਤੁਹਾਰੋ ਕੀਓ॥

ਪੰਨਾ - 978

ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮ ਤੱਤ ਦੀ ਖੋਜ ਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਬੇਅੰਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੋਈ ਦਾਹਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆਪਾ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਮੋਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ

ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਸਿਆਣਪਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਿਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੈਸੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਵੈਸਾ ਹੀ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹੇਗਾ। ਜੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਨਿਭਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਦਗਰਜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਲਾਲਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਮੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤੋੜ ਨਿਭਦੀ ਹੈ - ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ। ਭਗਤ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਸੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸੰਗਲ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਜਉ ਹਮ ਬਾਂਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ ਤੁਮ ਬਾਧੇ॥

ਅਪਨੇ ਛੂਟਨ ਕੋ ਜਤਨੁ ਕਰਹੁ ਹਮ ਛੂਟੇ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ॥

ਪੰਨਾ - 658

ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ all-comprehensive ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਖਾ ਵੀ ਹੈ, ਮੀਤ ਵੀ ਹੈ, ਬੰਧਪ ਵੀ ਹੈ, ਭਰਾਤਾ ਵੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਵੀ। ਇਹ ਕੈਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ? ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਰੇ ਮਨ ਐਸੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਜੈਸੀ ਜਲ ਕਮਲੇਹਿ॥

ਪੰਨਾ - 60

ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਸੁੰਨਾ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਹੈ, ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੈ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ, ਉਚੀ ਕੁਲ ਵਾਲਾ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਨਾ ਮੁਰਦਾ ਲਾਸ਼ ਹੈ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖ ਡਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ॥

ਮੀਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀਂ ਭਗਵੰਤ॥

ਪੰਨਾ - 253

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਝਲਕ ਵਜਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਭਾਗਸ਼ੀਲ ਹਾਂ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨੇ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਮਾਰਗ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਕੁਲ ਕਾਇਨਾਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਬਨਸਪਤੀ, ਸਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋਤਿ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੀ ਝਲਕ ਵੇਖ ਕੇ ਪਿਆਰ ਹਮਦਰਦੀ, ਸਹਾਨਭੂਤੀ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਰੂਪ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਪਰਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਭੁਚਾਲ ਸਮੇਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਭੀੜ ਬਣੀ, ਆਪ ਜੀ ਪੁੱਜੇ। ਖਲਕਤ

ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਅਸੱਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੂਲਕੋਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗਨੀ ਖਾਂ ਤੇ ਨਬੀ ਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਹੋਈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਚੜੀ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

'ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਦਾ ਹੀਰਾ' ਕੈਸਟ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਗੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੀਤ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖੈਰਪੁਰੀ ਨੇ ਲਿਖੇ, ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਬੀਬਾ ਅੰਚਲ ਜਲੌਟਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਈਦੂ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਜੋਗੀ ਜੁਗਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਕੈਸਟ ਫਾਈਨੈਂਸ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਯਮਨਾਨਗਰ ਦੇ 'ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ' ਜੱਥੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਮੇਰਾ ਵੈਦ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦਾ' ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ, ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ-

ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਪੰਨਾ - 954

ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਇਆ - ਦੁਖ ਕੀ ਹੈ? ਸੁਖ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਦੁਖ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਰਚਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਬਣਾਈ, ਬੰਬ ਬਣਾਏ, ਸਾਡੇ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਾਮ ਹੈ ਕੇਵਲ ਉਹ ਸੁਖੀਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਚਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨਾਮ ਜਪ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲੋਭ ਅਤੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਗਤੀ ਕਰੀਏ। ਨਾਮ ਸੰਪਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਨਮ ਨਾਲ ਬਣ ਜਾਈਦੈ, ਪਰ ਸਿਖੋਂ ਮੇਂ ਜਨਮ ਲੇ ਕੇ ਸਿਖ ਬਣਨਾ ਪੜਤਾ ਹੈ। ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਗੁਣ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਅਹੰਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ-ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਮਿਲਕੇ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਲੌਕਿਕ ਖੇਡ ਸੀ। ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਤੈਰਾਈ

ਸਿਖ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ 31 ਜਿਲੇ ਸਨ ਉਦੋਂ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ 8 ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਥਾਈਂ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ, ਬੜੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀ ਸਮੇਂ ਵੇਖੇ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਕੰਮ ਵੀ ਮਹਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਆਪ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਬੀਜੀ ਵੀ ਮਹਾਨ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ :

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਵੇਖੇ ਵਰਤੇ ਤਾਕੋ ਤਾਕੁ॥

ਪੰਨਾ - 464

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਧਰ ਉਂਗਲੀ ਕਰ ਦੇਣ ਓਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰੋਗਤਾ ਬਖਸ਼ੇ, ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਕਿਹਾ - ਬੋਝੀ ਸਾਂਝ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਗਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ - ਏਥੇ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਜੋ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ - ਬਹੁਤ ਹੈ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਜੋ ਪਿਆਰ ਰਲ ਜਾਵੇ - ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਈ ਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਉਡਾਰੀ ਦੇ ਖੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਖਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਿਚ, ਸਾਧਨਾ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਵੇ, ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ, ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ, ਸਰਵਣ ਭਗਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ॥

ਜੇ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਖਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ - ਮਨੁੱਖ ਖਿਚਿਆ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਉ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੀਰ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ -

ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਹਿੰਦੀ ਨੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਮੁਕ ਗਈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਫਲ ਲਗਦੇ, **ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥ ਈਘੇ ਨਿਰਗੁਨ ਉਘੇ ਸਰਗੁਨ ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ॥ (ਪੰਨਾ - 827)** ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਸੀ। 12 ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਸੰਪੰਨ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਤਾਂ ਝੁਕ ਗਏ, ਤਸਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਵਰਤਣ ਵੈਰਾਗ

ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਓਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ - ਮੈਨੂੰ ਖੇਤ ਜੀਉਂਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਉਸਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ -

ਆਪਣਾ ਲਾਇਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਲਗਈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

ਏਹੁ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੋ ਭਾਵੈ ਤੇ ਦੇਇ॥

ਪੰਨਾ - 1378

ਆਪ ਜੀ ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕਿੰਨੀ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬੀਮਾਰ, ਸਰੀਰ ਬੀਮਾਰ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ - ਕੀਹਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ? ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ।

ਕੇਤਿਆ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਦ ਮਾਰ॥

ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ॥

ਪੰਨਾ - 5

ਬੀਮਾਰੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਆਈ, ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਏਗੀ। ਆਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਖਿਚਦੇ, ਹੋਰ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰਲੇ ਕੰਢੇ ਪਿਆਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। 84 ਸਾਲ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੋ ਗਿਐ, ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਉਸਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ - “ਕਦੋਂ ਹੋਣਗੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲੇ” ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੇਦ ਭਾਰਤੀ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਸਰੀਰ ਛਡ ਕੇ ਓਥੇ ਹੀ ਜਾਈਦੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਾਈਦੇ।

ਜੁੜਿ ਜੁੜਿ ਵਿਛੁੜੇ ਵਿਛੁੜਿ ਜੁੜੇ॥

ਜੀਵਿ ਜੀਵਿ ਮੁਏ ਮੁਏ ਜੀਵੇ॥

ਪੰਨਾ - 1238

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮੇਰਾ ਥਕੇਵਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ, ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਗੁਰ ਫਤਿਹ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਾਕ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੋਇਆ

ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਚਰਨੀ ਲਾਇਆ॥

ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਪਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 623

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਿਤੀ 30 ਸਤੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਿਮਰਨ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਹੋਇਆ, ਰਸਨਾ ਰਾਹੀਂ, ਸ੍ਰਾਸਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਉੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸੁਰਤਿ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਕੀਰਤਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵੱਖਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਰਵਣ

ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਰਸ-ਮਈ ਬਖਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸਵਾਮੀ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋਤੀ ਹਰੀ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ “ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ” ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋਤਿ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਥੂਲ ਤੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਅਤੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੋਂ ਸਥੂਲ ਰੂਪ ਰਚਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਜੋਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਰਾਹੀਂ ਅਜੇਹਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ‘ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਸਦਕਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੋਧ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਮਹਿਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ॥

ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਰੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ॥ ਪੰਨਾ - 694

ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜੀਵਆਤਮਾ ਵੀ ਜਦ ਤਕ ਆਪਾ ਸਮਰਪਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਘਾਲਣਾ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦਸਿਆ -

ਆਨੰਦੁ ਆਨੰਦੁ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰੁ ਤੇ ਜਾਣਿਆ॥

ਜਾਣਿਆ ਆਨੰਦੁ ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਪਿਆਰਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 917

ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਛੱਲਾਂ, ਲਹਿਰਾਂ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਲੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਆਧਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੈਲਾ ਕੁਚੈਲਾ ਨੋਟ ਵੀ ਮੁਹਰ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਨੁੱਖ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ। ਜਦੋਂ ਆਪਾ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਦਾ, ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਗਲ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੁਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ॥

ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ॥

ਪੰਨਾ - 1375

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅੰਤਰੀਵ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ’, ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਭਵ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੈ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ॥

ਪੰਨਾ - 463

ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਯੋਗ ਦਾ ਵੀ ਭਾਵ ਹੈ ਜੋੜਨਾ। ਨਾਮ-ਯੋਗ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮ ਜਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਦਾ ਸਹੀ ਸਾਧਨ ਹੈ -

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 684

ਭਰਮ, ਅਗਿਆਨਤਾ, ਸੁਪਨੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅਸਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਰਮ ਦੀ ਕਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ‘ਹਉ’ ਨੂੰ ਮੇਟ ਕੇ ਸ਼ੁਧ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ -

ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ॥

ਜੋਗੁ ਬਨਿਆ ਤੇਰਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 385

ਵਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਡਭਾਗੀ ਹਾਂ।

ਡਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ -

‘ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ’॥

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੰਸਾਰੀ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਆਤਮਕ ਪਿਆਰ ਹੀ ਅਸਲ, ਸੱਚਾ ਤੇ ਚਿਰਸਥਾਈ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਰਤਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਧਨਾ, ਯੋਗ, ਹਠ, ਗਿਆਨ ਅੱਜ ਸਾਰਥਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਹੀ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਰਥਕ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਹਉਮੈ’ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਰਸਤਾ ਇਹ ਹੈ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥

ਪੰਨਾ - 918

ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ, ਆਪਾ ਸਮਰਪਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਭਗਤੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ॥

ਪੰਨਾ - 962

ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ’, ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਣੈ ਪਾਲਿ ਅਤੇ “ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ” ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਦਾ ਨਵੀਆਂ ਨਰੋਈਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਕਰਕੇ, ਸੁਰਤੀ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਮੁਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਢਾਢੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇੱਕਠੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਮਿਲਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ -

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ॥
ਪੰਨਾ - 982

ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਰਣਨ ਸੁਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਨ ਆਤਮ-ਦਰਸ਼ੀ, ਮਹਾਨ ਜਰਨੈਲ, ਪੰਥ-ਸਿਰਜਕ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਹੁ-ਗੁਣ ਸੰਪੰਨ ਸੀ। ਦਿਲਬਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਿਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਰਾਜਪੁਰਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਅੰਦਰ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਏ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ।

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਵੇਦ ਭਾਰਤੀ ਜੀ, ਹਰਦਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਹਜ ਵਿਚ, ਅਨੰਦ ਵਿਚ, ਮਿਠੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕੀਤੇ। ਆਪਨੇ ਦਸਿਆ, ਕਪੜੇ ਗੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਬਦਲਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਗੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਧੋਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਧਾ ਹੈ, ਇਹ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਮੈਲ ਧੁਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁੜ ਇਹ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਸੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਪਿਆ ਨਾਮ ਮੈਲ ਧੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੂਆਂ ਸੂਆਂ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਸੀ। ਸੂਆਂ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ‘ਵਾਹਿ’ ਅਤੇ ਜਦ ਬਾਹਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ‘ਗੁਰੂ’ ਦਾ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਸੂਆਂ ਸੂਆਂ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਸੂਆਂ ਸੂਆਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਉੱਠ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਖਿਆਲ, ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਕੋ ਜਜ਼ਬਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਨਾਮ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ। ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ‘ਨਾਮ

ਰਤੇ ਸਿਧਿ ਗੋਸ਼ਟਿ ਹੋਇ।’ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਤਮਾ ਹੀ ਓਅੰਕਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਲਖਾਂ ਸੂਰਜ ਚੰਦਰਮਾ ਤਾਰੇ ਸਤਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਆਰਤੀ ਕਰਦੇ ਦਿਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਉਸਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਅਨੁਭਵ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ‘ਮੈਂ’ ਤੇ ‘ਤੂੰ’ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਕਲਪ ਮੁੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਵਜਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਵਜੀਆਂ ਵਾਧਾਈਆਂ, ਜੋ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ, ਉਹਦਾ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦਾ ਤਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਕੇਵਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਐਸੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਲੰਮੀ ਡੁਬਕੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਸੂਆਂ ਸੂਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤਿ ਲਟ ਲਟ ਬਲੇਗੀ। ਨੱਕ ਦੇ ਨਬਨੇ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਝਰਨੇ ਵਹਿਣਗੇ। ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਬਿਨਾ ਰੁਕੇ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤਿ ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਸੂਆਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ, ‘ਵਾਹਿ’ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆਉ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਅਖਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖਣ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਜਾਪ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਓ, ਜੀਵਨ ਅਨੰਦਮਈ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲਖਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। **ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਵੱਸਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ, ਰਹਿ ਨਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਗੁਰ ਫਤਹਿ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫਲ ਹੈ -**

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਪੰਨਾ - 546

ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਫਲ ਕਈ ਜਗਾਂ ਤੁਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸੁੰਨ ਮੁੰਨ ਨਹੀਂ, ‘ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ਹੈ।’ **‘ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਥਕੀ ਜੀ ਓਹੁ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 784** ਉਹ ਦਿਆਲੂ ਹੈ, ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਮਲੀ ਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੋਇਆ -

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੋਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਦਰ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਰਿਆਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਇਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਸੀਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ

ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਛਿਆ, ਦਸ ਕੁਝ ਸੀਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਿਆ? ਜੀਵਤ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਤ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਸਦੇ ਹਨ -

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥

ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤ੍ਰਕ ਕੀ ਨਿਆਈ॥ ਪੰਨਾ - 96

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ -

ਸੀਨੇ ਖਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਉਹ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ॥

ਧੰਨੇ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਰੱਬ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਨਾਮਦੇਵ, ਬੇਣੀ ਭਗਤ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਆਪ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਾਇਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਾਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਖਾਲਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। **‘ਭਿੰਨੀ ਰੈਨੜੀਐ ਚਾਮਕਨਿ ਤਾਰੇ॥ ਜਾਗਹਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ’ (ਪੰਨਾ- 459)** ਪਿਆਰ ਦੀ ਐਸੀ ਕਰਮਾਤ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਧਾ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪਿਛੋਂ ਸਿਧਾ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ, ਐਸਾ ਵੈਰਾਗ ਆਇਆ, ਐਸੇ ਰੋਣ ਨਿਕਲੇ, ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਕ ਸਾਲ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਿਆਰ ਸਦਾ ਨਰੋਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 25 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਓਵੇਂ ਹੀ ਹੈ - ਨਰੋਆ। ਅਧਿਆਤਮੀ, ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਧਰਮ ਰਾਇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ‘ਤਿਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੇ’ ਪਰ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ - ‘ਲੋਕ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੇ’ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੋਹ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪਿਆਰ ਜੋਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ-

ਆਪਣਾ ਲਾਇਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਲਗਈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

ਏਹੁ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੋ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ॥

ਪੰਨਾ - 1378

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋਇਆ, ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਾਕ ਲਿਆ ਗਿਆ -

ਜਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਤੂੰ ਸੁਆਮੀ ਸੋ ਦੁਖੁ ਕੈਸਾ ਪਾਵੈ॥

ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੈ ਮਾਇਆ ਮਦਿ ਮਾਤਾ ਮਰਣਾ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 749

ਮਿਤੀ 1-10-2001 ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ, ਭਿੰਨ ਰੈਣ ਵਿਚ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ

ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਪਰਾਰੰਭਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਰਸ-ਭਿੰਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ -

ਜਿਨ ਕੇ ਚੋਲੇ ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਕੰਤੁ ਤਿਨਾ ਕੈ ਪਾਸਿ॥

ਧੁੜਿ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ ਜੀ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਪੰਨਾ - 722

ਮੁਗਧ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਡਾ. ਡੀ. ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਐਡੀਟਰ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ (ਹਿੰਦੀ) ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਵਾਰਤਾ ‘ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਜੋਤਿ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਦਾਮਾ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਕਰੁਣਾਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਚੀਫ-ਐਡੀਟਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨੇ “ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ” ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੋਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ, ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ, ਸੰਸਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਾਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਸਦਿਆਂ ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕੋਈ ਜਾਨੈ ਕਵਨ ਈਹਾ ਜਗਿ ਮੀਤੁ॥

ਜਿਸੁ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੋਈ ਬਿਧਿ ਬੂਝੈ ਤਾ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਗੀਤਿ॥

ਪੰਨਾ - 700

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਿਥੇ ਹਰੀ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਏਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ-ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗਲੀ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ? ਇਹ ਬਾਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੋਹਾਗਣ ਹੀ ਦਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਦੇਹੁ ਸੰਦੇਸਰੋ ਕਹੀਅਉ ਪ੍ਰਿਅ ਕਹੀਅਉ ॥
ਬਿਸਮੁ ਭਈ ਮੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸੁਨਤੇ ਕਹਹੁ ਸੁਹਾਗਨਿ ਸਹੀਅਉ ॥

ਪੰਨਾ - 700

ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ ਵਸਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕੁ ਕਹਤ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਲੋਗਾ ਸੰਤ ਰਸਨ ਕੋ ਬਸਹੀਅਉ ॥

ਪੰਨਾ - 700

ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੰਤ ਜਨ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰੀਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪੇ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥ ਪੰਨਾ - 305

ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਢੈਂਠਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕੱਥਾ ਵਾਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਭ ਮਾਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਦਸਦਿਆਂ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਭੀਲਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਇਆ।

ਆਪ ਨੇ ਨੌਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੋ ਗਤੀ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਰਨ ਭੀਲਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਦਸਦਿਆਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰਾ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਤੇ ਮਹਾਤਮ ਏਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋਤੀ ਹਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਕਿ “ਹਰਿ ਜੀ ਸੂਖਮ ਅਗੰਮ ਹੈ” ਐਸੇ ਸੂਖਮ ਅਗੰਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈਏ? ਪਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਵੈਰਾਗਮਈ ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾ ਗੁਣਾ ਰਜੇ, ਤਮੋ, ਸਤੋ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਚੌਥੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਤੋਗੁਣੀ ਭਗਤੀ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਲਈ ਉਮਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ‘ਕਰੇ ਭਗਤ ਆਤਮ ਕੈ ਚਾਇ’, ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੈ, ਨਿਜ ਘਰੁ, ਸਹਜ ਦਾ ਘਰੁ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਅਗਲੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਧਕ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਲਈ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਭੇਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਿੰਨਾ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਲੂਣ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੁਲਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸ਼ਰਨਾਗਤੀ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਰੂਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ-

ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਨਾਮੀ ਹੈ, ਨਾਮੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਸਾਧਕ ਨਾਮੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੁਰਤਿ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਐਸੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਵਾਨ’ ਮਿਠੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਹੈ। ‘ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤ ਦਾ ਭੁਖਾ’ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਗਤ ਭਾਂਵਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਪਿਆਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥

ਪੰਨਾ - 962

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਮਨ ਮੂਸਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਾਹੀਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਮਨ ਵੇਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਭਗਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ -

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥

ਪੰਨਾ - 286

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਢੱਕੀਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੋਇਆ। ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ’ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤਾ।

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੰਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ‘**ਰਾਖਹੁ ਅਪਨੀ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ**’ (ਪੰਨਾ-809) ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜੇ ਅਸੀਂ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਬਚਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਇਹ ਨਾਮ ਕਮਾਈ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਲਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਬਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਚਰਨ ਕਰਕੇ, ਕਰਨੀ ਕਰਕੇ ਐਸੇ ਨਹੀਂ, ‘**ਗਲੀ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ**’। (ਪੰਨਾ - 85) ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਭੇਖ ਤੇ ਨਕਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਭੇਖੀ ਬਹੁਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਬੀਜ ਨਾਸ ਨਹੀਂ। ਸੱਚੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ **ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ**। (ਪੰਨਾ - 1411) ਜੇ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਕੱਥ ਹੈ, ਵੇਦ ਕਤੋਬ ਵੀ ਸੰਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ‘**ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ**’। (ਪੰਨਾ - 272) ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰੇੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ-ਝਾਕੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ

ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਕਰਾਮਾਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਨਾਮ-ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਦਾ ਇਹੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਿੰਨਾ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ, ਜਪਦਾ ਹੈ, ਓਨੀ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਮ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਵੀਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਬਿਰਥਾ ਹਨ। ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਦਸਦੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰਮੰਤਰ ਹੀਣਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਡਾਹਢੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੀਣਸ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਿਰੰਤ ਜਨਮ ਭੁਸਟਣਹ॥

ਕੁਕਰਹ ਸੂਕਰਹ ਗਰਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

ਪੰਨਾ - 1357

ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ-

ਹੀਰਾ ਧਮੋਟ ਦਾ, ਜਗਤ ਦਾ ਹੀਰਾ, ਜਿਨ੍ਹੇ ਮੋਹ ਲਈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ-

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤੁ ਘਿਣਾਵਣੇ॥

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬੇਦ ਪੜਾਵਣੇ॥

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ॥ ਪੰਨਾ - 962

ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਖਾਵੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੀਰਥ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਲਾਭ? ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਵੀ ਪਿਆਰ ਬਿਨਾ ਫਜ਼ੂਲ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਭਗਤ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੱਚੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰ ਫਰਮਾਨ ਹੈ -

ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ ਨਾਲੇ ਗਾਰਬੁ ਵਾਦੁ॥

ਗਲਾ ਕਰੇ ਘਣੇਰੀਆ ਖਸਮ ਨ ਪਾਏ ਸਾਦੁ॥

ਪੰਨਾ - 474

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਭੀਲਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਿਆ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਭੀਲਣੀ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਤਿ ਉੱਚੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਰੰਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਏ, ਤਾਂ ਆਪ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਗਏ, ਘਰ

ਘਰ ਗਏ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਘਰ ਉਜੜੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਭੈਣ ਭਰਾ ਹਨ। ਜਨਵਰੀ 2001 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਆਏ ਤਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਪਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ 32 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਡਣ ਲਈ ਸੇਵਕ ਭੇਜੇ।

ਇੰਜਨੀਅਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ) ਨੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਸੰਗਤ-ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਗਏ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ-ਬਲਾਸ ਕੀਤੇ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਅਤੇ I. T. Centre ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਫਤਹਿ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਬਚਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਤਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੈਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਸ. ਪੀ. ਅਤੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਪਰੀਪੂਰਨ ਦਿਸ ਆਉਣਗੇ। ਏਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਵੇਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁਭ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਕਿ 88 ਅਰੱਬ ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਆਪਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਧਰਮ ਰਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਧੀਰਜ, ਦਾਨ, ਸ਼ੀਲ, ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 20 ਸਤੰਬਰ ਜਦੋਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜਨਕ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ, ਅਕਬਰ, ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਕ-ਹਿਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਸੀ, ਵਿਤਕਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਗੁਰਸਿਖੀ ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਸਾਂਝੀ ਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਏਕੇ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਲਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੈ, ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ 15,000 ਕੇ ਕਰੀਬ ਰਾਤ ਨੂੰ ਏਥੇ ਰੁਕਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਪੁਛੀਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਹਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਦੇਵੇ, ਹੋਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਤਾਕਤ ਦੇਵੇ। ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਸਿਧੇ ਸਾਧੇ ਹਨ, ਤਪ ਦਾਨ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਾਏ। ਐਸਾ ਸ਼ਾਸ਼ਕ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ ਨੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਜੀ ਆਇਆ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ 11ਵਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਹਨ। 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ **ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੇ ਏਕ ਹੀ ਪਹਿਚਾਨਬੋ** ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ-ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਹਰ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਇਓ॥

ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਦੁਖੁ ਗਵਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 720

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਸੰਗਤ-ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਤਿੰਨ ਕੁੜ 40 ਲਖ ਰੁਪਯਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਜੀ ਆਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਆਏ ਮੰਤਰੀ, ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਲ੍ਹਮਾਜਰਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿਲਾ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ, ਰੋਪੜ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਪਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ, ਜੈਤੋ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸੀ, ਓਥੇ ਆਏ ਸੀ, ਸਵੇਰੇ 7.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 7.00 ਵਜੇ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕੀਤਾ।

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੂਜਯ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਫਤਿਹ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ

ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਮਿਲੀ ਓਥੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਈ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸਾਂ, ਏਥੋਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਧਰਤੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਨਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ। ਇਹ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ, ਪਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚਲਾਕੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਪਿੰਡਾ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਿਆ। ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰੀ ਨਾਹ ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹੋ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਨ, ਜੱਜ ਹਨ। ਪਰ ਹਰੇਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ, ਅਸੂਲ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਬੈਕੁੰਠ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ, ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਇਸ ਲਈ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੰਗਤ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਫਸਰ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਹਲਕੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੇਵਾ, ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਓਥੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਸਤੇ ਦਸੇ ਹਨ ਉਹ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਖਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਰ ਦੀ ਚੱਕੀ ਪੀਠੀ ਜਦੋਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਡਰ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਨਿਰਬਲ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿਤੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਹੀ ਵਾਰ ਦਿਤਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਠ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ

ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਹ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਯਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਲੈ ਦਿਆਂਗਾ। ਏਥੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਸਪਤਾਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਸ ਲਖ ਰੁਪਯਾ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚਾਹੇ, ਵਰਤ ਲਵੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਚਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1960-62 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਾਮ ਢੋਢਾ ਦਿਤਾ। 'ਬਲਿਓ ਚਰਾਗ ਅੰਧਿਆਰ ਮਹਿ ਸਭ ਕੁਲ ਉਧਰੀ ਇਕ ਨਾਮ ਜਪੁ' ਨਾਮ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ 'ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ' ਦਾ ਥੀਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਖਾਨ ਹੈ। 'ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨ ਮਾਰਿਆ, ਅਣਿਆਲੇ ਅਣੀਆਂ ਰਾਮ ਰਾਜੇ।' ਇਹ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੱਚੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। **ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਫਤਿਹ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।** ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੀਸਰਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਰ ਉਚਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਏਥੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁੜ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਤ ਮਾਇਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਗੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਸੂਲ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਅਗਾਹਾਂ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਲੇਖਾ ਪਤਾ ਸੁਣਕੇ ਡਰ ਜਾਈਦੈ।

ਭਵਿੱਖਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਯੁਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਆਉਣਗੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਗੱਟ ਹੋਣਗੇ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਮਨਮੁਖ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਾਤ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਨੀਵਾਣ ਵਲ ਜਾਣਗੇ। ਅਗਲਾ ਜੀਵਨ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਲਈ **ਮੁਕਤਿ ਬਪੁੜੀ ਭੀ ਗਿਆਨੀ ਤਿਆਗੇ (ਪੰਨਾ- 1078)** ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ ਮਾਤ ਲੋਕ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ

ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ -

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥

ਪੰਨਾ - 176

ਗੁਰਮੁਖ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ 'ਇਹ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਬਰੀਆ ਹੈ'। ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੇਖਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਦਾ ਕਰੋ, ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਕੀੜੀ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਇਕ ਪੰਛੀ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਦਵੀ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਮ ਜਪ ਲਵੇ। ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਫੱਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਖ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 642

ਸਤਿ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਜਪ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਹਿਤਾਂ ਹਨ -

ਗ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਉ, 2) ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪੋ, 3) ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰਵੋ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਮਿਲਦੈ। ਇਕ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਲੈ ਲਿਆ, ਇਕ ਗੁਰਮੰਤਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਦੇ ਲਖਾਂ ਪਾਠ ਕਰੋ ਤਾਕਿ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ।

6x108 ਮਾਲਾ ਪਕੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਜੀਭ ਵਿਚ ਰਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਈਰਖਾ ਕਰ ਲਵੋ, ਝੂਠ ਬੋਲ ਲਵੋ, ਵੈਰ ਕਰ ਲਵੋ, ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲਵੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਉ, ਫੇਰ ਨਾਮ ਚਲ ਪਵੇਗਾ। ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲੋ। ਨਾਮ ਜਪੋ, ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਜਿੰਨਾ ਲਾਗਾ ਖੱਟ ਲਵੋਗੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਧੁਰ ਨਿਭਦੇ ਹਨ।

ਬੀਬਾ ਰਿਪਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ ਹਿਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਲਈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਗੁਰਮੰਤਰ ਜਾਪ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਇਕ ਅਦਭੁੱਤ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਜੀਵ ਰਹੇਗਾ।

ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਸਵਾਮੀ ਅਨੰਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣਤਾ ਦੱਸੀ। ਸੰਸਾਰਕ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮਤਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ

ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਦਿਆਲਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਆਭਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਉਪਰੰਤ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਸਤੋਤਰ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ।

ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਸਿਮਰਨ-ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਪਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ‘ਸਦਾ ਰੰਗੀਲਾ ਲਾਲ ਪਿਆਰਾ ਇਹ ਮਹਿੰਜਾ ਆਸਰਾ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰਸੀਲਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਸੰਗਾ ਸਹਿਤ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕੇ ਦਸੇ, ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਹੱਠ ਯੋਗ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਲ ਮਰਨਾ, ਸੋਨੇ-ਚਾਂਦੀ-ਧਰਤੀ ਦਾ ਦਾਨ, ਗੁਰੂ ਦਾਨ, ਘੋੜੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਦਾਨ, ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ ਆਦਿ ਕਠਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਆਦਿ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਅਰਥ? ਲੋੜ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਨਾਮ-ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਿਆਗੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਾਮ-ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਜਮੀ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਵਸ਼ਕਤਾ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਹੈ -

ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 374

ਸਿਕਦਾਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੱਧ ਕਾਲੀਨ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਕੇ ਅਸੀਂ, ਐਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਨੂੰ ਟੁੰਬਦੇ ਹਨ। ਲਖਾਂ ਜੁਨਾਂ ਭੋਗ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ’ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੱਗ ਰਚਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਦੇਰ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ‘ਸੰਤ ਅਨੰਤਹ ਅੰਤਰ ਨਾਹੀ’ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰੂਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਨੂੰ ਸੋਧ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦਰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅਸੀਸ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੇ ਦਿਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਕੇ ਜੀਵਨ ਹੀ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।

ਸੰਤ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਲਚ-ਬੱਧ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਪਕੜਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਪਕੜਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦਾਤਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦਾਤਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਢਿਲੀ ਕਰੀਏ, ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਕਰੀਏ **“ਕਾਹੂ ਫਲ ਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀ ਬਾਛੈ”** ਤਾਂ ਹੀ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਜਾ ਲਬੁ ਤਾ ਨੇਹੁ ਕਿਆ ਲਬੁ ਤ ਕੂੜਾ ਨੇਹੁ॥

ਕਿਚਰੁ ਝਤਿ ਲਘਾਈਐ ਫਪਰਿ ਤੁਟੈ ਮੇਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1378

ਲਾਲਚ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ।

ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋਤੀ ਹਰੀ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਗਾਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ-ਸਤੋਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਕਰਤਵ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪਾਣ ਲਈ, ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਗਵਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਹੀ ਸਰਲ ਰਾਹ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਉਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੰਗ, ਹਰੇਕ ਸੈਲ ਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰੇਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਖੁਦ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧਿਆਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਦਿਸਦੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਜੀਵ, ਜਗਤ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ - **ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥ (ਪੰਨਾ - 441)** ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਯੋਗ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ, ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਆਪੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਜਾਏ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪਰਮ ਪਿਤਾ-ਮਾਤਾ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਹਾਂ, ਨਾ ਮਨ ਹਾਂ, ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਆਤਮਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਪੰਜ ਤਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਵੀ ਅਭਾਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਤਮ ਰਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ‘ਗੁਰ ਸ਼ਬਦੀ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਜਿਆ’, ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਮਾਤਮਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾ ਰਾਹੀਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਬੀਬਾ ਡਾ.

ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਕਸੀਅਤ ਦੇ ਸਦ-ਗੁਣ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਸਰਬ ਗੁਣ ਸੰਪਨ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ ਮਹਾਂ ਮੰਡਲੇਸ਼ਵਰ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ ਪਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ, ਪੌਦਿਆਂ, ਪਕਸੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਚੇਤਨਤਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਸਵਾ ਲਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਵਾ ਲਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ, ਸਵਾ ਲਖ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਵਾਰੀ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੰਗੇ ਦਿਨ, ਸ਼ੁਭ ਲਕਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੇ। ਏਥੇ ਐਸਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਖੁਸ਼ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਮੈਂ ਏਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਸੇ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਉਜਾਗਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇ ਕੀਤਾ -

ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਹਰਿ ਜਨ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਈ॥

ਕੇਸਾ ਕਾ ਕਰਿ ਚਵਰੁ ਢੁਲਾਵਾ ਚਰਣਧੂੜਿ ਮੁਖਿ ਲਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 749

ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਖਿਆਨ ਦੇ ਪਰਾਰੰਭਕ ਬਚਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਸ ਦਾ ਦੇਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਦੀ ਕਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰਾਸ ਸ਼੍ਰਾਸ ਕਿਵੇਂ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਿਵੇਂ ਜਪਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਧਨਾ ਦਸੀ ਹੈ।

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ, ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਤਿਹ ਸਾਂਝੀ ਕਰਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਡਭਾਗੀ ਹਾਂ ਜੋ ਏਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਘਰ ਘਰ ਜਾਕੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ

ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਖੀ ਖਾਤਰ, ਨਾ ਆਪਣੀ ਖਾਤਰ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਤੀ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 300 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਵਿਰਸਾ ਪਛਾਨਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਖ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਿਖੀ ਵਿਰਸੇ, ਸਿਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹੋ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਲਏ ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੇ। ਇਹ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਕਿਥੋਂ ਆਈ? ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਸਿਖੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਏਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਕੁਝ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਜਾਈਏ। ਇਕ ਸਮੂਹਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ, ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਭ ਵਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਲਜ ਖੋਲਿਆ, ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਮਸਜਦ ਬਣਾਈ, ਓਥੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੱਸਥ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ੇ, ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਸੰਪੰਨ ਹੋਵੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਪਰਾਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮਾਰਗ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਸੀ, ਮਨ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਨ, ਉਹ ਗੀਤ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਗਰਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਠਨ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਪਾਸ ਗਏ, ਪੀਰਾਂ ਪਾਸ ਗਏ, ਸਾਧਾਂ, ਸਿਧਾਂ ਪਾਸ ਗਏ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਨੁਕਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਖਾਣ ਲਗ ਪਏ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਏਥੇ ਲਿਆਈ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲੀਏ, ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੱਚ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ, ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਜਸੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਮਾਰਗ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਖੋਚਲਾਂ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੋ। N.R.I. ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰੋੜ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਮਿਹਨਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ। ਯੋਗ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲਨੀ ਖੋਲਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 42 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਨਾਲ, ਬਿਨਾ ਸਾਹ ਲਏ ਕੁੰਡਲਨੀ ਤੇ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁੰਡਲਨੀ ਜਾਗਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੇਰ ਚੱਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਮ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਲੰਘਣਾ ਹੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਤੀ, ਜਿਥੇ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਪਾਠ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅੰਤੀਵ ਯਾਤਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਤਾਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਇਹ ਹੁਣ ਪੁਸਤਕ ‘ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ’ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਛਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਸ ਸੁਭਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਸੌਖਾ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਨਿਯਮ ਪਾਲਣੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਾਮ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘ਮੰਨੈ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ’ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਐ, ਫੇਰ ਮੰਨਿਐ, ਫੇਰ ਨਿਧਿਆਸਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਣੇ, ‘ੴ’ ਇਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਫੈਲਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਦਿਸਣ ਲਗੇ, ਇਹ ਉਸਦੇ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ -

**ਏ ਨੇਤ੍ਰੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ॥**

ਪੰਨਾ - 922

ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਉ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਲਵੋ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਤਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸਭ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਰੂਹ ਰੂਹ ਵਿਚ, ਮਿਟੀ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੋਈ ਨਰਕ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਸੂਰਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਕਲਪ ਦਸਿਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਖਸ਼ੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੇਡ ਸਮਝ ਆ ਗਈ। ਰੋਜ਼ 2.30 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਢੋ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੀ ਮੱਤ ਮੈਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਨਾਲ ਧੁਲਣੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਪ ਖੁਸ਼ਕ ਲਗੇਗਾ, ਫੇਰ ਰਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰਾਸ ਸ਼੍ਰਾਸ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ।

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਪੰਨਾ - 319

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ਼੍ਰਾਸ ਸ਼੍ਰਾਸ ਮਿਸਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰਾਸਾਂ ਰਾਹੀਂ 10 ਮਿੰਟ ਲਈ ਨਾਮ ਜਾਪ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਰੰਗ ਮਾਣਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਵਿਦੈਗੀ ਦੇਂਦਿਆ ਸਭਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗੀ - ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ-

ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰੁ ਸੋਗਨ ਤੇ ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਚਾਵੈ॥

ਸਤ੍ਰੁ ਅਨੇਕ ਚਲਾਵਤ ਘਾਵ, ਤਉ ਤਨ ਏਕ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ॥

ਰਾਖਤ ਹੈ ਅਪਨੋ ਕਰ ਦੈ ਕਰ, ਪਾਪ ਸਮੁੰਹ ਨ ਭੇਟਨ ਪਾਵੈ॥

ਔਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾ ਕਹ ਤੋ ਸੋ, ਸੁ ਪੇਟ ਹੀ ਕੇ ਪਟ ਬੀਚ ਬਚਾਵੈ॥

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰ ਫਤਹਿ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਸੀਸ ਦਿਤੀ।

ਉਪਰੰਤ ਭਾਅ ਜੀ ਭਾਈ ਲਖਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਚੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹੀ -

ਆਪੇ ਸੰਗਤ ਸਾਜ ਬਹਾਲੇ, ਆਪੇ ਵਿਦਾ ਕਰਾਇਦਾ....2

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਹੋਇਆ, ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰੰਤ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਵਾਕ ਸੀ -

ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੫

ਭੂਲੇ ਮਾਰਗ ਜਿਨਹਿ ਬਤਾਇਆ॥

ਐਸਾ ਗੁਰੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 803

ਨਾਮ-ਜਪਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ। ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਵੀ ਸੀ, ਵੈਰਾਗ ਵੀ। ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ, ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਇਹ ਮਿੱਠੀ ਰਸ-ਭਿੰਨਣੀ ਯਾਦ ਸਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ

ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਕਾਲ ਚੱਕਰ ਵਿਚ, ਕੂੜ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲੀ, ਕੂੜੇ ਨਿਸ਼ਚੇ, ਕੂੜੇ ਕਰਮ ਧਰਮ, ਪਾਖੰਡ, ਕਬੱਧ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਿਰਤੀ ਧੁੰਦ ਬਣ ਕੇ ਫੈਲ ਗਈ। ਖੰਡੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਜੀਵਨ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆਚ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜੀਵ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਧਰਮ ਕਰਮ ਧਰਮ ਬਣੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਫੰਘ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਰਤ ਵਰਤਾਵੇ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਪਿਆਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੂਝ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਜੀਵ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਾਪ ਹੀ ਪਾਪ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਧਰਤੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗਿਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 1/27

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਨਿੱਘ ਸੀ ਉਹ ਚਾਰੇ ਕੁੰਟਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਕੰਬਦੇ, ਠਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਉਸ ਨਿੱਘ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ। ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੂਠੇ ਮੰਡਪ-ਮਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ, ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਘ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪ ਧੋਏ ਤੇ ਸੱਚ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜੀਵਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਬੀ ਜਾਇ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 142

ਉਸ ਜੀਵਨ ਦਾਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ। ਪਰ ਉਹੀ ਅੱਗ ਅੱਜ ਫਿਰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਦੁਖੀ ਦੇ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਉਥੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਨੇ। ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਸੰਗਲ, ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਸਾਡੇ ਗਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪਿਆਸੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਤੜਫੇ ਇਹ ਗੱਲ ਢੁਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਪਿਆਸੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੀਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਤੜਫਦਾ ਜਾਏ, ਉਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਸ਼ਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ

ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬੰਦਾ ਵਜੂਦ ਕਿਤੋਂ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਤਕਣੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਹੱਥ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪਰ ਕੰਮ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਜਾਨਣਾ ਪਰ ਕਰਤੂਤ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਕਰਤੂਤਿ ਪਸੂ ਕੀ ਮਾਨਸ ਜਾਤਿ॥

ਲੋਕੁ ਪਚਾਰਾ ਕਰੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ॥

ਪੰਨਾ - 267

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇਰੀ ਜਾਤ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਤੂਤ ਤੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਬੈਰਾਗੀ (ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ, ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਜੀ ਬੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੋਲੇ ਜੇ ਨਾਮ ਬੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਮ ਵੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਰ। ਆਹ ਭੇਖ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਬੰਦਾ ਬਣ। ਪਰ ਬੰਦਾ ਬਣਨ ਲਈ ਵੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ -

ਬੰਦੇ ਬੰਦਗੀ ਇਕਤੀਆਰ॥

ਸਾਹਿਬੁ ਰੋਸੁ ਧਰਉ ਕਿ ਪਿਆਰੁ॥

ਪੰਨਾ - 338

ਇਕਤੀਆਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ।

ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਭੁੱਖੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਕਦੀ ਬੈਠ ਕੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਈਏ ਨਾ ਫਿਰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕੇ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਪੀਤਾ ਹੋਣੇ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਭੁੱਖ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ। ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਲਕ ਵਰਗੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੱਜ ਭੁੱਖਾ, ਪਿਆਸਾ ਚਿੰਤਤ ਤੇ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਅੰਦਰ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਦੁਖੁ ਤਦੇ ਜਾ ਵਿਸਰਿ ਜਾਵੈ॥

ਭੁਖ ਵਿਆਪੈ ਬਹੁਬਿਧਿ ਧਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 98

ਸਤਿਗੁਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਐ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ, ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਸਰਨਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਲਕ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਬ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਉਸ ਕਰਤੇ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੇਰੀ ਮਾਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦਾ ਹੈ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਭੁੱਲਦਾ ਗਿਆ, ਅਖੀਰ ਤੂੰ ਉਸ stage ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਥੇ ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ

ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਇੰਝ ਤੜਫਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁੱਖ ਵਾਲੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਕਿਵੇਂ? ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਤਲਾਅ ਵਿਚ ਬਾਰਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਤਲਾਅ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਦਬੋ ਮਾਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਵਿਚ ਕਿਰਮ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਏ। ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਖੇ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਲਾਈਟ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਕੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕਰੰਟ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਹੁਣ ਪੱਖੇ ਕਿਉਂ ਲਾਏ ਸੀ, ਸੁੱਖ ਲੈਣ ਲਈ, ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੁੱਖ ਵੀ ਦੁਖ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਪੱਖਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾ ਪਰ ਕਰੰਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਵਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਦੁੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ, ਬੰਦਿਆ! ਤੇਰੀ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਈ ਜਾਨੈਂ। ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਰੱਬ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਰੱਬ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਨਿਵਾਣ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹੈਂ ਇਹ ਇਨਸਾਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਦੇਖੋ, ਅਸੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਆਪ ਸਹੇੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਦ ਮਿਹਰਵਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮੰਤਰ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਚੇਤਾ, ਚਿੰਤਨ, ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਚਿੱਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੇਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਵਿਸਰਿਆ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਆ ਬਹੁੜੀ, ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਵਸ ਗਿਆ ਫਿਰ ਚਿੰਤਾ, ਚਿਤਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ, ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਦਸਦੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ॥

ਪੰਨਾ - 611

ਹੇ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਤਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ

ਚਿੰਤਨ ਕਰ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਗਏ। ਕੋਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਪੂਜਣਯੋਗ ਹਨ। ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ ਨੇ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਲੰਘਦਾ। ਮਨ ਇਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਅਰ ਨਾਲ ਪੂਜਨੀਯ ਬੀਜੀ ਵੀ ਹੁੰਦੇ। ਕੈਸਾ ਰੰਗ ਬੱਝਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਰਸ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨੇ। ਦੋ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਅਰ ਛੇ ਵਜੇ ਭੋਗ ਪੈਣੇ। ਬਾਲਪਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਮਝ ਘੱਟ ਪੈਂਦੀ, ਪਰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਆਨੰਦ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਮਾਨ ਕਰੇ ਬਈ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗਾ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ (ਪਾਠਕ) ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ, ਕਦੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਬੈਠ ਕੇ ਫਿਰ ਜੁੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ, ਐਸਾ ਆਨੰਦ ਆਏਗਾ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨੇ ਮਾਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੋ ਸਰੀਰ ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਗ, ਦੁੱਖ, ਸੰਤਾਪ, ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗਹਿਰਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਆਰੋਗ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰੋਗ ਮਨ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਆਰੋਗਤਾ ਸਿਮਰਨ-ਸਾਧਨਾ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਰਤ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ਸੇਵਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਨਰੋਆਪਨ ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਨਾਮ, ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵਾਂਗੇ ਫਿਰ ਦੁੱਖ, ਰੋਗ, ਸੰਤਾਪ ਉਤਰ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ। ਰੋਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਗ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੈਦ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਵੈਦ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ -

ਮੇਰਾ ਬੈਦੁ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦਾ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਮੁਖਿ ਦੇਵੈ ਕਾਟੈ ਜਮ ਕੀ ਫੰਧਾ॥

ਪੰਨਾ - 618

ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੁਖਸ਼ਮ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਸੇ ਹਾਂ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਕਾਬਲ ਵੈਦ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਰੂਪ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਰੂਪ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਵੈਦ ਹੈ -

ਗੁਰਸਿੱਖੋ ਫਿਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਐਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ -

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰਾਮਗਾਇ ਕਾਟਹੁ ਮੇਰਾ॥

ਅਗਨਿ ਦਹੈ ਅਰੁ ਗਰਭ ਬਸੇਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 329

ਜਦੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ, ਸੂਖ ਦਾਤੇ ਦੁਖਾਂ ਹਰਣ ਵਾਲੇ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਵੈਦ ਤਰਸ ਖਾਏਗਾ। ਅਉਖਧ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਖੁਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਏਗਾ। ਮੇਰੀ ਵੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਹੈ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਹੋ ਦੀਨਬੰਧੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਰਹਿਮਤ ਕਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਸੀਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਮੱਤ ਮਿਲੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਹ ਦੁੱਖ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਕੱਟਿਆ ਜਾਏ।

ਗੀਤ

**ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾਤਾਰ ਜੀ ਨੇ, ਭੁਭਿਆ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ।
ਉਹਨੂੰ ਹੈ ਗੱਲ ਲਾਵੇ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਰਕਾਰਿਆ।**

ਪੰਨਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੂਰੀ ਤੇ ਲੱਗੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੈਟ, ਸਭ ਕੁਝ ਬੜੀ ਤਰਤੀਬ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਹਣੀ ਸਜੀ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ, ਮਹਾਂਤਮਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੜੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੂਹਾਨੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਸਣਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ - ਸੋਹਣੇ ਸਜੀਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੇਵਕ - ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟਾਲਾਂ ਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕੈਸਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਫੈਦ ਵਸਤੂਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਔਧਾ ਚੰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਲਾਂ ਤੇ ਚਾਰੋਂ ਦਿਨ ਬੜੀ ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਮ-ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ।

ਇਸ ਅਨੂਠੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਤੇ ਸੰਪੰਨਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਕੋਈ ਵੀਰ ਜੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬਾਈ ਜੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਤਮਕ ਸੂਝ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਚਾਨਣ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਹਿਜ

ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸੱਜਣ ਕਰਦਾ ਜਾਵੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ
ਵਲੀਆ ਦੇ ਵਲ ਛਲ ਕਢਦਾ ਜਾਵੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ।
ਬੁਰਿਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇਂਦਾ, ਨਾ ਔਗੁਣ ਚਿਤਾਰਿਆ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾਤਾਰ ਜੀ ਨੇ.....।
ਕਟਦਾ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਸੀ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਗੇੜ ਕਟਦਾ।
ਤੂੰ ਵੀ ਪੜ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਣੀ, ਸਮਾਂ ਤੇ ਜਾਣੇ ਘਟਦਾ।
ਤੂੰ ਵੀ ਕਟਾ ਲੈ ਫਾਸੀ, 'ਕੱਲ੍ਹ' ਬਾਬੇ ਉਧਾਰਿਆ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾਤਾਰ ਜੀ ਨੇ.....।
ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੋ ਹੈ, ਮੌਮਨ ਦਾ ਪੀਰ ਬਣਿਆ।
ਸਿਖੀ ਦਾ ਪੰਥ ਨਿਆਰਾ, ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਨੀਰ ਬਣਿਆ।
ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਸਦੀਦਾ, ਨਾਮ ਉਚਾਰਿਆ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾਤਾਰ ਜੀ.....।
ਕਾਲੂ ਜੀ ਪਿਤਾ ਬਣਾਏ, ਮਾਤਾ-ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਜਣਾਏ।
ਆਪੇ ਸੰਜੋਗ ਰਚਾਈ, ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਵੀ ਕਹਾਏ।
ਕਰ ਤਾ ਪੁਨੀਤ ਕਲਜੁਗ, ਨਨਕਾਣੇ ਅਵਤਾਰਿਆ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾਤਾਰ ਜੀ ਨੇ.....।

ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ -

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਧਾਰੈ॥

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨਿਵਾਰੈ॥

ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਵਾਸਿ॥

ਤਾ ਕੈ ਆਤਮੈ ਹੋਇ ਪਰਗਾਸੁ॥

ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤਾ ਕੈ ਹੋਇ॥

ਜਾ ਕਉ ਦਇਆ ਮਇਆ ਪ੍ਰਭ ਸੋਇ॥ ਪੰਨਾ - 236

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜੋ ਪਿਆਰ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਿੱਤਰ ਵੈਰੀ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਤਮਕ ਸੂਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ -

ਸਾਜਨੁ ਦੁਸਟੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥

ਜੇਤਾ ਬੋਲਣੁ ਤੇਤਾ ਗਿਆਨੈ॥

ਜੇਤਾ ਸੁਨਣਾ ਤੇਤਾ ਨਾਮੁ॥

ਜੇਤਾ ਪੇਖਨੁ ਤੇਤਾ ਧਿਆਨੁ॥

ਪੰਨਾ - 237

ਐਸੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਹੋਈ, ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੰਨ ਹੋਏ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ, ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੇ! ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ

PERENNIAL PSYCHOLOGY OF THE BHAGVAD GITA

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 58)

13. ਸਾਸ਼ਤਰ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਹੀਣ, ਅੰਨ ਦਾਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਦੱਛਣਾ ਬਗੈਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਹੂਣ ਜੋ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਤਾਮਸੀ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਤਵਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਯੱਗ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਸ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਯੱਗ ਸਾਤਵਿਕ ਯੱਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਫਲ ਵੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹੋ ਆਪ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਉਹ ਹੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਯੱਗ, ਦਾਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਹੋਵੇ, ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨਾ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਸਭ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰਮ ਸਾਤਵਿਕ ਕਰਮ ਹੈ, ਸਾਸ਼ਤਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜੋ ਕਰਮ ਕੋਈ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਰਾਜਸਿਕ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਰਮਕਾਛਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਡਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੇਣ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਮਸਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਾ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਲਗਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸੋਚਣ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕਦੀ ਕੁਝ ਦਿਤਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਨਾ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਲਟਾ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਚਿਕਿਤਸਕ ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੰਵੇਗ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਲਗਾਉਣ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਬੋਝ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ।

14. ਦੇਵਤਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਪੂਜਨ, ਸਫਾਈ, ਸਰਲਤਾ, ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਅ, ਅਹਿੰਸਾ ਇਹ

ਸਰੀਰਕ ਤਪ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

15. ਜਿਸ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚਿੱਤ ਨਾ ਦੁਖੇ, ਜੋ ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਛਾ ਲੱਗੇ, ਸਾਸ਼ਤਰ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ, ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਤਪ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

16. ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਓ, ਸ਼ਾਂਤ ਭਾਵ, ਘੱਟ ਬੋਲਣਾ, ਆਪੇ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣਾ, ਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ੁਧੀ ਇਹ ਮਨ ਦਾ ਤਪ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

17. ਇਹ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਤਪ, ਜੋ ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਯੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਤਵਿਕ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

18. ਜੋ ਤਪ ਸਤਿਕਾਰ, ਮਾਨ, ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਚੰਚਲ ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

19. ਜੋ ਤਪ ਮੁੜ੍ਹਤਾ ਪੂਰਵਕ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦੇ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਤਾਮਸੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਬਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਧਨਾ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਬੜੀ ਆਵਸ਼ਕ ਹੈ, ਨਿਸ਼ੁਆਰਥੀ ਹੋ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਨੇ, ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਇਹ ਸਭ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਨਾ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਢਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਰੂਹਾਨੀ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਆਵਸ਼ਕ ਹੈ। ਉਹ ਜਗਿਆਸੂ ਜਿਸਨੂੰ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਮਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਭੇਖੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਾਬੂ ਹਨ, ਬੋਲਣਾ ਕਾਬੂ ਹੈ ਜੋ ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਿਆਗੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ, ਬੋਲਣ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਬੋਲ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਲਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕਦੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਦਾ ਹੀ ਬੜੇ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਗਿਆਸੂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਲਵੇ ਕਿ ਕਦੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਸੱਚ ਬੋਲੇਗਾ। ਜੇ ਸੱਚ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ

ਸਦਾ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਬੋਲ ਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜਗਿਆਸੂ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖ ਲਵੇ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਲਟ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਬੰਧਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ, ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸੋਚਣੀ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤੁਲਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ, ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਫਿਕੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬੇਅਰਥ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਸਮਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਰੋਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੀਸਰੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਬੋਲਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੈ।

ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲਣਾ ਇਹ ਬੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਡਰ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨ ਵਿਚ ਦੁੰਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਵੀ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਪਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਮਿਤਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਸਦਾ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਸਾਧਨਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ, ਨਿਰਮਲ, ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਬਾਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜਿਹੜੇ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ, ਮਨ ਨੂੰ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਤਵਿਕ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਾਧਕ ਆਪਣਾ ਮਨ ਕਰਮ ਤੇ ਬਚਨ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਤਵਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਹੋਰ ਉਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਰਾਜਸਿਕ ਸਾਧਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਦੂਸਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਕਲਾਕਾਰ, ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਹੋਵੇ, ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਵਧੇ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਰਾਜਸਿਕ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਕ ਤਾਮਸਿਕ ਸਾਧਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਕਥਨੀ, ਸੋਚਣੀ ਸਾਰੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਦੁਖਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਹਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਢੀਠ ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਸਾਧਨਾ ਸਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਧਨਾ ਅਜੋਕੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸੁਆਰਥੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਖਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪਾਪ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਜ਼ਹਬ ਜਿਹੜਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਰਾਹ ਤੇ ਤੌਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਜ਼ਹਬੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਚਲਾਏ ਸਕੂਲ ਇਸੇ ਹੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਪ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਰੋਕ ਟੋਕ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਪ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਦਾ ਲਾਭ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਜਮ ਦਾ ਮਨ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਇੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਾਧਨਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਰਾਜਸਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਤਵਿਕ ਸਾਧਨਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ।

‘ਚਲਦਾ’

ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜੋਤਿ-ਦੀਪਕੀ ਪਤੰਗੇ ਡਾ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਿਚ ਹੀ। ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਆਹੇ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ 'ਸਲੋਤਰੀ' ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਚਾਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਹੇ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਮ ਦੀ ਚਮੇੜ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਚਮੇੜੀ ਹੀ ਰਖੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੁਨਹਿਰੀਏ ਵੀਰ ਕਹਾਂਵਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਾਹ ਬੜਾ ਹੀ ਗਹਿਰਾਏ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਕਿੰਚਤ ਕਾਲ ਹੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਿਹਾ। ਸੁਭਾਉ ਦੇ ਬੜੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਸਰੀਰਕ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦੜ ਹੋਲ ਵੀਰ ਬਾਂਕੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਲਾਉਂਦੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਹੇ। 1914 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਲਕੱਤੇ ਨੂੰ ਖਿਸਕ ਗਏ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਬਰਮਾ ਜਾ ਵੜੇ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ 'ਸਲੋਤਰੀ' ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਸਪੁੱਤਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸਪੁੱਤਰੀ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ, ਬੀਬੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਈ ਗਈ। ਉਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਵੀ ਪਤੀ ਪਾਸ ਜਾ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ।

ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਰਮਾ-ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਅਵਾਇਲ ਉਮਰ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਜਿਗਰੀ ਮਿੱਤਰ ਡਾਕਟਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਸੁੱਧਕ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਡਾਕਟਰ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਹਿਤੋਂ ਚਿਤੋਂ ਚਾਹ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੁਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਚੇਟਕੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਚੇਟਕੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਜ਼ੀਨਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਖੋਜ ਦਾ ਮਾਦਾ ਕੁਟ ਕੁਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਲੀਣਾ ਅੰਕੁਰ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚਤਾ ਇਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਜਣੇ ਖਣੇ ਭੋਖੀ ਸਾਧ ਪਾਸੋਂ ਧੋਖਾ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਤਨੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਦਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹੰਸਾਂ ਵਤ ਦੁੱਧੋਂ ਪਾਣੀ ਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੋਖੀ

ਪਾਖੰਡੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਓੜਕ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਰ ਕਰਨ ਸਾਰ ਹੀ ਛਡ ਦਿੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ ਸੀ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਸਿਕ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਉੱਘਾ ਸਾਧੂ ਸੁਣਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਪਿਛੇ ਜਾ ਲਗਾ, ਅਤੇ ਐਸਾ ਲਗਾ ਕਿ ਤੋੜ ਤਾਈਂ ਉਸ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਪੂਜਯ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਪੂਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਾਧੂ-ਪੂਜਯ ਵਿਥਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਡਾਕਟਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਵਰਨਣ ਕਰਨਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਸੰਗ ਸਾਥ ਹੀ ਇਸੇ ਪੰਧ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜੀਵਨ ਨੰਦ ਸਿੰਘੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਾਸਤਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਬੇਹਬਲ ਬੈਰਾਗੀਅਤਾ ਅਤੀਤ ਬੈਰਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭੇਖਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ, ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਵਿਚ ਨਿਮਰੀ-ਭੂਤ ਹੋ ਕੇ ਖੋਜਦੇ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਆਣ ਪੁਜੇ। ਉਥੇ ਸੁਤੇ-ਸੁਭਾਵ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗੀ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਕੀ ਹੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵੈਰਾਗੀਅਤੇ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ-ਮੰਡਲੀ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਸੂਹ ਲੱਗੀ।

ਸਿਦਕ-ਖੋਜੀ ਖੋਜ ਕੱਢ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੀ ਖੋਜ ਦੇ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਸਚੜੀ ਆਤਮ-ਅੰਜ ਦਾ ਆਸ਼ੀਆਨਾ (ਆਲ੍ਹਣਾ) ਤੇ ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਲ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੜੇ ਸਰੀਰ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਪਹਿਲ-ਪਲੋਠੀਏ ਨਵਜੋਬਨੀ ਬਾਲੜੇ ਦੇ, ਇਸ ਸੱਚੜੀ ਇਸ਼ਕ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਆਸ਼ਕੜੇ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਉਮਰੇ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਆਉਣ ਪਰ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਭੈਣ ਭਾਈ ਪੁਜ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪਾਤਰ ਸਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਿਖੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਮੌਕੇ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਸੰਗੀ ਜਨ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਤਾੜ ਗਏ ਕਿ ਏਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਹਨ। ਪਿਆਰੇ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਪਾਤਰਤਾ ਬੜੀ ਉਚੇਰੀ ਟੀਸੀ ਤਾਈਂ ਅਪੜ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਭੀ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਕੜੀ ਲਿਵ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸੰਜੋਗੀ ਪਤੀ ਬਿਹੂਣ ਉਹ ਬੀਬੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕ ਸਕਦੀ। ਪਤੀ ਉਸ ਦਾ ਅਜੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਗੁਰਮਤਿ

ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਅਜੇ ਉਹ ਅਭਾਗਾ ਪੁਰਸ਼ ਨੇੜੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਹੀ ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਤੇ ਧਰਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਿਜ ਸਨਿਮਰੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਹਦ ਦਰਜੇ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਮਾਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਸਤਾਰਨ ਦੀ ਖਾਹਸ਼ਮੰਦੀ ਭੀ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੀ ਅਨੁਪਮ ਸੀ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਬੜੀ ਹੀ ਉਚੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਉਚ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਵੇਗ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤੱਤ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿਖਾਲੀ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ-ਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਕਾਗੋਂ ਹੰਸ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹੰਸ-ਅਵਤੰਸੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਬ ਗੁਣਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣਾਂ ਸੁਪਾਤਰ ਭੈਣ ਬਾਹਰਵਾਰ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਝੂਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਹੀ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੰਸ-ਵੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਡਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਚ ਅਮਰ-ਅਟਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਹਨ।

ਆਹ! ਉਹ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਭਲਾ ਸੰਜੋਗੜਾ ਆਪਣੀ ਢੁਕਣੀ ਨੇੜੇ ਹੀ ਢੁਕ ਗਿਆ ਕਿ ਵੀਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਅਜ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰਵਾਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਗੇ ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਭਿਲਾਖਾ ਵਿਚ ਸੰਧੂਰਤ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ-ਪਾਤਰੀ-ਜੀਉੜਾ ਪਪੀਹੇ ਵਤ ਪਿਆਸਾ ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਭਾਗੇ ਸੁਖੀਲਧੜੇ ਵੀਰ ਦੇ ਪੁਗ ਖਲੋਣ ਦਾ ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਆ ਗੀ ਗਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਾਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੀਖਿਆ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਟਟਾਰੇ ਜਾ ਲਗੀਆਂ, ਸੁਰਤੀ ਇਕ ਦਮ ਗਗਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਖੇਲੀ। ਨਾਮ ਦਾ ਖੰਡਾ ਅਜਿਹਾ ਖੜਕਿਆ ਕਿ “ਗੁਰਮਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ” ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਂਗੇ ਪਾਂਗ ਬਝ ਗਿਆ।

ਕੁਰੁਣਾ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਇਣੀ ਨੀਰ ਨਿਪੁੰਨੀ ਫੁਹਾਰ ਅਮਰ ਬਹਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਨੈਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂਰ-ਮਜਨੀ-ਜੋਤਿ-ਲਿਸ਼ਕ ਨਾਲ ਚੇਹਰਾ ਤੇ ਮਸਤਕ ਨੂਰ-ਅਫਸ਼ਾਨੀ ਦਮਕ ਨਾਲ ਦਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁੰਦਰ-ਮੁੰਦਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਉਪਰੋਂ ਜੋਤਿ ਜਗਮਗੀ ਨੀਰ-ਠਰੂਰੀ-ਝਲਕੇ ਝਲਕਣ ਲਗ ਪਏ। ਕੌਣ ਜਾਣੇ, ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ, ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਉਹੀ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਚੰਦ ਚਕੋਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ “ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਲੇ” ਵਾਲਾ ਪਰਤੱਖ ਪੂਰਨਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ,

ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਬੇਅੰਤ ਹੋਈ ਵੀ ਸੀ, ਇਸ ਜਨਮ ਦੇ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਚੋਲੇ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਭੀ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਸ਼ਿਕ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਧਾਂ ਝਾਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਰਤੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਦੇ ਸਮੂਲਣ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਸਹਿਤ ਜਾਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੁੰਦ-ਮਈ ਸਵਾਂਤ-ਕਣੀ ਇਸ ਪਪੀਹੜੇ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਅੰਦਰ ਪੈਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਰਸ਼ਾਰ ਧਾਰਾ ਪੂਰੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਵਗਣ ਲਗ ਪਈ। ਨਾਮ-ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ-ਦੀਖਿਆ ਦਾ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋਤਿ-ਰੰਗੀ-ਨਾਮ ਦਾ ਖੰਡਾ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਖੜਕਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਅੰਦਰ ਖੜਕਿਆ। ਐਸੀ ਚਾਬੀ ਲਗੀ ਕਿ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹੀ ਇਹ ਖੰਡਾ-ਮਈ ਪੈਂਡੂਲਮ ਐਸਾ ਤੁਰਿਆ ਕਿ ਬਰਸਾਂ ਵਧੀ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਐਸੀ ਝਲਕਾਰ ਅੰਤਰਗਤਿ ਬੜੀ ਕਿ ਜੋਤੀਸ਼-ਝਾਲੂ-ਕੰਤੜਾ ਘਟ ਅੰਤਰ ਹੀ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰ ਦੀਦਾਰ ਪਜ਼ੀਰ ਆਣ ਹੋਇਆ।

ਰਸ-ਜੀਭੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀਦਾਰ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬਾਹਯ-ਮੁਖੀ ਢੁੰਢਣੀਆਂ ਢੁੰਢਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਅਨੁਪਮ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਟ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਇ ਪਰਗਟ-ਪਹਾਰੇ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪੈਣਗੇ। ਜੋਤੀਸ਼ ਜੋਤਿ ਅੰਦਰੋਂ ਪਰਜੁਲਤ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗਗਨ ਮੰਡਲੀ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਸਰ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਇਕੋ ਜੋਤੀਸ਼ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਜੋਤਿ-ਝਾਲੂ-ਦੀਦਾਰੜੇ ਸਾਮਰਤਥ ਹੋਣ। ਲੋਇਣਾਂ ਦੀ ਤਾਰ ਇਕ-ਟਕ ਇਹਨਾਂ ਪਰਤੱਖ ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਵਲ ਹੀ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੇਮ-ਕਸਾਈਆਂ ਅਖੜੀਆਂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਪੇਖਣ ਵਿਚ ਰੁਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਜੋਤਿ-ਜਗੀਨੇ-ਦੀਦਾਰੇ, ਨਾਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਝਲਕਾਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਜੋਤਿ ਦੀਦਾਰੜੇ ਰਸੀਅੜੇ ਦਿਬ ਰੰਗਾਂ ਦੇ, ਅਜਬ ਅਜਬਾਲੜੇ ਬਿਸਮਾਦ ਅਹਿਲਾਦੀ ਸੁਆਦ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਬਿਸਮਾਦ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦ ਹੋਏ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਸਨਾ ਲੋਇਣ, ਅਗੰਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਖੇ ਓਤ ਪੋਤ ਲਪਟਾਏ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜ ਗੁਰੂ ਵਰੋਸਾਏ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਚਰੋਕਣੀਆਂ ਚਿਰ-ਜੀਵਨੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਰੱਬੀ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ ਭਿਜਿਆ ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੀ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਟੇਰ ਪੁਕਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਚੋਜ-ਬਿਨੋਦੀ ਰੰਗੀਸ਼ਰੀ ਜਲਵੇ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਅਕਹਿ ਰੱਬੀ ਜਮਾਲ ਅਤੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਭੀ ਨਵ-ਜੋਬਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਹੀ ਅਦਭੂਤ ਵਿਸਮਾਦ ਰੰਗ ਤਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤਿਅੰਤ ਚੋਜ ਵਿਲੱਖਣੀ ਵਾਰਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਹੋਈ ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਿ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਨੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੇ ਹੀ ਨੈਣ ਜੁੜ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਖੰਡਾ ਖੜਕਣ ਲਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਪੁਜ ਕੇ ਪੂਜਯ-

ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਤਾਰਾਂ ਵੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਨਿਮਾਨਤਾ ਜਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰ ਫਿਰ ਗਈਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮੰਡਲੀ-ਖੰਡ ਅੰਦਰਲਾ ਸਾਰਾ ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਗੁਪਤੋ-ਗੁਪਤ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲੇ ਆਉਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਾਲਾ ਧੁਰਵਾ ਮੁਢੋਂ ਹੀ ਬਝਿਆ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਜਣ ਹੀ ਉਸ ਮੰਡਲ ਅੰਦਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ-ਦਮ ਇਸ ਇਕੋ ਉਮਾਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਫਿਰ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਨਵ-ਜਨਮੇ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨੌਬਹਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਨੀਮ ਮਤਵਾਲੀ ਭੈਣ ਨੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬਸ ਦਿਖਾਵਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਬਿਸਮਲ ਬਿਸਮਾਦੀ ਅਰਸ਼ ਕੁਰਸਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਬ-ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਈ। ਬੀਬੀ ਨੰਦ ਕੌਰ ਧੜਮ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਾ ਡਿਗੀ ਤੇ ਡਿਗਣ ਸਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ, ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਨ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਓਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਜੁੜੀ ਰਹੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ-ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਚਿਰੋਕਣਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਨਵੀਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀ ਸਾਰੀਆਂ ਰੂਹੜੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵੀਰੜੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਪਧਾਰੀਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿ ਉਸ ਰੰਗ-ਰੰਗੀਲੜੇ ਪਿਆਰੜੇ ਨੂੰ ਏਹਨਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕਾਂਤ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਤਮ-ਔਜੀ ਰੰਗ ਮਾਨਣ ਦਿਤੇ ਜਾਵਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਇਹ ਸਮਾਧੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਤਾਬੇ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤਾਬਿਆ ਆ ਬੈਠੇ, ਕਦੇ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਆਇ ਬਦਲੀ ਕਰੇ। ਪਰੰਤੂ ਇਕੇ ਬੈਠਣੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਨਾ ਹੀ ਅੰਗ ਹਿਲੇ, ਨਾ ਹੀ ਅੱਖੀਆਂ ਫਰਕੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਝਮਣੀਆਂ ਝਮਕੀਆਂ। ਵਾਹ! ਵਾਹ! ਖੂਬ ਗਟਾਕ ਰਸ ਭੁੰਚਦੇ ਭੁੰਚੇ।

ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ, ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਹ ਦੀਦਾਰੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬੇਹਬਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾਸਰੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਰਸ-ਸਥਿਤ-ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਾ ਕੇ, ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਾਏ ਜਾਣ। ਦਾਸ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ, ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਅਜਰ ਜੀਰਾਨੀ ਜੀਰਾਂਦ ਨੂੰ ਜਰ ਕੇ ਆਤਮ ਕੇਲਾਂ ਜਾ ਖੇਲੀਆਂ। ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ-ਸਥਿਤ-ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ-ਹਲੋਰਿਆਂ ਸੇਤੀ ਜਾਇ ਹਲੁਣਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ-ਪ੍ਰੇਮ-ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਲਟਕੋਰ ਲੈਂਦੇ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਸੀਂ ਮਸੀਂ ਮੋਢੇ ਲਾ ਕੇ ਦਾਸ ਬਾਹਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਸੰਗਤਾਂ

ਨੇ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨੀ ਘੁਮ-ਘੋਲਨੀ ਵਾਰਨੜੇ ਬਲਿਹਾਰਨੇ ਪ੍ਰਕਰਮੜੇ ਵੀਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਬਾਰੰਬਾਰ ਕੀਤੇ। ਮਗਨ ਮਗਨਸ਼ਟ, ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨਸ਼ਟ ਬਿਰਤੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ, ਸੁਰਤੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਈਆਂ। ਬੁਲ੍ਹੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ, ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਗੂੰਜਾਂ ਗੂੰਜਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਕੀਰਤਨ-ਅਖਾੜੇ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤਨੇ ਚਿਰਾਕੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੜ ਜੁੜਨਾ ਹੋਇਆ। ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ।

ਇਹ ਜੋੜੀ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਬਰਮਾ ਨੂੰ ਪਧਾਰੀ। ਬਰਮਾ ਜਾਇ ਪਧਾਰਨ ਸਾਰ ਹੀ ਜਗਮਗੀ ਜੋਤਾਂ ਦੀ ਘਣ ਪਹਿਲੇ ਰੰਗੂਨ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀ। ਏਸ ਵੀਰ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਬਰਮਾ ਅੰਦਰ ਕੀਰਤਨੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਦਾ ਜਥਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਚਲੂਲੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਹੜੀਆਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਚਾਉ ਉਪਜਿਆ, ਕਿ ਏਹਨਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਖੇਡੀਏ। ਕਈ ਚਾਏ ਚਈਏ ਜੀਅੜੇ ਜੋਤਿ ਰੰਗੀ ਛੁਹਾਏ ਪਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ ਉਠੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਰਮਾ-ਨਿਵਾਸੀ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਵੀਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘੀ ਹੀ ਰੰਗ ਢੰਗ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਲਟੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਹੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਬਰਮਾ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਵਾਲੀ ਸਿਖ ਪਨੀਰੀ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਉਹ ਜੋਤਿ ਜਾ ਜਗਾਈ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੈਬੋਈ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ-ਰੰਗੀ-ਆਤਮ-ਕਲਾ ਵਰਤੀ ਕਿ ਪੈਬੋਈ ਦਾ ਖਿਤਾ ਇਕ ਬੈਕੁੰਠ-ਧਾਮੀ-ਸਤਿਸੰਗ-ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਆਏ। ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਇਹ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ “ਬਰਮਾ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਸਚਮੁਚ ਇਕ ਬੈਕੁੰਠ-ਧਾਮੀ-ਅਖਾੜਾ ਬਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪੈਬੋਈ ਦਾ ਖਿਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਰੰਚਕ ਚਮਤਕਾਰ ਅਸਾਡੇ ਰੰਗੂਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇ ਪਿਆ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਮੈਂ (ਉਸ ਡਾਕਟਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ) ਉੱਕਾ ਹੀ ਮਾਇਆ-ਮਨੂਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਇਕ ਕੋਰੜੁ ਮੰਠ ਹੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਤੱਤ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸਕਾਂ।” ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ - “ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਸਮ-ਨਾਮੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਭੀ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਨਾਮ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪਾਸੇ ਵਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ, ਬਲਕਿ ਓਦੂੰ ਵਧ ਪੰਥਕ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਜੋ ਮੈਂ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਸਮਸਰਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਭੀ ਮੈਂ ਰੂਹਾਨੀ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਸੁੰਵਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੰਥ ਦੇ ਨਕਦੇ

ਨਕਦੀ ਸਚੇ ਹੀਰੇ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਰੰਗੂਨ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੀਰੇ ਵੀਰ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵੀਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ (ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ) ਐਸੇ ਦਮਕ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਅੱਖੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਕਰਕੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਦਰੋ-ਕੀਮਤ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰੇ ਸਾਰਥਾ ਜੌਹਰੀ ਵੀਰ ਅਜ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਥੋਂ ਹੀ ਆਤਮ-ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹੈ।”

ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਉਪਕਾਰ ਵੀ ਬੜੇ ਅਲੌਕਿਕ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਦੀ ਮੁਲਾਇਮਤ ਐਸੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਭੀ ਮਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਮਰਜ਼ ਤਾਂ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਦੀ ਮੌਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤਿ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ, ਨੀਚੀ ਜਾਤ ਤੇ ਅਛੂਤ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੇਖੇ ਸੁਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤੇ ਬਰਾਤੇ ਦਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਪਲਿਓਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਢਾਰਸ ਬੰਨ੍ਹਾਈ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਕੋਈ ਮਰੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦਾ ਚਾਹੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਜਾ ਕੇ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਏ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚਲ ਕੇ ਉਸ ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣਾ। ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ, ਹੋਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਗੀਸ ਦੀ ਘੜੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਪਾਸ ਆਇ ਕੇ ਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮਿਠ-ਬੋਲੜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ, ਫੇਰ ਕਈ ਕਈ ਫੇਰੇ ਪਾਉਣੇ। ਜਦ ਤਾਈਂ ਬੀਮਾਰ ਰਾਜ਼ੀ ਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਤਾਈਂ ਫੇਰੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ।

ਡਾ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਗਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪੂਰਤ ਵਰਤਾਉ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਪ੍ਰਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਫਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੋਸਟ ਛਡ ਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਗੁਲਾਮੀ ਗਰਦਾਨ ਕੇ, ਨਾਰੰਗਵਾਲ, ਗੁਜਰਵਾਲ ਟਿਕ ਕੇ ਉਦਾਲੇ ਪੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਅਰੰਭੀ। ਗਰੀਬਾਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਦੀ ਭੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਪਲਿਓਂ ਦੇ ਕੇ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਮੀਰ ਤਬਕੇ ਪਾਸੋਂ ਭੀ ਕਦੇ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਬੜੇ ਹਸਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਬੁਲਾਏ ਹੋਏ ਘਰ ਤੇ ਜਾਣਾ। ਰਾਤ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਦਿਨ ਹੋਵੇ, ਜਾਣੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਟਲਣਾ। ਜਿਸ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸ਼ਫਾਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਲਿਓਂ ਦਵਾਈ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਅਮੀਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਇਜ਼ ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਦੇ ਪੁਜਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵੀ ਕਦੇ ਦਵਾਈ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਉਧਾਰ ਰਕਮ ਲਿਖਾ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਧਾਰ ਭੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਏਹਨਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਵੈਦਾਂ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਵਟੀਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਇਕੋ ਇਕ ਯਕਤਾ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਉਪਕਾਰ ਭਰੇ ਵਰਤਾਉ ਦਾ ਇਹ ਫਲ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਈ। ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਭ ਸਮੇਟੀ ਗਈ, ਦਵਾਈ ਖਰੀਦਣ ਜੌਹਰੀ ਨਗਦੀ ਵੀ ਪਾਸ ਨਾ ਰਹੀ।

ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਲੋਤਰੀ ਆਸਾ ਸਿੰਘ (ਚਰਨ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਮੁੜ ਡਾ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਰਮਾ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਬੜਾ ਜਾਤੀ ਰਸੂਖ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ) ਫੇਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ (ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ) ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਲੋਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਕੂਲ ਬੜਾ ਕਸ਼ੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਸ਼ੀਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਦਾ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿਰੋਲ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਜੀਵੜਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਨਿਰਾ ਸੰਸਾਰੀ ਬਿਉਹਾਰਕਾਰੀ ਇਕ ਟੇਢੇ-ਵਿੰਗੇ ਢੰਗ ਦਾ ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਸੀ। ਬਸ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਡਾ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਿਖਣ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੀ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਘਰੇਲੀ ਤਲਕਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ।

ਡਾ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਥੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਓਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ ਮਹਿਕਾਈਆਂ, ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ, ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ। ਖੁਦ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਆਪ ਬੜੀ ਵਿੜਤਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਪੁਰ ਚਲੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਪਾਂਧੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਪੁਰ ਚਲਾਇਆ। ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਾਰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਪੂਰਬਕ ਹੀ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਲਾਸਾਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਕਈਆਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਪਧਾਰਨ ਦੀ ਬੜੀ ਹੀ ਛੇਤੀ ਪੈ ਗਈ। ਖੁਦ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਗੁਰਪੁਰ ਪਿਆਨੇ ਦੇ ਗੁਪਤੀ ਕਮਰਕਸੇ ਹੀ ਕਰ ਲਏ। ਬੇਦਾਗ ਅਤੇ ਬੇਲਾਗ ਜਲ ਕਮਲ ਵਤ ਅਲਿਪਤ ਜੀਵਨ ਗੁਰਮਤਿ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਮਾ ਦੇ ਇਕ ਇਕਲਵੰਜੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜ਼ਰੀਬੀ ਅਜ਼ਲ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਲੀ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ।

‘ਚਲਦਾ’

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ

ਵੀਰਵਾਰ 20 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 'ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਾ ਸੀ। 16 ਸਤੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਉਪਰੰਤ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਬੰਧੀ ਦਸਦਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀਂ ਬੇਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗ ਹਮ ਕੋ ਬਨ ਆਈ' ਦਾ ਅਸੂਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਆਉ, ਏਥੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਰਾਤ ਬਿਸਰਾਮ ਲਈ ਅਸਥਾਨ ਮਿਲੇਗਾ, ਕੋਈ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਘਰ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। 85 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੰਚ ਸਰਪੰਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ, ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਉ ਤਾਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਅਤੇ ਆਉ ਭਗਤ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ।

20 ਸਤੰਬਰ ਵੀਰਵਾਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਭਿੰਨੀ ਰੈਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਵਜੇ ਸਿਮਰਨ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਧੁਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ -

**ਭਿੰਨੀ ਰੈਨੜੀਐ
ਚਮਕਨਿ ਤਾਰੇ॥
ਜਾਗਹਿ ਸੰਤ ਜਨਾ
ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥**

ਪੰਨਾ - 459

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਰਸ ਭਿੰਨਣੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋਏ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ। ਕਾਫੀ ਪੰਚ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਾਣੇ। ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਛੀ ਸੁਹਣੇ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੇ ਸੀ, ਮਿੱਠੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਸਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਭ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ 'ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸਿਆ' ਦੀ ਯਾਦ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਸੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਰਸ ਮਾਣਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, 85 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਿਵੰਤੇ ਸੱਜਣ, ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਸ.ਪੀ. ਬੀ ਡੀ ਓਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੇਖਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਰਾਲੀ ਅਤੇ ਮੁਰਿੰਡਾ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਪੁੱਜ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਸ. ਸਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ, ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਠੀਕ 7.30 ਵਜੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਪੁਜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਪੰਛੀ-ਝਾਤ ਲੈਣ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ‘ਵਾਹੁ-ਵਾਹੁ’ ‘ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮਸਤਕ ਝੁਕਾਇਆ, ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੋਂ ਚਰਨ ਧੂੜ ਲੈ ਮਸਤਕ ਲਾਈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ।

ਉਪਰੰਤ ‘ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਪੁੱਜੇ ਜਿਥੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਸਮਾਦ ਜਨਕ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਰਮਣੀਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਤਪੋਬਨ ਸੰਸਾਰੀ ਬਖੇੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਮਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਤਾਂ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ. ਕਾਲਜ ਬੜੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੰਮ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅੱਜ ਏਥੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਇਕ ਟਰੱਸਟ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ‘ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਆਭਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 12.30 ਵਜੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਧੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਗਏ। ਆਪਣਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਭਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਭ ਲਈ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ‘ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਉਦਮ ਕਿਹਾ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਸੁਖ, ਲੋੜਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮਰਾਟ ਵਿਕਰਮਾਜੀਤ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਫਲ ਅਵੱਸ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ 85 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਦਲ ਜੀ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਦਾ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

‘ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ 3 ਕ੍ਰੋੜ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 85 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਾਂਸਲ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਗਰਾਂਉ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸੇਧ ਤੇ ਬਲ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਲੋਕ-ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਹਰ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗੀ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਚਾਹ ਅਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਪਰੰਤ ਦਾਲ, ਸਬਜ਼ੀ, ਚਾਵਲ ਪੁਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਧਰ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭ, ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ (Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 14)

ਧਿਆਨ

ਧਿਆਨ ਇਕ ਸਵੈ ਘਾਲਣਾ ਹੈ, ਇਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜੋ ਧਿਆਨ, ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾਉਣੀ ਸਿੱਖ ਲਵੋ, ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਓਗੇ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਕਨੀਕ ਪਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਨਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਸ ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਵਕਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਥੱਕੇ ਹੋਵੋ, ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਜ਼ਮੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤਾ ਅਭਿਆਸ ਨਾ ਕਰੋ। ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਝੱਟਪਟ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਕਾਬ, ਸਾਰੇ ਪੜਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਲਾਹੁੰਦੇ ਪੈਣਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਇਕ ਦਮ ਸਾਰੇ ਪੜਦੇ ਲਾਹ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਮੈਨੂੰ ਮੱਠ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਵੱਧ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਕ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹੋ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਥੋਮਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ

ਐਕੀਓਨਾਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨਸਾਸ਼ਤਰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਉਲਥੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਮਨ ਭਟਕਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਅੰਤ ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਾ, ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਪੁਛਿਆ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਕਿਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਚਲਾ ਜਾ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਲਿਖ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਧੋਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਪਿਆਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਨਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਠ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਕੁਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਐਕੀਓਨਾਸ (ਇਕ ਫਿਲਾਸਫਰ) ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਇਕ ਕੁਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਕੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮੱਠ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਇਕ ਖਰੂਦੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਮੈਂ ਮੱਠ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦਾ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਭਜਨ ਪਾਠ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਥੇ

ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕੱਢ ਦੇਣ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੋ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹੋਰ ਸੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੈਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਕਿਥੇ ਸੀ? ਮੇਰੀ ਬੇਚੈਨੀ ਜਿਵੇਂ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਮੇਰੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਬੇਚੈਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਸੰਸੇ ਦੂਰ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੂੰਜਣ ਲਗ ਪਏ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੀ ਕਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ, ਪੜ੍ਹਾ ਲੈਣਾ, ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਰੁੱਖਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਹਨ, ਯਥਾਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਯਥਾਰਥ ਹੈ ਸਤਿ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਗਿਆਨ, ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਯਥਾਰਥ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਟੋਇਆ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੱਠ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਅੰਕਲ ਕੋਲ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਇਕ ਮਿਤਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਸੁਣੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਤਰਸ ਖਾਧਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਘਰ, ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਥੋਂ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ, ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਰਨਾਰਡ ਕੁਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਿਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਿਆਨ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਵਿਚ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ, ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੈਕ ਤਾਂ cash ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਕਿਸ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਆਖਰੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਸੱਜਣ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਪਾਦਰੀ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਨਜ਼ (ਈਸਾਈ ਸੰਤਨੀਆਂ) ਰਹਿ ਚੁਕੀਆਂ ਸੀ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਭਾਗ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਦੁਰਲਭ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, 19ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਇਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ ਹਨ।

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਹੁਣ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਇਹ ਕੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਣ ਦਾ, ਕੀ ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਲਾਚਾਰ ਹਨ, ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ? ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ?

ਮਨੁੱਖ ਘਬਰਾਏ ਪਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਬਰਾਏ ਪਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਤਾ ਤਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਦਿਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਯਥਾਰਥ ਹੈ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਮਨ ਵਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਨਿਰਾਸਤਾ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧੁਰਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਅਜਰ, ਅਮਰ, ਅਟੱਲ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੀ ਕੇਵਲ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰੰਥ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਸ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਗ੍ਰੰਥ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਜਣੇ ਸਨ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਤੇ ਮੈਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਏ ਸੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਖਾਲੀਪਨ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ, ਮਨ ਤੇ ਆਤਮਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਏਕੀਕਰਣ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਵਲ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਤਰ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਾਸਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਕਮੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਹਾਲੈਂਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਸ਼ਤ੍ਰ, ਧਰਮ ਸਾਸਤਰ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਪੀ-ਐਚ.ਡੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਦੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਇਤਿਹਾਸ, ਮਾਨਵ ਸਾਸ਼ਤਰ ਤੇ ਵੀ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਕੋ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਮੈਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੇਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਢਾਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਵੱਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਢਾਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਭਾਂਤੀ ਹੀ ਲਗਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੂਰੇ

ਕਾਮਯਾਬ ਸਨ ਪਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਝ ਬੁਝ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਲੀਲੀਓ ਦੀ, ਡੈਕਾਰਟੇ ਦੀ, ਹੋਬਜ਼ ਦੀ, ਬੇਕਨ ਦੀ ਤੇ ਨਿਉਟਨ ਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲਾਇਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਿਆ। ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸੀ? ਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਭਰੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠੀ, ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੁਦਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਕਹਾਂ, ਹਾਂ। ਚੱਲੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰੀਏ, ਚੱਲੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਚਾਈ ਦਿਖਾਈਏ। ਮੈਂ ਦੋੜ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਸੁੰਨਾਪਨ, ਮੇਰਾ ਖਾਲੀਪਨ ਭਰਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁਛਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਖੱਬੇ ਮੁੜੇ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਕਢਿਆ, ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ, ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੀ ਘੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਚਾਹੇ ਨੌਕਰੀ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਖੋਜ, ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਦੀ ਘੜੀ ਲਈ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਘੜੀ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬੱਸ ਉਸ ਘੜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਬੰਧ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜਿਹੜੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਤੋਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਬੜਾ ਹੱਸੇ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜਗਿਆਸਾ ਤਾਂ ਪਾਉਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਸੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਢਿਆ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ।

ਦੂਰ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥

ਪੰਨਾ - 256

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 289

ਮੂਲ ਖਰੀਦੀ ਲਾਲਾ ਗੋਲਾ ਮੇਰਾ ਨਾਉ ਸਭਾਗਾ॥
ਗੁਰ ਕੀ ਬਚਨੀ ਹਾਟਿ ਬਿਕਾਨਾ ਜਿਤੁ ਲਾਇਆ ਤਿਤੁ ਲਾਗਾ॥
ਤੇਰੇ ਲਾਲੇ ਕਿਆ ਚਤੁਰਾਈ॥

ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 991

ਮੈ ਨਾਹੀ ਕਛੁ ਹਉ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਆਹਿ ਨ ਮੋਰਾ॥
ਅਉਸਰ ਲਜਾ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਸਧਨਾ ਜਨੁ ਤੋਰਾ॥

ਪੰਨਾ - 858

ਧਾਰਨਾ - ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੇਖਰੀਦ ਸਚ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ -2, 2.
ਸਚ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ, ਸਚ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ -2, 2.
ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੇਖਰੀਦ,..... -2.

ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੇ ਖਰੀਦੁ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ॥
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਤੇਰਾ॥
ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ ਧਣੀ ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ॥
ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ ਸੋ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ॥
ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ॥
ਜਿਸੁ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਭੇਟਸੀ ਸੋ ਚਲੈ ਰਜਾਏ॥
ਚਤੁਰਾਈ ਸਿਆਣਪਾ ਕਿਤੇ ਕਾਮਿ ਨ ਆਈਐ॥
ਤੁਠਾ ਸਾਹਿਬੁ ਜੋ ਦੇਵੈ ਸੋਈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥
ਜੇ ਲਖ ਕਰਮ ਕਮਾਈਅਹਿ ਕਿਛੁ ਪਵੈ ਨ ਬੰਧਾ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀਤਾ ਨਾਮੁ ਧਰ ਹੋਰੁ ਛੋਡਿਆ ਧੰਧਾ॥

ਪੰਨਾ - 396

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੇ ਖਰੀਦੁ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 396

ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਫੁਰਮਾਈ ਹੈ। ਜੇ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਫੇਰ ਬੇਖਰੀਦ ਹੋ ਜਾਓ। ਬੇਖਰੀਦ - ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਠੀ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਖਿਚ ਲੈਣੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਕਰੇ, ਟੋਕਾ ਲਾ ਲਵੇ, ਆਵਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮਿੱਟੀ

ਲੈ ਲਵੇ, ਇੱਠਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖੂਹ ਪੁੱਟ ਲਵੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਬੇਖਰੀਦ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਠੇਕਾ, ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲੈ ਲਿਆ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤੂੰ ਦਰਖਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟ ਸਕਦਾ, ਫਲਾਣੀ-ਫਲਾਣੀ ਫਸਲ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਬੀਜ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਦੇਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸਾਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਸ਼ਰਤ ਵਾਲੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋ ਗਈ। ਤੀਸਰੀ ਕਿਸਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਦੇਣਾ। ਗਹਿਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪੈਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ - ਇਕ ਤਾਂ ਸਮਾਂ, ਸੀਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਗਹਿਣੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਛੁਡਾਵਾਂਗਾ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅੱਜ ਗਹਿਣੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਹੋ ਗਏ ਉਦੋਂ ਹੀ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ terms (ਸ਼ਰਤਾਂ) ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਠੇਕੇ ਤੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੇਰੀ reservation ਮਾਲਕੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਜਾਵੇ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ?

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਬੱਚਾ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲ ਪੈ ਗਈ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਠ ਕੇ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਤੇ ਚਾਚਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਦਾਦਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਫੁਫੜ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬੇਟਾ! ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹੋ ਤੁਸੀਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਕੀ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਜੋਗਾ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ, “ਬੇਟਾ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਜੋਗਾ! ਤੂੰ ਕਿਹਦੇ ਜੋਗਾ ਹੈ? ਮਾਂ ਬਾਪ ਜੋਗਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਜੋਗਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਜੋਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਜੋਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣ ਜੋਗਾ ਹੈ? ਕਿਹਦੇ ਜੋਗਾ ਹੈ ਤੂੰ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਗੁਰੂ ਜੋਗਾ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਜੋਗਾ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲੈ ਬੇਟਾ! ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਜੋਗਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਜੋਗਾ ਹੈ।”

ਸੋਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਗੁਰੂ ਉਸ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ-ਲਾਂਭੇ (ਦੂਰ-ਦੂਰ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ - ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆਵਾਂਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਬਿਮਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਚੋਗਿਰਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਸੁਖੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਿਰਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੇਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੇ ਜੋਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੋਗੇ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵੇਚ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ,
ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਹੋਣਗੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਹੋਣਗੇ -2, 2.
ਮਨ ਵੇਚ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ,.....2**

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ॥ ਪੰਨਾ - 286

ਮਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਮਨ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਫੁਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੱਧੀ ਚਲੀ ਗਈ, ਨਾਲ ਹੀ ਚਿੱਤ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ -

..... ਅਣਹੋਂਦਾ ਆਪੁ ਗਣਾਇਏ॥

ਪੰਨਾ - 468

ਇਹ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਫੇਰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਸਰੀਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਮਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੁਰਨੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਠਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਾਂ ਘੜੀ ਦੇਖੇਗਾ। ਫੁਰਨਾ ਉਠੇਗਾ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗਾ, ਪ੍ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੇਗਾ, ਪ੍ਰਾਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਗੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇੰਜਣ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਪਏਗੀ। ਜੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਤਾਂ ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਚਿੱਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ‘ਮੈਂ’ ਭਾਵ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਫੇਰ ਇਹ ਸਰੀਰ ਕਿਸ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਕਿਸ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਕਿਸ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਇਹ ਤਾਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ‘ਬੈ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ‘ਬੈ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ‘ਉਨਮਨ’ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। cosmic (ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ) ਮਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। cosmic (ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ) ਮਨ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ -

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1

ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1

ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਹਉਮੈ ਦੀ, ਝੂਠ ਦੀ ‘ਪਾਲਿ’ (ਕੰਧ) ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗੀ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਨਾਲ। ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

**ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਪਿਆਵੈ॥
ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥
ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ
ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ॥
ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਿਆਵੈ॥**

ਪੰਨਾ - 305

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਜਦੋਂ ਛੱਡ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਫੇਰ ਫੁਰਨਾ ਕਾਹਦਾ, ਜਦੋਂ ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਜਿਵੇਂ ਚਲਾਣਾ ਹੈ ਚਲਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਰੱਖੇ। ਜਿੰਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਪੱਥਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਮਨ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ inactive (ਸੁਸਤ, ਜੜ੍ਹ) ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਸਾਰਾ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਵੇਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

**ਧਾਰਨਾ - ਕਰਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ,
ਮਿਲਦੈ ਸੁਖ ਸੰਸਾਰ ਦਾ -2, 2.
ਸੁਖ ਸੰਸਾਰ ਦਾ, ਸੁਖ ਸੰਸਾਰ ਦਾ -2, 2.
ਕਰਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ,..... -2.**

ਏਥੇ ਦਾ ਵੀ ਸੁਖ, ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਵੀ ਸੁਖ ਜੇ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ -

ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 362

ਹਮੇਸ਼ਾ, ਸਦਾ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ -

ਸੰਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ॥ ਪੰਨਾ - 362

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ ਤੇ ਪੁੰਨ ਖੱਟੇ, ਬੇਅੰਤ ਪੁੰਨ ਮਿਲਦੇ ਨੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਪੰਨਾ - 546

ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ॥

ਪੰਨਾ - 639

ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਂਜਣ ਦੇ ਨਾਲ -

ਨਾਮੇ ਨਾਮਿ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 362

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਾ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਮਾੜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਉਤੇ ਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਦੋਖੀ ਸੂਰਮੇ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਨੇ, ਕਰੜੇ ਨੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤ ਆਪ ਵੀ ਲੜਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਲਓ, ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਕਰ ਲਓ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੀਏ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਰਾਜ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਦੀ Pesychology (ਮਨੋ ਵਿਗਿਆਨ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਕ ਦੋ ਚਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਭਾ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ, ਨਾਮ ਦੀ, ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਆਪ ਵੀ ਫਤਹਿ ਪਾ ਲਏਗਾ, ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਤਹਿ ਪੁਆ ਦਏਗਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਤਹਿ ਪੁਆ ਦਏਗਾ -

ਆਪਿ ਤਰੈ ਕੁਲ ਉਧਰਣਹਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 362

ਪਰ ਸੇਵਾ-ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਐਸੇ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੇਵਾ ਦੀ। ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਸੂਤਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੁਆਲ ਕੱਢਣਾ ਹੈ, ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਆਲ ਹੈ ਜੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਪਈਆਂ ਹੋਣ ਸਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼

ਕਿੰਨੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦਵਾਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹੈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਧੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਤਾਰ 'ਚੋਂ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਕਰੰਟ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਲਟੀਆਂ-ਪੁਲਟੀਆਂ ਜੋੜ ਦੇ negative ਦੀ ਥਾਂ positive ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਹੀ ਸੜ ਜਾਏਗੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਪਰ ਸੇਵਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕਰਿਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਵਣਾ ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਲੇਖੇ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 1/16

ਜੇ ਤਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੇ ਕਰੋਧ ਆਵੇ ਕਿ ਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਓਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜੇ ਸੇਵਾ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਧਨ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ, ਆਪ ਤਾਂ ਲੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਦਾ, ਫਲਾਣਾ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਦਾ, ਕੀ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏਗਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਦਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਐਸੀ ਜੋ ਨਿੰਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਜਿੰਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਜੋ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੀ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਵੇ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨ ਮੰਨੇ,

ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ -2, 2.

ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ -4, 2.

ਜਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨ ਮੰਨੇ,..... -2.

ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਇੱਛਿਆਵਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ? ਸੁੱਖ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ? ਉਸ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ। ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਕਿਧਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆ, ਕਿਧਰੇ ਬਾਤ ਗਈ। ਉਹ 'ਮੈ' ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ 'ਮੈ' ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਦੀ 'ਮੈ' ਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ 'ਮੈ' ਮੋਟੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਹਿਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਉਪਰਲੀ-ਉਪਰਲੀ, ਇਹ ਉਸਤਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੀ, ਇਕ ਐਵੇਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਗੱਲ ਬਾਤ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਤਤ ਹੋਵੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਵੇ, ਦੋਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਛੱਡ ਦੇ। ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ।

ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਜਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਫੋਟੋਆਂ ਨਹੀਂ ਲੁਹਾਉਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈ ਤੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋ -

ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਮੰਨ ਗਿਆ -

ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਰੂਪੀ ਜਿਹੜੇ ਫੇਰ ਸਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੰਨ ਦਿੱਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ।

ਉਪਦੇਸੁ ਜਿ ਦਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੋ ਸੁਣਿਆ ਸਿਖੀ ਕੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

ਜਿਹੜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਸਿੱਖ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ reservation (ਮਾਲਕੀ) ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਤ ਮੰਨੋ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਚੜੀ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੇ॥

ਇਹ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ਗੁਰਮੁਖੀ

ਪੰਨਾ - 314

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ -

..... ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨੇ॥

ਪੰਨਾ - 314

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀਖਿਆ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਏਕਤਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਮਨ ਭਿੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਇਹ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵੀ ਸੁਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ-ਬਰਾਬਰ ਚਲਦੇ ਨੇ। ਇੰਜ ਸਮਝ ਲਓ ਦੋ ਹਲਟ ਨੇ, ਦੋ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਦੋ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੋਘੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੀ ਛੋਟੀ ਭਰ ਦੇਣਗੇ? ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਮਰ ਥੋੜੀ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਹੈ ਆਦਮੀ ਕੋਲ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ। ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਚਲਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ -

ਹਰਿ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸੋ ਹਰਿ ਜੇਹਾ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮਾਣਸ ਦੇਹਾ॥

ਜਿਉ ਜਲ ਤਰੰਗ ਉਠਹਿ ਬਹੁ ਭਾਤੀ

ਫਿਰਿ ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਸਮਾਇਦਾ॥

ਪੰਨਾ - 1076

ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਫਲ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਤੈ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ,

ਸੇਵਾ ਕਰਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ -2, 2.

ਜੇ ਤੈ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ,..... -2.

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੈ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਰੈ॥

ਪੰਨਾ - 266

ਸੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਧਰਮ ਹੈ, ਅਰਥ ਹੈ, ਕਾਮ ਹੈ, ਮੋਖ ਹੈ। ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ।

ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਰਮ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਦੈਵੀ ਸੰਪਰਦਾ ਜੋ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਰਾਖਸ਼ੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ positive (ਸੱਚੇ, ਅਸਲੀ, ਚੰਗੇ) ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦੈਵੀ-ਸੰਪਰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਸ਼ੁਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੇ। ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਦੂਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥ। ਅਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੈਸਾ ਟਕਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਬਾਲ ਬੱਚੇ, ਸੰਬੰਧੀ-ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਅਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਮਨਾਵਾਂ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ। ਆਦਮੀ ਦੁਖੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੌਥੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮੋਖ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ।

ਤੀਰਥ ਕੀਏ ਏਕ ਫਲ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਫਲ ਚਾਰ।

ਗੁਰੁ ਮਿਲੇ ਫਲ ਅਨੇਕ ਹੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਬਿਚਾਰ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਸੇਵਾ ਉਹ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ -

**ਸੋ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੇਵਾ ਚਾਕਰੀ ਜੋ ਖਸਮੇ ਭਾਵੈ ॥
ਆਪੇ ਬਖਸੇ ਮੇਲਿ ਲਏ ਆਪਤੁ ਗਵਾਵੈ ॥**

ਪੰਨਾ - 1247

ਜਿਹੜੀ 'ਮੈ' ਹੈ ਵਿਚ, ਉਹ ਗੁਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ ਹੈ -

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਸੇਵਾ ਬਾਇ ਨ ਪਾਏ ॥ ਪੰਨਾ - 1071

ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਜਿਹਾ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰੋਂ ਲੱਗ ਜਾਹ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਨੱਠ ਜਾਏਗਾ ਜਾਂ ਤਾਂ। ਪਰ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਫੇਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ ਜਬਰਦਸਤ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈ -

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਸੇਵਾ ਬਾਇ ਨ ਪਾਏ ॥ ਪੰਨਾ - 1071

ਨਾ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ -

ਜਨਮਿ ਮਰੇ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਏ ॥

ਸੋ ਤਪੁ ਪੂਰਾ ਸਾਈ ਸੇਵਾ ਜੋ ਹਰਿ ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਭਾਣੀ ਹੋ ॥

ਪੰਨਾ - 1071

ਸੋ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਬੇਅੰਤ ਰੂਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ, ਅਗਵਾਈ ਮੰਗਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਨੇੜੇ ਜਾ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ 'ਚੋਂ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਨੇ ਤੇ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਸਨੇ-ਸਨੇ ਆਪ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਇਕ ਰਾਜਾ ਜਿਸਦਾ ਨਾਉਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਕਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸਾਮ ਫਤਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਰਨੈਲ ਉਥੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਆ ਗਏ ਨੇ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਉਹ ਵੀ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਇਕ ਹੋਰ ਭੇਜਿਆ ਉਹ ਵੀ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹੱਲੇ ਕਰੇ ਪਰ ਅਸਾਮ ਨਹੀਂ ਫਤਹਿ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮ ਨਹੀਂ ਫਤਹਿ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਪਾਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਾ ਕੇ ਅਸਾਮ ਫਤਹਿ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਉਠਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਵੀ, ਭੈਣ ਵੀ, ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲ ਹਾਰ ਆਏ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਾਮਰੂਪ ਦਾ ਉਥੇ ਕਾਲਾ ਇਲਮ ਬਹੁਤ ਜਬਰਦਸਤ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਬਖੇਰੇ

ਪੀਰ ਭੇਜੇ ਸੀ ਏਸ ਨੇ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਥੇ ਜਿਹੜੇ ਗਏ ਨੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਨੇ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਾ ਕੇ ਤੇ ਅਖੀਰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਬੜੀ ਸਿਆਣੀ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਬੇਟਾ! ਏਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਜੇ ਕੋਈ ਤੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗਏ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਕਬਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਾਰ ਮੰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਐਸੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਕਿ ਲੜਕੀ ਭੁੱਖੀ ਪਈ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਭੱਖੜੇ ਵਗੈਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਕੁਝ ਜੰਗਲੀ ਦਾਣੇ ਚੁਗ-ਚੁਗ ਕੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਈ। ਜਦੋਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਆਈ ਤੇ ਉਹ ਰੋਟੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਹਾਲਤ ਮੇਰੀ ਹੋ ਗਈ? ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਲੜਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਥੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਓ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦੀ ਰਹਿਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਗੈਰਤੀ ਆ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਕੋਲ ਫੜਾ ਦਏਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਡੋਲੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਸੋ ਓਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਣੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ? ਹਿੰਦ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੀ ਅਣਖ ਗਈ। ਫੇਰ ਜੇ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਝੁਕ ਗਿਆ, ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਅਜੇ 'ਸਤਿ' 'ਧਰਮ' ਕਾਇਮ ਹੈ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਥੇ ਬੜਾ ਜਬਰਦਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ! ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕਾਮਰੂਪ ਵਿਚ ਗਏ ਨੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਡੂ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਓਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਦੂ ਕੱਢਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪੈ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਵੀ ਪੈ ਗਏ ਪਰ ਉਥੇ ਅਜੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਏਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ।

ਸੋ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਹੈ, ਕੁਝ ਮੁਗਲੀਆ ਫੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੇ ਆਪ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਆ ਕੇ। ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜਾ ਕੇ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੰਬੂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਥੇ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਦੋ ਵੱਡੇ ਜਾਦੂਗਰ ਸਨ ਇਕ ਨਗੀਨਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਪੋਬਣ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਰੋਂ ਦਰਖਤ ਉਡਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਪੋਬਣ ਬੈਠੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਹੈ। ਫੌਜ ਘਬਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਆਹ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਗਿਰਦੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਆ ਕੇ, ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਗਦੜ ਮਚ ਗਈ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ ਕਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਬਾਹਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਦਰਖਤ ਉਡੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਿਵੇਂ ਪੱਥਰ ਉਡੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਹ ਚਲਾ ਦਿਓ ਤੇਪ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥

ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਪੰਨਾ - 81

ਤੋਪ ਚੱਲ ਗਈ ਸਾਰੇ ਬੱਲੇ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਗੀਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਿਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਾਦੂ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਚਲਦੀ ਨਹੀਂ। ਐਸਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਉਤੇ ਪੱਥਰ ਚਲਾਇਆ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਸਤਾਰਾਂ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ, ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਮੁਰੱਬਾ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਓਧਰ ਨੂੰ, ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਏਧਰ ਨੂੰ, ਸੱਤ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਮਿਆਨਾ ਸੀ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਗਿਰਿਆ। ਫੇਰ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਆਹ! ਕਬੂਤਰ ਫੜ ਲਓ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪੁਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਲਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਜੇ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਕੋ ਰਾਜ ਹੈ ਸਾਡਾ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਓਧਰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਦਰ ਸਭ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਦੂ ਵਰਤ ਕੇ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਡੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੁਸੀਂ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਜਾਦੂ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਖਰ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਓ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ

ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 649

ਅਖੀਰ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਬੜਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰ ਲਓ ਤੇ ਨਾ ਲੜੋ, ਓਧਰ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੇ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉ ਵੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਤਨੋ, ਮਨੋ ਹੋ ਕੇ। ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ, ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹੇ ਮਹਾਰਾਜ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਿਆਇਆ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵੀ ਤੇ ਰਾਜਾ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਰਾਜਗੱਦੀ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਆਪ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਇਥੇ ਕਥਾ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਓ। ਏਸ ਗੱਦੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਵੀ ਵੇਲ ਵਧ ਜਾਵੇ, ਕਿਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਨਾ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ। ਆਹ! ਚਿੰਤਾ ਸਾਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਮਰ ਵਡੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਨੇ।

ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥

ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਦੈ॥

(ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ)

ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਤਾਂ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਦੇਦਾ ਦੇਹ ਲੈਦੇ ਬਕਿ ਪਾਹਿ॥

ਜੁਗਾ ਜੁਗੀਤਰਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ॥

ਪੰਨਾ - 2

ਸੰਸਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਆਖਹਿ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ॥

ਪੰਨਾ - 2

ਇਕੋ ਅਵਾਜ਼ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਦੇਹ, ਦੇਹ, ਦੇਹ, ਦੇਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ। ਪੰਜ ਅਰਬ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਅਰਬ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਹ-ਦੇਹ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਜਾਨਵਰ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਪੰਛੀ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਜਲ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੇ ਸਭ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੋਜ਼ ਰਿਜ਼ਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਅੱਜ ਇਥੋਂ ਚੁਗ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਓ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੰਛੀ ਇਥੇ ਹੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ ਦੀਵਾਨ-ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਇਥੇ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ।

ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਗੋ ਉਹੀ ਉਹ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਮੁਦਰੀ ਲਾਹ ਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ (ੴ) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਵਿਚ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਲੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰੋਂ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਭੇਜਾਂਗੇ। ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭੇਜਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਘਰ, ਉੱਚੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਆਹ ਸਾਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਏਗੀ 'ਏਕੰਕਾਰ' ਦੀ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਚਾਰ ਗੁਰਸਿਖ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਰਾਜ-ਮਹੱਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬਾਣੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' (ੴ) ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ, ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਚੱਲ ਪਏ। ਏਧਰ ਇਹ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜੋ ਰਾਜਾ ਸੀ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਵਜ਼ਨ ਮਾਤਾ ਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਮਾਤਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਲਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਸਨ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ, ਆਪਾਂ ਰਾਜੇ ਲੋਕ ਹਾਂ। ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਰਾਜੂ ਮਾਲੂ ਰੂਪੁ ਜਾਤਿ ਜੋਬਨੁ ਪੰਜੇ ਠਗ॥

ਪੰਨਾ - 1288

ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਠੱਗ ਨੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਠੱਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਠੱਗ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਰਾਜ ਦਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ

ਠੱਗ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਮਾਲ ਦਾ ਵੀ ਠੱਗ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਰੂਪ ਦਾ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਠੱਗ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਜਾਤ ਵੀ ਉੱਚੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਠੱਗ ਹੈ ਤੇ ਜੋਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਬੇਟਾ! ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ, ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ। ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ-

ਧਾਰਨਾ - ਏਹੋ ਤੇਰੇ ਕਾਜ ਹੈ,

ਰਾਮ ਸਿਮਰ-ਰਾਮ ਸਿਮਰ -2, 2.

ਰਾਮ ਸਿਮਰ-ਰਾਮ ਸਿਮਰ ਏਹੋ ਤੇਰੇ ਕਾਜ ਹੈ -2, 2

ਏਹੋ ਤੇਰੇ ਕਾਜ ਹੈ,..... -2.

ਬੇਟਾ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਹੈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਗੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੇ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ॥

ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ॥ ਪੰਨਾ - 12

ਜੋ ਅਸਲੀ ਕਾਜ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬੇਟਾ! ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ।

ਰਾਮੁ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮੁ ਸਿਮਰਿ ਇਹੋ ਤੇਰੇ ਕਾਜਿ ਹੈ॥

ਮਾਇਆ ਕੋ ਸੰਗੁ ਤਿਆਗੁ॥

ਪੰਨਾ - 1352

ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਾ ਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇ ਸੁੱਟ ਦੇ, ਨਾਂਹ! ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਆਇਆ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁੱਖ ਵਾਸਤੇ, ਇਸ ਦਾ ਸੰਗ ਨਾ ਕਰ ਜੇ ਸੰਗ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਗਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਨਾਗਨੀ ਜਗਤਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ॥

ਇਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਜੋ ਕਰੇ ਤਿਸ ਹੀ ਕਉ ਫਿਰਿ ਖਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 510

ਇਹ ਤਾਂ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈ ਰਾਜਨ! ਰਾਜ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਸਰੀਰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਹੁਣ ਇਹ ਸਰੀਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਾਡਾ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਰਾਜ ਕਰ, ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ। ਇਹ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ -

ਮਾਇਆ ਕੋ ਸੰਗੁ ਤਿਆਗੁ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੀ ਸਰਨਿ ਲਾਗੁ॥

ਜਗਤ ਸੁਖ ਮਾਨੁ ਮਿਥਿਆ ਝੂਠੇ ਸਭ ਸਾਜੁ ਹੈ॥

ਪੰਨਾ - 1352

ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਖ ਛਿੰਨ ਭੰਗਰ ਨੇ। ਇਕ ਸੁਖ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਆਦਮੀ

ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੱਦੀ ਪਈ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਨਾਲ। ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੀ ਇਕ ਦਿਨ, ਦੋ ਦਿਨ, ਚਾਰ ਦਿਨ, ਦਸ ਦਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਫੇਰ ਬੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਦਾ ਦਾ ਸੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਖ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਹਿਰਦਾ ਕੋਲ ਖਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਨੱਚਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਸਕਾਹਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਖ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹੈ -

ਜਗਤ ਸੁਖ ਮਾਨੁ ਮਿਥਿਆ.....॥ਪੰਨਾ - 1352
ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨੇ -

ਬਾਲ ਜੁਆਨੀ ਅਰੁ ਬਿਰਧਿ ਫੁਨਿ ਤੀਨਿ ਅਵਸਥਾ ਜਾਨਿ॥
ਪੰਨਾ - 1428

ਬਾਲਪੁਣੇ ਦਾ ਸੁਖ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸੁਖ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਬੁਢਾਪਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਖਾਣ, ਕਦੇ ਕੁਝ ਦੁਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਕੁਝ। ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਮਿਥਿਆ ਸੁਖ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਕਾਹਦਾ ਮਾਣ ਹੈ -

ਜਗਤ ਸੁਖ ਮਾਨੁ ਮਿਥਿਆ ਝੂਠੇ ਸਭ ਸਾਜੁ ਹੈ॥
ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਧਨੁ ਪਛਾਨੁ॥ ਪੰਨਾ - 1352

ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਬਤਾ ਹੈ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਧਨ ਹੈ, ਜੀ-ਜੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੀਵ ਨੂੰ। ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੀਵ ਨੇ ਅਜੇ ਪਛਾਣਿਆ। ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ-

ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਧਨੁ ਪਛਾਨੁ॥
ਕਾਹੇ ਪਰਿ ਕਰਤ ਮਾਨੁ॥
ਬਾਰੂ ਕੀ ਭੀਤਿ ਜੈਸੇ ਬਸੁਧਾ ਕੋ ਰਾਜੁ ਹੈ॥

ਪੰਨਾ - 1352

ਆਹ! ਜਿਹੜਾ ਰਾਜ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਸਮਝ ਲੈ ਜਿਵੇਂ ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਹੈ। ਹਵਾ ਆਈ ਤਾਂ ਰੇਤੇ ਨੇ ਕਿਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਣੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਰੇਤੇ ਨੇ ਬੱਲੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕੁ ਜਨੁ ਕਹਤੁ ਬਾਤ ਬਿਨਸਿ ਜੈਹੈ ਤੇਰੇ ਗਾਤੁ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਕਰਿ ਗਇਓ ਕਾਲੁ ਤੈਸੇ ਜਾਤੁ ਆਜੁ ਹੈ॥
ਪੰਨਾ - 1352

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਏਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਨ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਾਠ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਏਸ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਥੇ ਕਾਹਦਾ ਸਾਕ ਹੈ? ਕਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾਂ ਹੈ? ਕਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਹੈ?

ਕਾ ਕੀ ਮਾਈ ਕਾ ਕੋ ਬਾਪ॥
ਨਾਮ ਧਾਰੀਕ ਝੂਠੇ ਸਭਿ ਸਾਕ॥ ਪੰਨਾ - 188

ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਸਾਕ ਨੇ -

ਕਾਂ ਕੀ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋ ਕਾਹੂ ਕੋ ਭਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 1231

ਕਿਸ ਦਾ ਭਾਈ ਹੈ ਕੋਈ? ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ। ਜੀਵਾਤਮਾ ਤਾਂ ਚਲਦੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ-ਕੁ ਸਫਰ ਕੱਢ ਲਿਆ -

ਕੇਤੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਹਮ ਚੀਨੇ ਕੇਤੇ ਪਸੂ ਉਪਾਏ॥
ਕੇਤੇ ਨਾਗ ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ ਕੇਤੇ ਪੰਖ ਉਡਾਏ॥
ਪੰਨਾ - 156

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੋਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥ ਪੰਨਾ - 176

ਇਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਿਹੜਾ ਹੋ ਗਿਆ?

ਕਾ ਕੀ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਕਹੁ ਕਾ ਕੋ ਕਵਨ ਪੁਰਖ ਕੀ ਜੋਈ॥
ਘਟ ਫੂਟੇ ਕੋਊ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛੈ ਕਾਢਹੁ ਕਾਢਹੁ ਹੋਈ॥
ਪੰਨਾ - 478

ਫੇਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਨੇੜੇ ਰੱਖਦਾ ਇਕ ਘੜੀ ਵੀ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਮਝੋ ਭਾਈ! ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਠਨਕਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ -

ਕਹਾ ਬਿਸਾਸਾ ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਕਾ ਇਤਨਕੁ ਲਾਗੈ ਠਨਕਾ॥
ਪੰਨਾ - 1253

ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਠਨਕਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਭਾਈ! ਮਹੁਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ -

ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ ਮੁਹਲਤਿ ਮੁਹਤੁ ਨ ਜਾਣਾ॥
ਪੰਨਾ - 660

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਆਗੇ ਕਉ ਕੁਛ ਤੁਲਹਾ ਬਾਂਧੋ,
ਕਿਆ ਭਰਵਾਸਾ ਤਨ ਕਾ ਜੀ -2, 2.
ਕਿਆ ਭਰਵਾਸਾ ਤਨ ਕਾ ਜੀ -4, 2.
ਆਗੇ ਕਉ ਕੁਛ ਤੁਲਹਾ ਬਾਂਧੋ,..... -2.

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਸਹਾਈ ਮਨ ਕਾ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਹਿਤੁ ਲਾਗੈ ਸਭ ਫਨ ਕਾ॥
ਪੰਨਾ - 1253

ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਏਸ ਪਿਆਰ ਦਾ, ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ -

ਆਗੇ ਕਉ ਕਿਛੁ ਤੁਲਹਾ ਬਾਂਧਹੁ ਕਿਆ ਭਰਵਾਸਾ ਧਨ ਕਾ॥

ਕਹਾ ਬਿਸਾਸਾ ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਕਾ ਇਤਨਕੁ ਲਾਗੈ ਠਨਕਾ॥

ਪੰਨਾ - 1253

ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਸਾਇਕਲ ਤੋਂ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ-

ਸਗਲ ਧਰਮ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਵਹੁ ਪੂਰਿ ਬਾਂਛਹੁ ਸਭ ਜਨ ਕਾ॥

ਪੰਨਾ - 1253

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਮੰਗ ਲਓ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧੂੜੀ ਮਜਨ੍ਹੁ ਸਾਧ ਖੇ ਸਾਈ ਬੀਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥

ਪੰਨਾ - 80

ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਤੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਮਝਾਈ ਸੀ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਕਿ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਈ! ਜਿਥੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਰਨ ਰੱਖ ਦੇਣ ਉਹ ਥਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਜਾਣ.....

ਜਿਥੈ ਬੈਸਨਿ ਸਾਧ ਜਨ ਸੁ ਥਾਨੁ ਸੁਹੰਦਾ॥

ਪੰਨਾ - 319

ਉਹ ਸੁਹਾਵਾ ਥਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਖ ਦੀ ਧੂੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੋਹੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਧੂੜੀ ਮਜਨ੍ਹੁ ਸਾਧ ਖੇ ਸਾਈ ਬੀਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥

ਲਧੇ ਹਭੇ ਥੋਕੜੇ.....॥ ਪੰਨਾ - 80

ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਾਰੇ ਥੋਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ -

..... ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨੁ ਮਾਲ॥

ਪੰਨਾ - 80

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ ਭਾਈ।

ਸਗਲ ਧਰਮ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਵਹੁ ਪੂਰਿ ਬਾਂਛਹੁ ਸਭ ਜਨ ਕਾ॥

ਕਹੈ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਉਡਨ ਪੰਖੇਰੁ ਬਨ ਕਾ॥

ਪੰਨਾ - 1253

ਸੋ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਦੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ॥

ਪੰਨਾ - 1102

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਏ ਉਹ ਤਾਂ ਤਰ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ -

ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ॥

ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1185

ਪਰ ਨਾਮ ਬੀਜਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ -

ਮਨੁ ਹਾਲੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਰਣੀ ਸਰਮੁ ਪਾਣੀ ਤਨੁ ਖੇਤੁ॥

ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸੁਹਾਗਾ ਰਖੁ ਗਰੀਬੀ ਵੇਸੁ॥

ਭਾਉ ਕਰਮ ਕਰਿ ਜੰਮਸੀ.....॥ ਪੰਨਾ - 595

ਉਹ ਜਿਹੜੇ 'ਭਾਉ ਕਰਮ ਨੇ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ 'ਨਾਮ' ਨੇ ਜੰਮਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੀਜ ਜੰਮ ਪਿਆ ਫੇਰ -

..... ਸੇ ਘਰ ਭਾਗਠ ਦੇਖੁ॥ ਪੰਨਾ - 595

ਉਹ ਘਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਭਾਗਠੜੇ ਹਰਿ ਸੰਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਜਿਨ ਘਰਿ ਧਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮਾ॥

ਪਰਵਾਣੁ ਗਣੀ ਸੇਈ ਇਹ ਆਏ ਸਫਲ ਤਿਨਾ ਕੇ ਕਾਮਾ॥

ਪੰਨਾ - 749

ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਡੁੱਬਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੇਤੇ ਡੁੱਬੇ ਸਾਥ, ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ -2, 2.

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ -2, 2.

ਕੇਤੇ ਡੁੱਬੇ ਸਾਥ,..... -2.

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿੰਨੇ ਕਰਮ-ਧਰਮ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਦਾਨ, ਪੁੰਨ ਬਰਤ, ਯੱਗ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕਰਮ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਕੰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਅੰਧੇ ਕੰਮ ਨੇ। ਅੰਧੇ ਕੰਮ ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਣ -

ਅੰਧੀ ਕੰਮੀ ਅੰਧੁ ਮਨੁ॥ ਪੰਨਾ - 1287

ਫੇਰ ਮਨ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ -

..... ਮਨਿ ਅੰਧੇ ਤਨੁ ਅੰਧੁ॥ ਪੰਨਾ - 1287

ਫੇਰ ਤਨ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ blind (ਅੰਨ੍ਹੇ) ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਨ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤਨ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਨ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ-ਝਾਟਾ। ਜਿੰਨਾ ਫਸਾਦ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਭ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਮਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚਿਕੜਿ ਲਾਇਐ ਕਿਆ ਥੀਐ॥

ਪੰਨਾ - 1287

ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਕੇ? ਇਹ ਚਿੱਕੜ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ

..... ਤੁਟੈ ਪਥਰ ਬੰਧੁ॥ ਪੰਨਾ - 1287

ਜੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ।

ਬੰਧੁ ਤੁਟਾ ਬੇੜੀ ਨਹੀਂ॥ ਪੰਨਾ - 1287

ਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁਟਿਆ ਤਾਂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਬੇੜੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਲ

ਜਿਸ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਵੇ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਬੰਧ ਟੁੱਟ ਗਿਆ
ਭਗਤੀ ਦੀ ਬੇੜੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਹਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਹੁਣ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

..... ਨਾ ਤੁਲਹਾ॥

ਪੰਨਾ - 1287

ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਤੁਲਹਾ ਕੌਲ ਹੈ ਨਹੀਂ -

..... ਨਾ ਹਾਥ॥

ਪੰਨਾ - 1287

ਤੇ ਨਾ ਬੈਰਾਗ ਦਾ ਚੱਪੂ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਲੰਘੇਗਾ ਕਿਵੇਂ? ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣੁ ਕੇਤੇ ਭੁਬੇ ਸਾਥ॥

ਪੰਨਾ - 1287

ਸੋ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਥ, ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਭੁੱਬਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ
ਨੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਪੁੱਤਰ
ਨੂੰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਪਿਛਲੇ
ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਓ ਏਸ
ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਢਾਈ ਮਾਵਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ
ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੇ। ਇਕ ਮਾਂ ਤਾਂ ਧਰੂ
ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਧਰੂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭਗਤੀ
ਵੱਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਘਬਰਾ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ
ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰੀ ਮਾਂ ਫਰੀਦ ਜੀ
ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਫਰੀਦ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ
ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਛੱਤੀ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।
ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੀ। ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਭੇਜ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਪੁੱਤਰ
ਨੂੰ ਕਰ ਸਕੀ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮਾਂ। ਗੋਪੀ ਚੰਦ
ਦੀ ਮਾਂ ਮੈਨਾਵਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੋਪੀ
ਚੰਦ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਾਂ ਉਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਈ।
ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਸੀ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਮਾਂ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ, ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ
ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਕਾਲ ਦਾ ਗੁਲੇਲਾ
ਲੱਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਆਹ! ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਹੈ ਇਹ
ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਜਲ ਜਾਏਗੀ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਚਿਖਾ ਜਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ
ਹੰਝੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਹੰਝੂ ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਏ ਕਿ
ਪੁੱਤਰ ਹੇਠਾਂ ਨਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਾ ਗਿਰੇ ਤੇ
ਗਰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਗਰਮ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਆ
ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮਾਂ ਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਤੇ
ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ
ਮਾਤਾ! ਕੀ ਗੱਲ? ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ
ਸਕਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਦੁਖ ਹੈ? ਚਾਹੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਜਾਵੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਲਾਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਮਾਂ ਦਾ
ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹਿ ਸਕਦਾ। ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ

ਭਾਵ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ
ਸਵਾਏ ਸਰਵਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਵੀ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਨਹੀਂ
ਦੇਖਿਆ। ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ
ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ
ਕਹੀ ਕਿ ਮਾਂ! ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ
ਲੱਗੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ! ਤੇਰੀ ਦੇਹੀ ਨੇ ਖਾਕ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ
ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੇ, ਇਹ ਰਾਜ ਭਾਗ
ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਕਿਸੇ ਕੰਮ
ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੇ। ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਠੋਕਰਾਂ
ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਿਆ ਤੇ ਠੂਠਾ ਲੈ ਕੇ ਘਰ-ਘਰ ਮੰਗਿਆ-

ਰੋਵਹਿ ਰਾਜੇ ਕੰਨ ਪੜਾਇ ਘਰ ਘਰ ਮਾਰੀ ਭੀਖਿਆ ਜਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 954

ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਅਸਲੀ ਮਾਵਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ
ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਇਹ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਵੀ
ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ -

ਧਾਰਨਾ - ਧੰਨ ਧੰਨ ਨੇ ਜਣੇਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਮ ਜਪਦੇ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਮ ਜਪਦੇ -2, 2.

ਧੰਨ ਧੰਨ ਨੇ ਜਣੇਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ,... -2.

ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ॥

ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ॥

ਪੰਨਾ - 488

ਸੋ ਉਹ ਸਫਲ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਜੋ ਅਨਦਿਨੁ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹਿ

ਸਭੁ ਜਨਮੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਸਫਲੁ ਭਇਆ॥

ਓਇ ਆਪਿ ਤਰੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭੁ ਤਾਰੀ

ਸਭੁ ਕੁਲੁ ਭੀ ਪਾਰਿ ਪਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 1264

ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਨੇ ਉਹ ਪੁੱਤਰ,
ਧੰਨ ਨੇ ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ
ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂ ਡਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਰੱਬ ਵੱਲ ਨਾ
ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਡਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾ
ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਸਿਖਿਆ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਗੁਰੂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਹੀ
ਸਿੱਖਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜੋ ਮਾਤਾ ਸੀ ਮੈਨਾਵਤੀ ਇਸ
ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ,
ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ, ਰਾਜ ਸੁੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਸੰਦ ਨਾ ਕਰੀ ਇਹ ਗੱਲ। ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਕਹਿਣ
ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੋਰਖ! ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਲੋਕ ਵਿਚ
ਕੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂ? ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੇਰੇ
ਸਿਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿਰ
ਕਿਵੇਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਸਿਧ ਛਪਿ ਬੈਠੇ ਪਰਬਤੀ ਕਉਣੁ ਜਗਤਿ ਕਉ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 1/29

ਰਾਜੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲਾਹ ਲਿਆਏ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਭਰਬਰੀ ਵਰਗੇ, ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚੰਗਿਆਈ ਤੁਸੀਂ ਕੱਢ ਲਈ ਪਰਜਾ ਵਿਚੋਂ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਜਾ 'ਚੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਪਤਨ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕੋ ਕਰਤਾ ਆਪ ਖੁਆਇ ਖੁਸ ਲਏ ਚੰਗਿਆਈ॥

ਫੇਰ ਪਤਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਜ਼ਵਾਲ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਦਾ ਜਦੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਚੰਗਿਆਈ ਕੱਢ ਕੇ ਤੂੰ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ, ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਹੁਣ ਉਥੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾ! ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਐਸਾ ਕਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ “ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ॥” ਰਾਜੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਨਿਆਂ (ਇਨਸਾਫ) ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਨਿਆਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਨਿਆਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਖੀ ਹੋਏਗੀ, ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਖੀ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਚੱਲੇਗਾ ਤੇ ਗੰਧਲ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਪਰਜਾ ਚੰਗੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਸੰਦ ਗੋਰਖ! ਕੀ ਕਰਿਆ ਤੂੰ?

ਰੋਵਹਿ ਰਾਜੇ ਕੰਨ ਪੜਾਇ.....॥ ਪੰਨਾ - 954

ਕੰਨ ਪੜਾ ਦਿੱਤੇ, ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ, ਤਖਤਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਅਲਖ ਜਗਾਉਣੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੜਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਸਤ੍ਰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਗ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਕੱਢ ਤਾਂ ਸਕਿਆ ਨਾ, ਘਰ ਛੱਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਛੱਡਾਉਣਾ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ ਛੱਡਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਰਾਗ ਛੱਡਾਉਣਾ ਹੈ, ਰੱਖਣਾ ਵਿਚੇ ਹੈ ਤੇ ਇੰਜ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਮਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਗਾਬੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।”

ਸੋ ਇਹ ਮਾਂ ਸੋਝੀ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਵਰਨਮਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ, ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਹਰ ਵਕਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ, ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਭੇਜ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੌਥੀ ਸਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਕਠਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੀ ਕਿ -

ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਬੀਆ ਤਲੀਆਂ ਖੁੰਡਹਿ ਕਾਗ॥

ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁੜਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ॥

ਪੰਨਾ - 1382

ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਨਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ! ਘਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਤੂੰ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਪਰ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ -

**ਕਬੀਰ ਜਉ ਗਿਰੁ ਕਰਹਿ ਤਾ ਧਰਮੁ ਕਰੁ ਨਾਹੀ ਤ ਕਰੁ ਬੈਰਾਗੁ॥
ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਧਨੁ ਕਰੈ ਤਾ ਕੋ ਬਡੋ ਅਭਾਗੁ॥**

ਪੰਨਾ - 1377

ਉਹ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ‘ਰਾਗ’ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਰ ਲੇਵੇ, ਜੋ ਨਿਗ੍ਰਹਿ ਕਰੇ -

ਸੋ ਗਿਰਹੀ ਜੋ ਨਿਗ੍ਰਹੁ ਕਰੈ॥ ਪੰਨਾ - 952

ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਕੜ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਤਿਆਗ ਹੈ। ਪਕੜ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਿਆਗ ਨੂੰ ‘ਨਿਗ੍ਰਹਿ’ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਸੋ ਮਾਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਓਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਸਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਕੇਸ ਜ਼ਰਾ ਪਿਛੇ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ! ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੇਰੇ ਕਾਹਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਕੋਈ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਹੈ? ਮਨ ਵਿਚ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਜਾਗ ਪਈ ਮਾਂ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਤੇ ਗਿਰ ਗਿਆ ਸੀ? ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੀ ਚੋਟ ਲੱਗੀ ਸੀ? ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਣਦੀਸਾਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨੇਤਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ! ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ!”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮ ਗਿਆ ਬੇਟਾ!”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀ ਗੱਲ? ਮਾਂ!”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਬੇਟਾ! ਇਹ ਘਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਕਹਾਂਗੀ ਕਿਉਂਕਿ -

**ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਦਿਖਾਈ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥**

ਪੰਨਾ - 442

ਉਹ ਆਪ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ, ਕੀੜੀ

ਦੇ ਘਰ ਨਾਰਾਇਣ ਆ ਗਿਆ ਚੱਲ ਕੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਭਾ ਗਈ, ਉਹ ਵੇਪਰਵਾਹ ਸਨ, ਵਲੀ ਲੋਕ, ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਨ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਰਿਆ ਸੀ ਬੜੇ ਜੱਗ ਕਰੇ, ਬੜੇ ਜਾਪ ਕਰੇ, ਜਗਰਾਤੇ ਕਰਾਏ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਆਦਿ ਕੀਤੇ ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ। ਉਹ ਆਏ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੰਦਰੀ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀ। ਕਦੇ ਏਧਰਲੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਦੇ ਸਨ ਕਦੇ ਓਧਰਲੇ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰੋਂ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਹ ਸਾਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਏਗੀ ਤੇ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੀ। ਆਹ ਦੇਖ ਬੇਟਾ! ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ੧੯ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਾਂ! ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਐਨਾ ਚਿਰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਰੱਖੀ ਗੱਲ? ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਐਸਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਜਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ? ਉਹ ਕਿਥੇ ਨੇ ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਬੇਟਾ! ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਏਥੇ ਰਾਜ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਈ ਤੇ ਖਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਥੇ ਨੇ?”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਕਾਹਲਾ ਨਾ ਪੈ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਦੋ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣੇ ਇਕ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੜਬੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਰੋਜ਼, ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਇਕ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦੇਣੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਨਾ ਆਪ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੇਅੰਤ ਦੁਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ। ਇਹ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਕੀ

ਆਪੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ। ਦੂਸਰਾ ਜੇ ਤੂੰ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜੱਟ ਸਾਰੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਬਾਕੀ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ-ਇਹ ਬਣਾ ਲਓ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਚੱਲ ਪਿਆ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੁਲਮ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਏਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖ, ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਾਖੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਐਨੇ ਕਿਉਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਤੁਸੀਂ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡਾ ਦੁਖ ਸੁਣ ਲਓ - ਸਾਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਬੇਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਉਹ ਐਸਾ ਹੈ ਅਫਗਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੜਾ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਸੋ ਪੰਡਤ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਬੰਡਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਜਨੇਊ ਲਾਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾ ਮਣ ਪੱਕੇ ਲਾਹ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਓ ਜਨੇਊ ਸਵਾ ਮਣ ਪੱਕੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਸੋ ਬੰਦਾ ਛਾਂਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਆਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਲਿਆ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਲਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਸੰਗਲ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਬੰਡਲ ਨੂੰ ਛੋਟਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤਮਾਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਹਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮਖੌਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਇੰਜ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਐਸਾ ਹਾਲ ਬੇਟਾ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹਾਣ ਦੇ ਤੋਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਮਰ ਖੇਡਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਭ ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਚੁੱਪ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲਕੜੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਦੋਹੇ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੋਦੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਐਨੇ ਡੂੰਘੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਦੁਖੀ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਦੁਖ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਤਿਲਕ ਤੇ ਜੰਝੂ ਦੋਹੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਤਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਏਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜਦਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ

ਲੋਕ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਮਰਨਾਥ ਗਏ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅੰਨ-ਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਭੁੱਖੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਏਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨ ਪਓ, ਉਹ ਰੱਖ ਲੈਣਗੇ।

ਸੋ ਇਹ ਲੋਕ ਏਸ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਕੋਈ ਇਲਾਜ? ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸਤਿ ਪੁਰਖ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਏਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਏਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਲਾਲ ਜੀ! ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਕੇ, ਮੈਂ ਇਹੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਏਹੀ ਗੱਲ ਕਰੇਂ।

ਫੇਰ ਬੇਟਾ! ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ, ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏਗਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਉਹ ਸਨ੍ਹੇ-ਸਨ੍ਹੇ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਅਖੀਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਆਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਓ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਕਰੋ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਅੰਦਰ ਹੀ ਜਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਾਦੂਗਰ ਜੋਰ ਲਾ ਹਟੇ ਇਕ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਮੰਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜਾਦੂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜੀਅ ਦਾਨ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਨੇ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਿੱਧ ਪਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਬੰਦੇ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਨੇ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ (ਸੁਭਾਅ) ਬਦਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ।

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ।

(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪਾ: ੧੦ ਵਿਚੋਂ)

ਇਹ ਲਾਜ (ਸ਼ਰਮ) ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਨਾਉਂ ‘ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ’ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੇਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ

ਕਟੇ ਜਾਂਦੇ। ਕਾਗਜ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਗਰਦਨ ਤੇ ਤੇਗ ਚੱਲੀ ਪਰ ਤੇਗ ਛੂਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਸ ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਟਾ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਰੀਰ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ।” ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਰਤਨ ਰਾਏ। ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਕਹਿੰਦਾ, “ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਰੂ। ਮਾਤਾ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈ ਚੱਲਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ ਤਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਓ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਵੈਰਾਗ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਵੈਰਾਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਰਲੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਬੈਰਾਗ ਭਇਆ,

ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣੇ ਕਾ ਚਾਓ -2, 2.

ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣੇ ਕਾ ਚਾਓ -4, 2.

ਮਨ ਬੈਰਾਗ ਭਇਆ,..... -2.

ਮਨਿ ਬੈਰਾਗੁ ਭਇਆ ਦਰਸ਼ਨੁ ਦੇਖਣੇ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 50

ਕਦੇ ਚਾਓ ਉਪਜਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਬਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਏਗਾ।

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀ ਕੀਤੇ ਓਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਇੰਜ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਹਿਰਦਾ ਵਿਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਅਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਓ, ਤੀਰ ਲੱਗ ਗਏ -2, 2.

ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੇ ਮਨ ਮਾਰਿਆ -2, 2.

ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਜਿਸੁ ਲਾਗੀ ਪੀਰ ਪਿਰੰਮ ਕੀ ਸੋ ਜਾਣੈ ਜਰੀਆ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋ ਆਖੀਐ ਮਰਿ ਜੀਵੈ ਮਰੀਆ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ ਜਗੁ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਆ॥

ਪੰਨਾ - 449

ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਮਨ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਸ ਦੇ ਵੀ ਇਹ ਬਾਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਪੰਨਾ - 449

ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਅਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਲੱਗੇ ਤੇ ਤੀਰ ਵੀ ਐਸੇ ਲੱਗੇ ਕਿ ਘਾਅ ਪੈ ਗਿਆ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ, ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ -2, 2.

ਬਾਣ ਲੱਗਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਹੜੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਸੁਣਦਾ-ਸੁਣਦਾ ਇਕ ਐਸੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਾਂ! ਮੈਨੂੰ ਓਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੇ ਬਗੈਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਰ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।”

ਦਿਨ ਰਾਤ ਖਿੱਚ ਪੈ ਗਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਖਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ॥

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ॥ ਪੰਨਾ - 327

ਅਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਹਿਰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ -

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥

ਮੇ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਪੂਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਬਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 14

ਮਤ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ॥ ਪੰਨਾ - 14

ਜੀਉਂਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰੋਂ ਚਲਦੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਬੁਝੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਬੁਝੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਖਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਆ ਗਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਈਂ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚਦਾ -2, 4

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥

ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤ੍ਰਕ ਕੀ ਨਿਆਈ॥

ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ

ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥ ਪੰਨਾ - 96

ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਹ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਰਾਏ ਜੁਆਨ ਹੈ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਅਣਡਿੱਠੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਘੜ ਗਿਆ। ਖਾਂਦਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਸੌਂਦਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ ਇਕੋ ਗੱਲ ਮਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ? ਰਹੇ ਨਾ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਵਜ਼ੀਰ ਵਗੈਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀਏ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਏਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਆਪਾਂ ਐਡਾ ਵੱਡੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਭੇਟਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਅਸਾਮ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਥੀ ਫੜੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹਾਥੀ ਐਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੱਦ ਛੋਟਾ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਫੁੱਲ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਛ ਤੱਕ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਚਿੱਟੀ ਧਾਰੀ ਇੰਜ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਆਹ! ਸੂਟ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ track suit (ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜੋੜਾ, ਜਾਮਾ) ਇਕ ਇਕ ਧਾਰੀ ਜਿਹੀ ਚਿੱਟੀ ਪਾ ਕੇ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਕ ਸਸ਼ਤਰ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕਲਾ ਸਸ਼ਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵਿਚ ਬਟਨ ਦੱਬਿਆ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਟਨ ਦੱਬੇ ਗੁਰਜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਟਨ ਦੱਬੇ ਬਰਛਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਟਨ ਦੱਬੇ ਕਟਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਜ ਸਸ਼ਤਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਚੌਂਕੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਤੇ ਪੁਤਲੀਆਂ ਆ ਕੇ ਖੇਡਦੀਆਂ ਨੇ, ਲਿਆ ਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੌਪੜ ਖੇਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਦੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਸਨ੍ਹੇ-ਸਨ੍ਹੇ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ, ਕਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਚੌਦਾਂ ਸੌ ਮੀਲ ਹੈ, ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ। ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਥ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਪਾਲਕੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਚੁਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਫੌਜ ਥੋੜੀ ਨਾਲ ਲਈ ਗਈ ਤੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਦਿਨ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਾ ਕਾਹਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਡੀ ਦੂਰ ਹੈ।

ਏਸ ਕਾਹਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹੌਲ ਜਿਹਾ ਉਠਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਈਏ। ਤੇ ਜੇ ਨੇੜੇ ਜਿਹੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰ ਤੇ ਬੈਠੀਏ, ਉਥੇ ਚਲੇ ਜਾਈਏ ਪਰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਇਹ ਕਾਹਲ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੇਈਏ। ਇੰਜ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਫੰਗ ਵਿਕਦੇ ਹੋਣ ਬਜਾਰੀ, ਫੰਗ ਵਿਕਦੇ, ਫੰਗ ਵਿਕਦੇ ਹੋਣ ਬਜਾਰੀ,

ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਡ ਕੇ ਮਿਲਾਂ, -2, 2.
ਪਿਆਰਿਓ, ਪਿਆਰਿਓ, ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ.....2

ਖੰਡ ਵਿਕਾਂਦੜੇ ਜੇ ਲਹਾਂ ਘਿੰਨਾ ਸਾਵੀ ਤੋਲਿ॥
ਤੰਨਿ ਜੜਾਂਈ ਆਪਣੇ ਲਹਾਂ ਸੁ ਸਜਣੁ ਟੋਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1426

ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈਏ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਈਏ। ਸੋ ਏਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ। ਪਿਆਸ ਹੈ ;

ਦਰਸ ਪਿਆਸ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਮੋਹਿਓ ਹਰਿ ਪੰਖ ਲਗਾਇ ਮਿਲੀਜੈ॥

ਪੰਨਾ - 1269

ਸੋ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਆ ਗਿਆ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ
ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰ
ਹੋਈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਿੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲੈਣ ਲਈ ਸੇਵਕ ਭੇਜੇ।
ਉਹ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕੈਂਪ ਕਰਾਇਆ,
ਸਾਰਾ ਅਰਾਮ ਦਾ ਸਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਡੇਰਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਦੂਸਰੇ
ਦਿਨ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਤਾ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟਾ। ਆਪਾਂ ਰਾਜੇ ਹਾਂ ਦੇਖੀ।
ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸਭ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਕਿਤੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ
ਨਾਲ ਭੇਟਾ ਕਰੀ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ -

ਕਬੀਰ ਮੇਰਾ ਮੁਖ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ॥
ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਤੇ ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ॥

ਪੰਨਾ - 1375

ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਾਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ;

ਫਰੀਦਾ ਗਰਬੁ ਜਿਨ੍ਹਾ ਵਡਿਆਈਆ ਧਨਿ ਜੋਬਨਿ ਆਗਾਹ॥
ਖਾਲੀ ਚਲੇ ਧਣੀ ਸਿਉ ਟਿਬੇ ਜਿਉ ਮੀਹਾਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1383

ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਕਤ
ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਰੋਅਬ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ
ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਕੇ ਹੇਠਾਂ
ਪਾਣੀ ਰੁੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਣੀ, ਬੂੰਦ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਿਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਮਾਣ
ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਗਹ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਾ ਪਾਵੇ,
ਦੇਖੀ ਮਾਣ ਨਾ ਕਰੀ -2, 2.
ਭੁੱਲ ਕੇ ਮਾਣ ਨਾ ਕਰੀ -2, 2.
ਦਰਗਹ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਾ ਪਾਵੇ,..... -2.

ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰੀਐ ਕਾਮੁ ਕੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰੁ॥
ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਪਰਜਾਲੀਐ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਆਧਾਰੁ॥
ਅਹਿਨਿਸਿ ਨਵਤਨ ਨਿਰਮਲਾ ਮੈਲਾ ਕਬਹੂੰ ਨ ਹੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਇਹ ਬਿਧਿ ਛੁਟੀਐ ਨਦਰਿ ਤੇਰੀ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥

ਪੰਨਾ - 790

ਜਿਸਦੇ ਵਿਚ ਹੈਂਕੜ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ
ਅਮੀਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ
ਗਿਆਨੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਰਥ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ
ਵਧੀਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ; ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਹ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ
ਨਾ ਕਰੀ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਢਹਿ ਪਵੇ -

ਹੋਇ ਨਿਮਾਣਾ ਢਹਿ ਪਵੈ ਦਰਗਹ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣਾ ਪਾਵੈ।
ਖਸਮੈ ਸੋਈ ਭਾਵਦਾ ਖਸਮੈ ਦਾ ਜਿਸੁ ਭਾਣਾ ਭਾਵੈ।
ਭਾਣਾ ਮੰਨੈ ਮੰਨੀਐ ਅਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪਿ ਮਨਾਵੈ।
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚਿ ਪਰਾਹੁਣਾ ਦਾਵਾ ਛਡਿ ਰਹੈ ਲਾ-ਦਾਵੈ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਹੁਕਮਿ ਕਮਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 29/13

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਕੇ ਭੇਟਾ
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਇਆ। ਮਸਤਕ
ਨਿਵਾਉਣਾ ਕੀ ਸੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਰਾ ਆਪਾ ਭੇਟ
ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਧੋ-ਅਧ ਪੜ੍ਹਿਓ ਭਾਈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ ਕਲਗੀ ਵਾਲਿਆ -2, 2.
ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਜੁਗ ਬੀਤ ਗਏ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਜੁਗ ਬੀਤ ਗਏ -2, 2.
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ ਕਲਗੀ ਵਾਲਿਆ-2.

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਬੇਅੰਤ ਜੁੱਗ ਬੀਤ ਗਏ -

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ॥
ਪੰਨਾ - 631

ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ, ਹੁਣ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾ
ਵਿਛੋੜੀ; ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ
ਜਲਾਲ ਦੇਖ ਲਵਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੋ ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ,
ਸੁੰਦਰ ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਤੱਕ ਲਾਂ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ! ਸੁੰਦਰ ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਤੱਕ ਲਾਂ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੋ ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ,..... -2.

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਆਮੀ
ਨੇਤ੍ਰ ਦੇਖਹਿ ਦਰਸੁ ਤੇਰਾ ਰਾਮ॥
ਲਾਖ ਜਿਹਵਾ ਦੇਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ
ਮੁਖੁ ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ ਮੇਰਾ ਰਾਮ॥

ਪੰਨਾ - 780

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਦਿਖਾ ਦੇ, ਘੁੰਡ ਚੁੱਕ
ਕੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ ਮੇਰੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨੇ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰ
ਸੀ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਏਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਦਰਸ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ,
ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ! ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ -2, 2.
ਜਦੋਂ ਦਰਸ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ,..... -2.

ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ -

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨਹੀ ਕਛੁ ਘਾਲ॥

ਦਰਸਨੁ ਭੇਟਤ ਹੋਤ ਨਿਹਾਲ॥ ਪੰਨਾ - 272

ਕੋਈ ਉੱਥੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ -

**ਦਰਸ ਧਿਆਨ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਭਈ,
ਕਰੁਨਾ ਕਟਾਫ ਦਿਬ ਦੇਹ ਪਰਵਾਨ ਹੈ॥**

18, ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਯੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਆਹ ਅੱਖਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਬ ਨੈਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਏ ਨੇਤ੍ਰਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ

ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 922

ਉਹ ਰੂਪ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦਿਬ-ਦੇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰੁਣਾ, ਦਇਆ ਦੇ ਕਟਾਕਸ਼, ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਿਰਛੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਆਸਾ-ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਦੇ ਦੋਇ ਪਟਿ ਤੋੜ ਕੇ ਪਰੇ ਮਾਰੇ। ਹੋਇਆ ਕੀ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲੇ,

ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਰਸਨ ਕੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿਧਾਨ ਹੈ॥

18, ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਯੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਲਿਵ ਲੱਗ ਗਈ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ।

ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਭਰ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਐਨਾ ਰਸ ਹੈ ਕਿ ਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਕਰੰਦ ਬਾਸਨਾ ਸੁਬਾਸ,

ਹਸਤ ਪੂਜਾ ਪੁਨਾਮ ਸਫਲ ਸੁਗਿਆਨ ਹੈ॥

ਅੰਗ ਅੰਗ ਬਿਸਮ ਸ੍ਰਬੰਗ ਮੈ ਸਮਾਇ ਭਏ,

ਮਨ ਮਨਸਾ ਬਕਤ ਬ੍ਰਹਮ ਧਿਆਨ ਹੈ॥

18, ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਯੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਵਿਸਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਸਮਾਦ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮਨ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਧਿਆਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ, ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ ਤੇ -2, 2.

ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਸਿਆ -2, 2.

**ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰਹੀਓ ਦਿਸਿਆ,
ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹਤੇ -2, 2.**

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 407

ਇਕੋ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ -

ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ ਧਾਰਨ ਧਰਨਾ ਏਕੈ ਏਕੈ ਸੋਹਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 407

ਆਹ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਧਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੰਮਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ -

ਸੰਤਨ ਪਰਸਨ ਬਲਿਹਾਰੀ ਦਰਸਨ

ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸੁਖਿ ਸੋਇਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 407

ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ -

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਕਹੂੰ ਫੁਲ ਹੈ ਕੈ ਭਲੇ ਰਾਜ ਫੁਲੇ॥

ਕਹੂੰ ਭਵਰ ਹੈ ਕੈ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਭੁਲੇ॥

ਕਹੂੰ ਪਵਨ ਹੈ ਕੈ ਬਹੇ ਬੇਗਿ ਐਸੇ॥

ਕਹੂੰ ਮੋ ਨ ਆਵੈ ਕਥੋਂ ਤਾਹਿ ਕੈਸੇ॥

ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਹੈ ਕੈ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਬਾਜੇ॥

ਕਹੂੰ ਪਾਰਧੀ ਹੈ ਧਰੇ ਬਾਨ ਰਾਜੇ॥

ਕਹੂੰ ਮ੍ਰਿਗ ਹੈ ਕੈ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਮੋਹੇ॥

ਕਹੂੰ ਕਾਮੁਕੀ ਜਿਉ ਧਰੇ ਰੂਪ ਸੋਹੇ॥ (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ)

ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਕੋ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬੰਦ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ, ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ॥

ਪੰਨਾ - 1263

ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ, ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਹੋ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਦੇ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁਟਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ-

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 624

ਕੰਧ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ -

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੇ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 624

ਭਾਂਡੀਰੀ ਦੇ ਫੰਗ (ਖੰਡ) ਜਿੰਨਾ ਪਤਲਾ ਪੜਦਾ ਕਹਿੰਦੇ
ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ -

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਰਬ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸਗਰੋ ਦੂਖੁ ਮਿਟਾਇਓ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਗੁਰਿ ਖੋਈ.....॥

ਪੰਨਾ - 624

ਗੁਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ -

..... **ਤਉ ਦਇਆਰੁ ਬੀਠਲੋ ਪਾਇਓ॥**

ਪੰਨਾ - 624

ਧਾਰਨਾ - ਪੁਰਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ

ਕੰਧ ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਤੋੜ ਤੀ -2, 2.

ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਤੋੜਤੀ, -2, 4.

ਪੁਰਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕੰਧ,..... -2.

ਕੰਧ ਢਹਿ ਗਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ
ਨਹੀਂ ਟੁਟਿਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ,
ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਘਾਲ ਦੀ ਲੋੜ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਕੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ
ਇਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਆਪੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹੋ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ,

ਆਪੇ ਫੇਰ ਇਕੋ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਆਪੇ ਫੇਰ ਜੀ, ਇਕੋ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਆਪੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹੋ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ,... -2.

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥

ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ)

ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ ਕਨੂਕਾ ਕੋਟ ਆਗ ਉਠੇ,
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋਇ ਕੈ, ਫੇਰਿ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿਗੇ॥

ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ, ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈ,

ਧੂਰਿ ਕੇ ਕਨੂਕਾ ਫੇਰ ਧੂਰਿ ਹੀ ਸਮਾਹਿਗੇ॥

ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ, ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ

ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ, ਸਬੈ ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਿਗੇ॥

ਤੈਸੇ ਬਿਸੁ ਰੂਪ ਤੇ, ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ,

ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ, ਸਬੈ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਿਗੇ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਛਉੜ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ
ਜਾ ਕੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ ਫੇਰ ਵੀ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਛਉੜ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ-

ਸੰਤਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਡੀਠਾ॥

ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਠਾ॥

ਸਗਲ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਏਕਸੁ ਘਟ ਮਾਹਿ॥

ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਨਾਨਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਹਿ॥

ਪੰਨਾ - 293

ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਇਕ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਨੇ।

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸਾਮੁ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਖਾਏ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸੋਝੀ ਪਾਏ॥

ਪੰਨਾ - 293

ਹੁਣ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਹੀ
ਰੂਪ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ
ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਸੋਝੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ
ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ
ਜਾਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ -

ਨਉ ਦਰ ਠਾਕੇ ਧਾਵਤੁ ਰਹਾਏ॥

ਦਸਵੇ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਏ॥

ਪੰਨਾ - 124

ਫੇਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ -

ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ

ਗੁਰਮਤੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 124

ਫੇਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!
ਦਿਨ ਰਾਤ ਏਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਗਾਰੇ ਵਾਂਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਵਜਦਾ ਹੈ, ਅਣਮੜਿਆ ਨਗਾਰਾ -2, 2.

ਅਣਮੜਿਆ ਨਗਾਰਾ, ਅਣਮੜਿਆ ਨਗਾਰਾ -2, 2

ਵਜਦਾ ਹੈ,..... -2.

ਅਣਮੜਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ॥

ਬਿਨੁ ਸਾਵਣ ਘਨਹਰੁ ਗਾਜੈ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਵਜਦੇ ਹੀ ਨੇ, ਫੇਰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ
ਨਗਾਰਾ ਵਜਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਧੁਨ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ -
ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ!! ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਕਰੰਟ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖ ਲਓ, ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦਾ। ਸਾਂਭਿਆ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸਰੀਰ ਆਏ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਡ ਜਾਈਏ,
ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭ ਹੁੰਦਾ,
ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਉਮਾਹ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ
ਨਗਾਰਾ ਇਹ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ
ਵਜਦਾ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 124

ਪੂਰੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਅੰਦਰ ਵਜਦਾ

ਹੈ। ਫੇਰ ਦੇਖਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਥਾਂ ਤੂੰ ਹੈ -

ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਮਿਲਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਸਦਾ ਤੂੰ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 124

ਸਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਘਨਹਰਾ ਬੱਦਲ ਗੱਜਦਾ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਦਰ -

ਬਾਦਲ ਬਿਨੁ ਬਰਖਾ ਹੋਈ॥

ਜਉ ਤਤੁ ਬਿਚਾਰੈ ਕੋਈ॥

ਮੈ ਕਉ ਮਿਲਿਓ ਰਾਮੁ ਸਨੇਹੀ॥

ਜਿਹ ਮਿਲਿਐ ਦੇਹ ਸੁਦੇਹੀ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਕੰਚਨ ਵਰਗੀ ਦੇਹ ਹੋ ਗਈ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਟ ਗਈਆਂ
ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਰਾਮ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ ਏਸ
ਸਰੀਰ ਵਿਚ -

ਮਿਲਿ ਪਾਰਸ ਕੰਚਨੁ ਹੋਇਆ॥

ਮੁਖ ਮਨਸਾ ਰਤਨੁ ਪਰੋਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਜੋਤ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰੋਈ ਹੋਈ ਜਗ ਰਹੀ ਹੈ
- ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਜਗਦੀ ਹੈ -

ਨਿਜ ਭਾਉ ਭਇਆ ਭ੍ਰਮੁ ਭਾਗਾ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼
ਹੋ ਗਿਆ ਇਥੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ -

ਗੁਰ ਪੂਛੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਗਾ॥

ਜਲ ਭੀਤਰਿ ਕੁੰਭ ਸਮਾਨਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਛੋਟਾ ਘੜਾ ਸੁਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਨਾ ਹੁਣ ਘੜੇ
ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰ ਗਿਆ -

ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥

ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 278

ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਲ ਭੀਤਰਿ ਕੁੰਭ ਸਮਾਨਿਆ॥

ਸਭ ਰਾਮੁ ਏਕੁ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਹੁਣ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਇਕੋ ਰਾਮ ਦਿਸਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਹੈ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥

ਜਨ ਨਾਮੈ ਤਤੁ ਪਛਾਨਿਆ॥

ਪੰਨਾ - 657

ਤੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਪਛਾਣ ਲਈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬਣਾ
ਦਿੱਤਾ ਸਿੱਖ। ਦੋ ਸੀ, ਦੋ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਮ
ਰਤਨ ਰਾਏ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਣੈ, ਕੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਹੋਣੈ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਜਾ ਤੇ
ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਇਥੇ ਰਹੇ। ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਨੂੰ ਲੱਗ
ਗਏ, ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੱਗਣੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਲਾਹ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ
ਨੇ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਰਹੋ ਹੋਰ। ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸਿੱਖ ਤੇ

ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ
ਵਿਛੜਨ ਨੂੰ ਤੇ ਏਧਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਬੇਟਾ! ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਸੁੰਨੀ ਪਈ ਹੈ ਗੱਦੀ, ਆਪਾਂ
ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ
ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ।
ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਨਾ ਰਾਜਨ! ਜਾਹ, ਜਿਥੇ ਤੂੰ
ਜਾਏਂਗਾ ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਂ ਤੇਰੇ। ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਲਿਆ
ਕਰ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰ। ਸਾਰੀ ਰਾਇਆ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਆ
ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਆ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥

ਪੰਨਾ - 5

ਉਥੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਰਾਜੇ ਨੇ
ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ।
ਅਖੀਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਰਾਜਨ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਜਾਵਾਂ
ਪਰ ਮੈਂ ਜੀਉਂਗਾ ਕਿਵੇਂ? ਮੈਥੋਂ ਜੀਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।”

ਧਾਰਨਾ - ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ-2, 2

ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ, ਸਾਹਿਬਾ! ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ-2, 2

ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ,..... -2.

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ॥

ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਗਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 708

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ
ਕਿਵੇਂ ਦਿਨ ਕੱਟਾਂ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ
ਜਾਓ ਰਾਜਨ! ਜਾ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਧਰਮ ਦਾ। ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ
ਛੱਡਣਾ, ਫਕੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਣਾ,
ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ, ਦਾਤਾ ਪਦ ਵਿਚ ਖੇਲ੍ਹੋ।
ਇਹੀ ਗਿਆਨ ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ
ਨੂੰ ਦੇਵੋ, ਉਚੇ ਕਰੋ, ਦਿਖਾਓ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਿਚ ਵਸਦਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ, ਭੁੱਲ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ
ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਅਸੀਸਾਂ
ਦੇ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਕੇ, ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪਿਆਰੇ
ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼
ਪਿਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪੁੜ

ਗਿਆ, ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ।
ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ -

ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੇ॥ ਪੰਨਾ - 394

ਬੰਦਗੀ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ
ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ
ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਆਪੇ
ਹੀ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਨਗਾਰਾ ਵਜਦਾ ਹੈ।
ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਫੇਰ ਝੱਲ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿ
ਜਰਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ
ਆਪਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਆਉਣਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਸੰਗਤ ਜੀ! ਫੇਰ ਇਕ
ਚੱਕਰ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ
ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਆਦਮੀ ਆਉਂਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥

ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ॥

ਪੰਨਾ - 466

ਸੋ ਹਉਮੈ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੈ।
ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਜਪਿ ਹਉਮੈ ਖੋਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 13/2

ਸੋ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਆਪਣੇ
ਆਪ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੇ ਫੇਰ ਤਕੜੇ ਕਰੋ। ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਦ
ਦਿਨ ਦੀ ਹੈ ਲੰਘ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਵੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ
ਸਹਾਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜੇ ਸਭ ਸੁਖ ਪਾ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀ
ਰਾਹ ਤੇ ਨਾ ਤੁਰੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਖ ਦਿਤੇ ਨੇ, ਮੰਦਰ (ਮਕਾਨ) ਦਿੱਤੇ
ਨੇ, ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਦਿਤੇ ਨੇ, ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇੱਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲੀਏ ਨਾ, ਯਾਦ ਰੱਖੀਏ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ
ਆਈਏ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਆਮ ਪੱਧਰ
ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ
ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਭੇਦ ਨਾਲ ਰਾਹ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਸੋ
ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਥੇ ਹੀ ਚੱਲਣ
ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ, ਅੱਗੇ ਵਧੋ।

-ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ-

-ਗੁਰਸਤੋਤਰ-

-ਅਰਦਾਸ-

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ
ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ
ਦੀ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ !!!

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ, ਸਰਬ-ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਰਹਿਬਰ, ਸਰਬੱਤ
ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ, ਨੀਵਿਆਂ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲ
ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਨਵੰਬਰ 30 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਅਡੰਬਰਾਂ,
ਫੋਕੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ, ਅਨੇਕ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਰਸਮੀ
ਪੂਜਾ, ਉਚ ਨੀਚ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀਆਂ ਮਸਨੂਦੀ
ਵੰਡਾਂ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ
ਇਕ ਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿਮਤ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨਾਲ
ਜੋੜਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ-ਅਗਨੀ
ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਠੰਢਕ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 1291

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਐਤਵਾਰ - - 4, 11, 18, 25 ਨਵੰਬਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 1, 30 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - 16 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ 11.00 ਵਜੇ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ।